

સંપ્રદાયનો સર્વાંગી વિકાસ કરતું શ્રી સ્વા. મંદિર - સરધારનું મુખપત્ર

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન

ઓક્ટોબર - ૨૦૧૧
બે વર્ષ લલાચમ રૂ. ૧૬૦/-

ગઢપુરને આંગણે ભગવાન શ્રીહરિ સ્થાપિત શ્રી ગોપીનાથજી મહારાજ આદિક દેવોનો યોજાયેલ '૧૮૨મા વાર્ષિક પાટોત્સવ'માં કેસર ચંદનાદિક જળે કરી અભિષેક કરતા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ધર્મકુળ મુગટમણિ શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી. (૮-૧૦-૨૦૧૧)

વડતાલ વિહારી શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજની સ્મૃતિ સાથે પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮
શ્રી વિદ્યમાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના શુભાશીર્વાદ સહ

શ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજ

નૂતન વર્ષે પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ધર્મકુળ મુગટમણિ શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના દિવ્ય આશીર્વાદ

પ્રતિ,
દેશ-વિદેશમાં વસતા ભગવાન શ્રીહરિના લાડીલા ધર્મકુળ આશ્રિત
સર્વે પ.ભ. હરિભક્ત પરિવાર સમસ્ત....,

શુભ દિપાવલી અને નૂતન વર્ષાભિનંદન

મહાશુભસ્થાન વૃત્તાલયે બિરાજીત શ્રી લક્ષ્મીનારાયણદેવ, શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજના ચરણકમલ સમીપેથી શ્રી લક્ષ્મીનારાયણદેવ પીઠાધીશ્વર પ.પૂ. ધ.ધુ. શ્રી ૧૦૦૮ આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી એવં અમારા શુભાશીર્વાદ સહ જય શ્રી સ્વામિનારાયણ વાંચશો.

દિપાવલી, શાસ્ત્રોક્ત અને પુરાણોક્ત પૃષ્ઠભૂમિ પ્રમાણે પ્રભુ શ્રીરામ દ્વારા અધર્મરૂપી રાવણનો અંત કર્યા બાદ પોતાની પ્રજાને પોતાના વાત્સલ્ય અને સાંનિધ્યનું સુખ આપવા અને રામરાજ્યના શ્રીગણેશ કરવા અયોધ્યાનગરીને વિશે પુનઃ આગમન અને ભગવાન શ્રીરામના ૧૪ વર્ષના વિયોગથી વ્યાકુળ અને પ્રભુદર્શન માટે આતુર પ્રજાજનોએ, ભગવાનના આગમનના હર્ષ અને પોતાનો ભાવ વ્યક્ત કરવા સમગ્ર નગરીને દીવડાની હારમાળા કરી પ્રકાશિત કરી તે અવસરની સ્મૃતિ છે. આમ તો પ્રભુ શ્રીરામનું આગમન અમાસની અંધારી રાતે થયું, પરંતુ પ્રજાના હૃદયના ઉત્સાહ અને પ્રભુ શ્રીરામ પ્રત્યે પોતાની શ્રદ્ધા અને વિશ્વાસે એ ધોર અંધકારનો છેદ ઉડાડી પૂનમના અજવાળાને ઝખાવે તેવો પ્રકાશ પાથરી દીધો, ત્યારથી દિપાવલીનો ઉત્સવ તે અસત્ય, અન્યાય, અધર્મ, હતાશા, ઉદાસીનતા અને નકારાત્મક વિચારોના અંધકારનો પરાજય અને સત્ય, ન્યાય, ધર્મ, હર્ષ, ઉલ્લાસ અને શ્રદ્ધા-વિશ્વાસના દીપોના પ્રકાશથી જીવનમાં થતા ઉજાસના વિજયના પ્રતિક રૂપે ઉજવાય છે.

ઉપરોક્ત ઉજવલ પરંપરામાં આવનાર આ દિપાવલીનો શુભ પર્વ તમારા સર્વેના જીવનમાંથી હતાશા, ઉદાસીનતા અને નકારાત્મક વિચારો અને દુઃખ-દારિદ્રતા વિટંબણાઓના અંધકાર દૂર કરે અને સત્ય, ન્યાય, ધર્મ, હર્ષ, ઉલ્લાસ અને શ્રદ્ધા-વિશ્વાસના દીપ પ્રકાશમાન કરે તેવી શ્રીહરિના ચરણોમાં પ્રાર્થના.

તેમજ આગામી નૂતન વર્ષમાં, તમારા જીવનમાં સુખ, શાંતિ, સમૃદ્ધિ, ધર્મ અને ભક્તિની અભિવૃદ્ધિ થાય અને ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે સ્થાપેલ મૂળ સંપ્રદાયના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોને પોષણ મળે તથા સત્સંગનો સર્વાંગી વિકાસ થાય તેવી સદૈવ કામના સહ પ.પૂ. ધ.ધુ. શ્રી ૧૦૦૮ આચાર્ય મહારાજશ્રી તથા સમગ્ર ધર્મકુળ પરિવારના શુભાશીર્વાદ.

અત્ર કુશલ તત્રસ્તુ

આજ્ઞાથી,

નૃગેન્દ્ર પ્રસાદજી

લાલજી મહારાજશ્રી વડતાલ.

:: સંસ્થાપક ::

:: અધ્યક્ષ ::

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન

વર્ષ :- ૭, અંક :- ૩, તા. ૨૦-૧૦-૧૧

:: પ્રયોજક ::

પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

:: પ્રકાશક ::

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયસ્ય શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ દેવ
પીઠસ્થાન સંસ્થાન - વડતાલ વતી
શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર
તા.જી. રાજકોટ - ૩૬૦૦૨૫.

તંત્રી : સાધુ પતિતપાવનદાસજી

:: સંપાદક ::

સ્વામી આનંદસ્વરૂપદાસજી (વેદાંતાચાર્ય)

સંપ્રદાયનો સર્વાંગી વિકાસ કરતું શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધારનું રજિસ્ટર્ડ મુખપત્ર ઈ.સ. ૨૦૦૫ના જૂન માસથી પ્રારંભાયેલું, દર માસની ૨૦ તારીખે પ્રકાશિત થતું, આપના સમગ્ર કુટુંબ-પરિવારમાં આનંદ અને સંસ્કારની સૌરભ પ્રસરાવે અને જીવનનું અનરૂંઘ ઘડતર કરતું સામયિક.

:: લવાજમના દર ::

બે વર્ષ : ₹. ૧૬૦/-
પંચવાર્ષિક : ₹. ૭૫૦/-
પશ્ચીસ વર્ષ : ₹. ૭૫૦/-
પરદેશમાં લવાજમ : \$ 200 U.S.A.
: £ 100 U.K.

:: લવાજમદર અંગે ગ્રાહક પત્ર વ્યવહાર ::

‘ચિંતન કાર્યાલય’

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર
તા.જી. રાજકોટ - ૩૬૦૦૨૫. ફો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૮૧૨૧૧

Visit us : www.sardhardham.org
www.swaminarayanvadtaigadi.org
E-mail : chintansardhar@yahoo.in
sardharmandir@gmail.com

તિથિ	વાર	તા.	પ્રતો અને તહેવારો
૯	શુક્ર	૨૧	પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય શ્રી ભગવતપ્રસાદજી મહારાજનો જન્મ-વડતાલ, સં. ૧૮૯૪
૧૧	રવિ	૨૩	રમા એકાદશી ઉપવાસ, હેમત ઋતુ પ્રારંભ.
૧૨	સોમ	૨૪	વાઘબારસ, ૨.૪૮ પછી ધનતેરસ.
૧૪	મંગળ	૨૫	કાળીચૌદશ.
૩૦	બુધ	૨૬	અમાવસ્યા, દિવાળી, ચોપડા પૂજન.
૧	ગુરુ	૨૭	વિક્રમ સં. ૨૦૬૮ નૂતન વર્ષનો આરંભ, અન્નકૂટોત્સવ.
૨	શુક્ર	૨૮	ભાઈબીજ, યમદ્વિતિયા.
૫	સોમ	૩૧	લાભપાંચમ.
૯	શુક્ર	૪	શ્રી સ્વામિનારાયણ જયંતિ ઉપવાસ.
૧૧	રવિ	૬	દેવપ્રભોધિની (દેવઉઠી) એકાદશી ઉપવાસ.
૧૨	સોમ	૭	વડતાલ શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજ, શ્રી લક્ષ્મીનારાયણાદિક દેવોનો પાટોત્સવ સં. ૧૮૮૧
૧૫	ગુરુ	૧૦	મુકુટોત્સવ પૂનમ, દેવદિવાળી, તુલસીવિવાહ.

:: અનુક્રમણિકા ::

જરા યાદ કરો એ કુરબાની....

૧

૦૪

- સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસજી તથા પા. ખુશાલ ભગત - સરધાર

શિખાનું સવિશેષ મહત્ત્વ !!! શા માટે ?

૨

૨૨

- સાધુ યોગેશ્વરદાસ તથા પા. હરિકૃષ્ણ ભગત ગુરુ : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

સત્સંગ સમાચાર પત્રિકા...

૩

૨૮

- સ્વામી ધનશ્યામદાસજી - રઘુવીરવાદી તથા સાધુ ધર્મવલ્લભદાસજી - સરધાર

પુનઃ પ્રકાશિત શ્રી સત્સંગિજીવન ગ્રંથ...

૪

૩૭

- સંકલિત

કથા મહોત્સવ - જગન્નાથપુરી... (ખાસ નોંધ.)

૫

૪૦

- સંકલિત

સોળમી શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ છાવણી - સરધાર...

૬

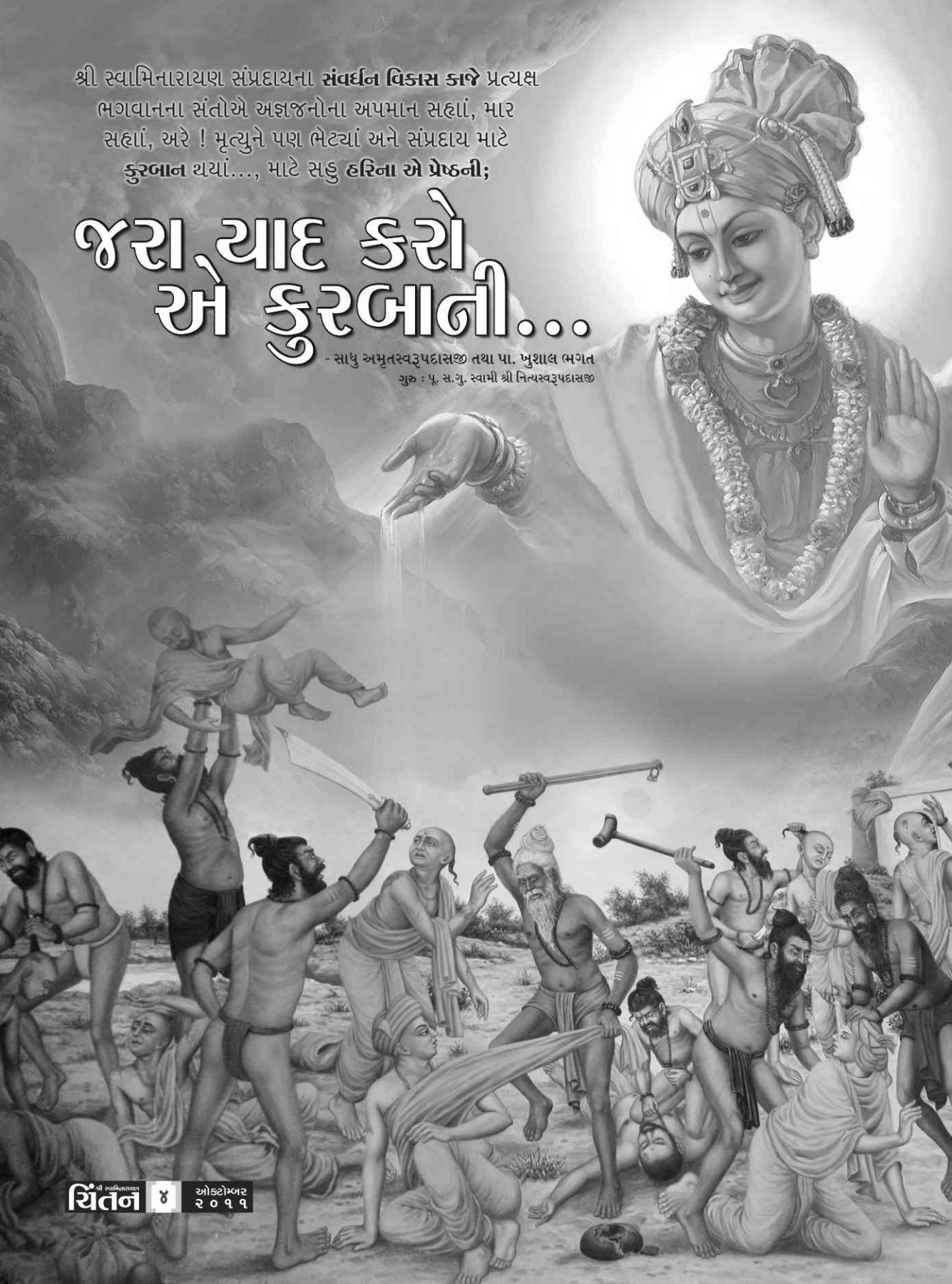
૪૨

- સંકલિત

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના સંવર્ધન વિકાસ કાજે પ્રત્યક્ષ
ભગવાનના સંતોએ અજ્ઞજનોના અપમાન સહાં, માર
સહાં, અરે ! મૃત્યુને પણ ભેટ્યાં અને સંપ્રદાય માટે
કુરબાન થયાં..., માટે સહુ હરિના એ પ્રેક્ષની;

જરા, યાદ કરો એ કુરબાની...

- સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસજી તથા પા. મુશાલ ભગત
ગુરુ : પૂ. સ. ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

દેશને આઝાદી મળ્યાને આજે ૬૪ વર્ષ થયાં. આઝાદી મેળવવા માટે આપણા દેશવાસીઓએ, દેશના તમામ લોકોએ નાતજાતના ભેદભાવ ભૂલીને બલિદાનો આપ્યા છે. પારાવાર યાતનાઓ વેઠી છે, અનેક યુવાનોએ પોતાના ઘરબાર છોડીને માથે મોતનું કફળ બાંધીને ફનાગીરી વહોરી છે, હસતાં હસતાં ફાંસીને માંચડે ચઢી ગયા છે. આ બધા પ્રસંગો યાદ આવે છે ત્યારે રૂંવાડાં બેઠા થઈ જાય છે અને ગૌરવથી મસ્તક નમી પડે છે.

દેશની આઝાદીની લડતમાં શહીદ ભગતસિંહ, ખાન અબ્દુલ ગફકારખાન, લોકનાયક, જયપ્રકાશનારાયણ, સુભાષચંદ્ર બોઝ, ડૉ. ઝાકીર હુસેન, વિર સાવરકર, આસામ-પંજાબ બાજુના ઈતિહાસને પાને ઓછી જાણીતી વીરાંગનાઓએ તથા પટણાના લવરમૂછિયા વિદ્યાર્થીઓએ હિંમતપૂર્વક જે જાનફિશાની (પ્રાણાર્પણ કે ખંત) કરી છે, તેમની કુરબાનીની કથાઓને આજે પણ આપણે ગૌરવભરે યાદ કરીએ છીએ.

તેમ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની સ્થાપનાને આજે સવા બે સદી વીતી ગઈ. આ સંપ્રદાયના પાયા પાતાળ સુધી ધરબવા તેમજ સિતારાઓને આભ સુધી ઊંચા લઈ જવા અનેક સંતો-ભક્તોએ પારાવાર યાતનાઓ વેઠી છે. અનેક યુવાન-રાજવીઓએ ઘરબાર છોડીને ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણને ખાતર ફકીરી લઈ લીધી છે. અરે ! સત્સંગના દ્વેષીઓના હાથે હસતાં હસતાં મોતને મીઠું કર્યું છે, પોતાના પ્રાણની આહુતિ આપી છે, કેવળ પોતાના ઈષ્ટદેવની આજ્ઞા ખાતર અસહ્ય ઢોરમાર સહન કરીને પણ સમાજમાં સત્સંગ પ્રચારને માટે વિચરનારા સહનશીલતાની મૂર્તિ સમા એ સંતોના બલિદાનની કથાઓ આજે પણ ભૂલાતી નથી. દ્વેષી વૈરાગીઓના હાથે પ્રાણ ખોઈ બેઠેલા એ સંતોની લોહી નિતરતી ભગવી પછેડીઓ હજુ સૂકાણી નથી. સંતોની કુરબાનીની આ કથાને જ્યારે યાદ કરીએ છીએ ત્યારે રૂંવાડાં બેઠા થઈ જાય છે....!!!

આ બધાની પાછળ એક જ બળ હતું..., એક વ્યક્તિત્વ હતું..., ...અને એ હતું લોહ ચુંબકીય વ્યક્તિત્વ..., સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનું.

તેમણે આ પાપથી ધખધખતી ગુર્જરઘરાને, વેરવિખેર થયેલા આધ્યાત્મિક સમાજને, દેશના રાજવીઓને સત્સંગને અર્થે આહુતિ આપવા કટિબદ્ધ કર્યા, એક કર્યા, તેઓને દોર્યા, પ્રેર્યા અને તેમના માર્ગદર્શક બન્યા.

ઘરની ચાર દિવાલોમાં પુરાઈ રહેલી લાડુબા, જીવુબા, રાજબાઈ, માતાજી, મીણબાઈ, લાધીબાઈ, મોટા રામબાઈ આદિક સ્ત્રીભક્તોને પણ તેઓએ સત્સંગને અર્થે અગેસર કરી. સ્ત્રીઓમાં પણ કેવી પ્રચંડ તાકાત પડેલી છે તેનો તેમને અહેસાસ કરાવ્યો.

આવતી કાલે જેમના ખભા પર આ સત્સંગની જવાબદારી આવવાની છે, તેમને સત્સંગ શું ચીજ છે ? તે કેવી રીતે મળ્યો છે ? આપણા પૂર્વજોએ શું શું વેઠ્યું છે ત્યારે આ સત્સંગ પ્રાપ્ત થયો છે ? તેની ખુમારી શું છે ? તેનો થોડોક ખ્યાલ આવે તે આશયથી આ લેખમાળા અને પ્રસ્તુત કરવામાં આવી છે.

કદમ કદમ પર કુરબાની...

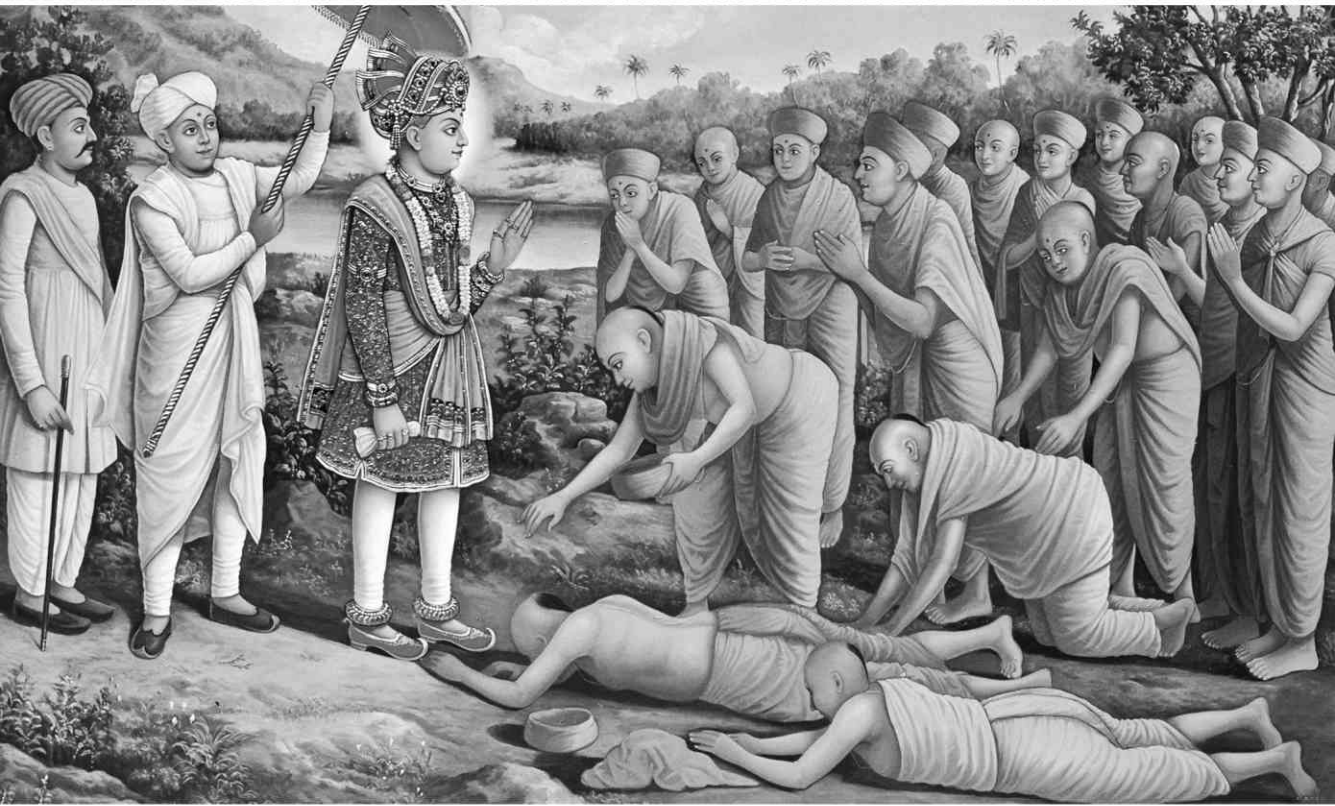
વિશ્વના ઈતિહાસમાં ઈતિહાસકારોએ હિન્દુઓને ક્યારેય કાયર નથી ચીતર્યા. ગ્રીક એમ્પેસેડર મેગસ્થનીસના વર્ણનો હિન્દુઓને જગતની સૌથી વધારે ‘Brave’ (બ્રેવ = શૂરવીર, નીડર, બહાદુર) પ્રજા તરીકે વર્ણવે છે. તો પછી શૂરવીરતા અને સહનશીલતા કે દમ્માશીલતા એક સાથે કેવી રીતે સંભવી શકે ? એ ભારતીય અધ્યાત્મનો ચમત્કાર છે.

હિન્દુસ્તાનની એ આધ્યાત્મિક ચમત્કૃતિને કારણે ભારતની ધરતીએ બીજાના હિત માટે પોતાનું સર્વસ્વ લૂંટાવી દેનારા મહારાજા રંતિદેવને જન્મ આપ્યો છે, સત્યને અર્થે

૬૬ સત્સંગના દ્વેષીઓના હથે હસતાં હસતાં મોતને મીઠું કર્યું છે, પોતાના પ્રાણની આહુતિ આપી છે, કેવળ પોતાના ઈષ્ટદેવની આજ્ઞા ખાતર અસહ્ય ઢોરમાર સહન કરીને પણ સમાજમાં સત્સંગ પ્રચારને માટે વિચરનારા સહનશીલતાની મૂર્તિ સમા એ સંતોના બલિદાનની કથાઓ આજે પણ ભૂલાતી નથી. દ્વેષી વૈરાગીઓના હથે પ્રાણ ખોઈ બેઠેલા એ સંતોની લોહી નિતરતી ભગવી પછેડીઓ હજુ સૂકાણી નથી. સંતોની કુરબાનીની આ કથાને જ્યારે યાદ કરીએ છીએ ત્યારે રૂંવાડાં બેઠા થઈ જાય છે....!!! ૭૭

સહિષ્ણુતાના શિખર પર પહોંચનારા મહારાજા હરિશ્ચંદ્ર અને યુધિષ્ઠિરને જન્મ આપ્યો છે. ક્ષમાધર્મના આદર્શ ગૌતમબુદ્ધ, મહાવીર, શુક્રદેવજી, મહારાજા પ્રિયવ્રત અને અંબરીષને જન્મ આપ્યો છે. સહનશીલતાની મૂર્તિ સમા ધર્મદેવ, ભક્તિમતી માતા ભક્તિદેવી, દ્રૌપદી, કુંતાજી, જયદેવ, તુકારામ, નામદેવ, જ્ઞાનેશ્વર, નરસિંહ મહેતા, સંત રોહીદાસ, સૂરદાસ અને તુલસીદાસને જન્મ આપ્યો છે. ક્ષમા, સહિષ્ણુતા અને સહનશીલતાના શિખરો સર કરી ગયેલા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ અને તેમના પરમહંસો પ્રાગટ્યને પામ્યા છે.

આજે શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય મત્સ્થાવતારની જેમ વધતો જાય છે. તેના પાયામાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના પરમહંસ નંદસંતોનું મહાન સમર્પણ છે. સમાજના અને જગતના વૈરાગીનાતના ઉપદ્રવોના ઉદંડ-પ્રવાહરૂપ હળાહળ વિષનું પાન નંદસંતોએ હસતે મને કર્યું હતું.

સત્કાર્યો કરવાથી જગતમાં ખ્યાતિ જરૂર થાય છે, પરંતુ મહાપુરુષ બનાવું નથી.

જેણે ક્યારેય કોઈએ અતિ કરાયેલી ઈર્ષ્યા કે નિંદા સહન

નથી કરી તે ક્યારેય મહાપુરુષ બની શકતા નથી. સામાન્ય માણસની નિંદા કે ઈર્ષ્યા કોઈ કરતું નથી. જેનું પાણીદાર ઘોડું આગળ નીકળી ગયું હોય તેની નિંદા કે ઈર્ષ્યા પાછળ રહી ગયેલા ટકુવાળા કરતા હોય છે.

પ્રચંડ મોજાઓ હંમેશા સમુદ્રમાં આવતા હોય છે, પરંતુ ખાબોચીયામાં ક્યારેય આવતા નથી.

શ્રીજીમહારાજે જેતપુરમાં ધર્મધુરા સંભાળ્યા પછી સદ્ધર્મ સ્થાપનાનું કાર્ય હાથમાં લીધું. તેમણે સમાજમાં પ્રવર્તેલાં દૂષણો નિર્મૂળ કરવા માટે ગરવો સંતસમાજ સ્થાપ્યો. ભારતભરમાંથી મુમુક્ષુઓ ખેંચાઈ આવ્યા ને દીક્ષિત થયાં. આ સંતો ગામડે ફરતા ત્યારે ત્રણ તત્વો એમને ખૂબ પરેશાન કરતા હતાં.

૧. નાગડા, ખાખી બાવાઓ. ૨. ભૂવાઓ અને ૩. શાક્ત બ્રાહ્મણો.

તેમાં પણ ખાખી બાવાઓનો ત્રાસ ખૂબ જ હતો. એ ભાંગ-ગાંજો પીએ, રામકી રાખે, તલવાર-ત્રિશૂળ ને ચીપિયા રાખે, ગામડે ગામડે તેની જમાત ધૂમે, સાથે હાથીઓ અને રાવટીઓ હોય, ઘોડા ને ઊંટિયા હોય, મંત્ર-તંત્ર ને મૂઠ-ચોટથી લોકોને

ડરાવે, રાજ-રજવાડે પડાવ નાખે, કાળી રોટીને ધોળી દાળ - માલપૂઆ ને દૂધપાકની રસોઈ માંગે, પ્રજા બિચારી પારેવડીની જેમ ધૂજે.

આવા સમયે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સંતોની ભગવી શાંતિદાયક આભા ધીમે ધીમે સમાજમાં પ્રસરાવા લાગી અને સંત-અસંતનો ભેદ પ્રજાએ પારખ્યો.

લોકોના હૃદયમાંથી ગંજેરી-ભંગેરી બાવાઓની છબી ભૂંસાવા લાગી. શ્રીજીમહારાજના સૌમ્ય સંતોએ સૌના અંતરમાં સ્થાન લીધું. આથી બાવાઓ વિક્ર્યા અને સંતોને ટોરમાર મારવાનું શરુ કર્યું.

ભગવાન શ્રીહરિએ સંતોને ક્ષમાધર્મ શીખવ્યો હતો અને એટલે જ બાવાઓના ઢોરમારથી સંતોના શરીર લોહીલુહાણ થતાં, માંસના લોચા લબડી પડતા, આંખના ડોળા નીકળી જતા, ક્યારેક એ અસુરો તલવારના ઝાટકે પ્રાણ પણ હરી લેતા.... અને આમ, ઘણાં સંતો બપીને કુરબાન થઈ ગયા હતાં.

કેવળ પરોપકાર અને જનહિતાર્થે વિચરનારા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના પરમહંસ નંદસંતોના પરહિતકારી અને ક્ષમાશીલ જીવનના કારણે આ સમાજમાં એક અલૌકિક આભા ઉપસી હતી.

‘તન કરી નાંખે રે ગુરુવચને ચૂરેચૂરા...’, આવા સમર્પણ ભાવને વરેલા સંતોને મન, આરાધ્યદેવ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના વચનથી વિશેષ આ દુનિયામાં કંઈ હતું જ નહિ. તેથી તેઓએ સત્સંગને અર્થે માર સહ્યા, અપમાન સહ્યા અને મૃત્યુને પણ વર્યા. આ સત્સંગનું ગૌરવ, સત્સંગની પ્રતિભા શ્રીજીમહારાજના પ્રભાવના કારણે હોય જ, પરંતુ સંતોના જીવનની છાપ સમાજના અદના આદમી (નીચી કે નાલાયક કક્ષાના જનો) સુધી પણ પહોંચી છે અને રહી છે. કારણ કે સંતો સમાજ અને ભગવાન શ્રીહરિનું માધ્યમ બનીને રહ્યા.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના વચનમાં અડગ રહી સત્સંગ પ્રવર્તન દ્વારા સમાજ ઉત્થાન અને ઉદ્ધારનું ભગીરથ કાર્ય કરી રહેલા સંતો ગુજરાતની ધરતીમાં એક અનેરી સુવાસ સાથે છવાઈ ગયા. સ્ત્રી-ધનના સાચા ત્યાગી સંતોને

જોઈને સમાજ સંત-અસંતને પારખતો થઈ ગયો, ધર્મની વાતમાં પાયાની સમજદારી આવવા લાગી, વિશુદ્ધ ભક્તિભાવનું હવામાન ઊભું થયું. જેથી અંધશ્રદ્ધા અને ભક્તિના નામે ભ્રષ્ટાચાર આચરતા લોકો છંછેડાયા. તેજોદેષથી એ ધનધુતાઓ આ સંતોના વેરી થઈ બેઠા અને ગુણસાગર સાધુતાની મૂર્તિઓને પરેશાન કરવા લાગ્યા.

સંતોની સાધુતા ઈર્ષ્યાનું કારણ બની, તેમની વધતી જતી લોકપ્રિયતા દુશ્મનીનું નિમિત્ત બની. તેમનું ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય અને ભક્તિએ મઢ્યા જીવનથી કોઈ અકળાઈ ઊઠે તેમાં બિચારા એ સંતોનો શો દોષ? પરંતુ આ રીતે સંતો તેજોદેષીઓના નિશાન બનવા લાગ્યા, ને પથ્થરો પીગળી જાય એટલી હદે દુઃખો વેઠવા લાગ્યા.

કોઈ સંતની ઝોળીમાં ભિક્ષાના બદલે અંગારા નાખવામાં આવ્યા. કોઈને કપાળે ચંદનને બદલે ભયંકર વિષ ચર્ચવામાં આવ્યું. કોઈને અપમાનિત કરીને ત્રણ-ત્રણ દિવસના ઉપવાસ હોવા છતાં ભાણેથી ભૂખ્યા ઊઠાડ્યા, કોઈને ચીપિયાના માર પડ્યા, કોઈને લાકડી ભાંગી જાય તેટલી હદે ટોરમાર માર્યા, કોઈપણ જીવની લાગણી પણ ન દુભાય આટલી ઝીણવટથી અહિંસાની કાળજી રાખતા સંતો આવી કપરી કસોટીમાંથી પસાર થયા.

આટલું બધું સહન કર્યું શા માટે ?

શું કામ એ સંતોએ આટલી વેદના વેઠી ? આટલી મુશ્કેલી હોવા છતાં શું કામ એ સંતો સતત ફરતા રહ્યાં ? ક્યું બળ તેમને આ કાર્યમાં આગળને આગળ ધપવાની પ્રેરણા આપતું હતું ? કઈ શક્તિ આ બધું સહન કરવા માટે આધારરૂપ હતી ? કેવળ એક જ ઈષ્ટ દેવ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની અનુજ્ઞા અને પ્રસન્નતા...!!!

નિષ્કર ઈર્ષ્યાખોર સમાજના અમુક તત્ત્વો તરફથી માર અપમાન સતત પરિભ્રમણના કારણે પગપાળા પ્રવાસ, ટાઢ-તડકો, વરસાદ ને અનિયમિત ભોજન - આ બધું ઓછું હોય તેમ ઈષ્ટદેવના આકરા વર્તમાન !!

૬૬ ‘તન કરી નાંખે રે ગુરુવચને ચૂરેચૂરા...’, આવા સમર્પણ ભાવને વરેલા સંતોને મન, આસ્રદ્યદેવ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના વચનથી વિશેષ આ દુનિયામાં કંઈ હતું જ નહિ. તેથી તેઓએ સત્સંગને અર્થે માર સહ્યા, અપમાન સહ્યા અને મૃત્યુને પણ વર્યા. આ સત્સંગનું ગૌરવ, સત્સંગની પ્રતિભા શ્રીજીમહારાજના પ્રભાવના કારણે હોય જ, પરંતુ સંતોના જીવનની છાપ સમાજના અદના આદમી સુધી પહોંચી છે અને રહી છે. કારણ કે સંતો સમાજ અને ભગવાન શ્રીહરિનું માધ્યમ બનીને રહ્યા. ૧૭

છતાં એ સંતોના પગ અટક્યા નથી અને નથી ઘટાડો થયો એમની નિષ્ઠામાં, નથી ઓટ આવી એમની એકાંતિક ભક્તિમાં. સતત ફરી ફરીને મુમુક્ષુઓને શોધતા રહ્યાં, સતત સંકટોને ગણકાર્યા વિના સત્સંગ પ્રવર્તન માટે પરિભ્રમણ કરતાં રહ્યાં. તદ્દન નિર્દોષ, જેમાં માત્રને માત્ર સદ્ગુણો જ ફોરતા હતા એવા ગુણભંડાર એ સંતોએ બધું હસતાં મોઢે સહન કર્યું. ન કોઈ પ્રતિકાર કે ન કોઈ ફરિયાદ, ન કોઈ બદલો લેવાની વૃત્તિ કે ન કોઈ લઘુતાગ્રંથિની વૃત્તિ ! સહન જ કર્યું જવું અને એમાં જ જીવનનો આનંદ માણવો એ એમનો એકમાત્ર ગૂઢ ઘોચ હતો.

આધુનિક મનોચિકિત્સકો કહે છે કે, “જેમણે જીવનમાં આવો અત્યાચાર સહન કર્યો છે એવા વ્યક્તિની પ્રતિક્રિયા ત્રણ પ્રકારે સંભવી શકે. અત્યાચારના અતિરેકથી કાં તો એ મૂઢ અને સૂન મૂન બની જાય, અથવા બદલો લેવાની વૃત્તિથી બળવાખોર બની જાય. જેમણે બાળવયમાં માતા-પિતા કે વડિલોની જોહકુમી ભોગવી હોય એવા માણસોના માનસમાં ‘authority Complex’ પેદા થાય છે અને બળવાખોર બની સમાજ પર ત્રાસ ગુજારે છે. ‘એડોલ્ફ હિટલર’ તેનું જવલંત ઉદાહરણ છે.”

મનોવિજ્ઞાનીઓ કહે છે કે, “ક્યારેક એવો અત્યાચાર સહન કરનાર માણસ સમસ્ત માનવજાત પ્રત્યે તિરસ્કારની લાગણી સાથે ગાંડો બની જાય અને એમાંય વગર વાંકે આવો અત્યાચાર સહન કરતા માણસનું હૃદય કેવા કારમાં આઘાતમાંથી પસાર થતું હોય છે એ કળવાનું પણ અસંભવ છે.”

પરંતુ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના પરમહંસો ન તો સૂનમૂન બની ગયા કે ન તો બળવાખોર બન્યા. અનહદ તિરસ્કાર અપમાનો અને ઢોરમાર પચાવી જનાર એ સંતોએ તેના બદલામાં અનેક અજ્ઞાની જીવાત્માઓને અનહદ પ્રેમની વાત્સલ્યગંગામાં ભીંજવી દીધા ! એમના દર્શન માત્રથી કંઈક બળતા ઝળતા આત્માઓને શાંતિ શાંતિ થઈ જતી હતી. એમના ઉપદેશ સાંભળવા માત્રથી માણસોના અધમ જીવનની અંધારી ઓરડીઓના તાળાઓ ખુલ્લી જતા હતાં. તેજોદેવીઓએ જેટલો ત્રાસ તેમના પર ગુજાર્યો તેટલો જ પ્રેમ એ સંતોએ સમાજને આપ્યો. કારણ કે એમના રોમેરોમમાંથી નિઃસ્વાર્થ પ્રેમનું ઝરણું વહ્યા જ કરતું હતું. વેર-ઝેર કે રાગ-દ્વેષ વિનાના એ પરમહંસોના જીવનકોષમાં વેર, બદલો કે દુશ્મન જેવા શબ્દની કલ્પના સુદ્ધાં ન હતી ! અને એના જ પરિણામરૂપે એક ‘ઊજળો સંપ્રદાય’ તરીકે સત્સંગનું કીર્તિવંતું નામ થયું, સત્સંગની અનેરી શાન વધી, રીત અલૌકિક, ગીત અલૌકિક, ઉત્સવ અલૌકિક, મંદિરો અલૌકિક, શાસ્ત્ર અલૌકિક, સંત અલૌકિક - આમ સંપ્રદાયનું અલૌકિકપણાનું સ્થાન દરેક મુમુક્ષુના હૈયામાં કંડારાઈ ગયું. પરંતુ સંતોએ જે રીતે સત્સંગ બાગને હરિયાળો ને મધમઘતો બનાવ્યો છે એ વાત થોડા શબ્દોમાં વર્ણન થઈ શકે તેમ નથી.

આ સ્થિતિમાં આપણી સામે કેટલાક પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થાય છે. એ સંતોની મહેનત, જહેમત, કુરબાનીને પૂરો ન્યાય કેવી રીતે મળે ? સ્ત્રી-ધનના સાચા ત્યાગી રહીને આ સત્સંગને એ સંતોએ જે ગૌરવ અપાવ્યું છે, એ ગૌરવગાથાનો કીર્તિધ્વજ કઈ રીતે સદાય લહેરાતો રહે અને આપણને સૌને સદાય પ્રેરણા શી રીતે મળતી રહે ? તો તે માટે આવો ! આપણે સહુ મળી આ લેખના માધ્યમથી સત્સંગને ખાતર જેમણે જગતના હળહળતાં અપમાનો, તિરસ્કાર અને માર સહન કરીને ભૂમંડળમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણને ઓળખાવ્યા છે તેવા નંદસંતોના પ્રસંગોથી તેમના સમર્પણને નિહાળીએ.

મહાપુરુષ ! આ ખાસડું પાછું લઈ લો...

પરમાનંદ સ્વામી રસ્તામાં એક ગામથી બીજે ગામ ચાલ્યા જતા હતા, ત્યાં એક વૈરાગીએ ‘આ સ્વામિનારાયણના સાધુ છે’ એમ જાણીને સ્વામીને ખાસડું માર્યું. એ વખતનું એ ઓખાઈ ખાસડું સ્વામીને સારી રીતે વાગ્યું. અને તમ્મર ચડી ગઈ, આંખે અંધારા આવી ગયા ને બેભાન થઈ ગયા. ત્યાંથી સ્વામીની આ પરિસ્થિતિ જોઈને બાવો પણ બીજો કોઈ જોઈ જશે તેના ભયથી ત્યાંથી ભાગી ગયો. થોડીવાર પછી સ્વામી ભાનમાં આવ્યા અને તે ખાસડું લઈને વૈરાગીને આપવા ગયા. ગામમાં જઈને પૂછ્યું તો જાણવા મળ્યું કે તે ગામગુરુ છે. પૂછતાં પૂછતાં તેના આશ્રમમાં જઈને તે ખાસડું આપીને સ્વામીએ નમ્રતાથી કહ્યું : “મહાપુરુષ ! આ ખાસડું પાછું લઈ લો, તમારે કજોડ થશે અને મારે આની જરૂર નથી.” આ...હા...હા..., કેવા નિર્માની સંતો ! બદલો લેવાનો સંકલ્પ સુદ્ધાં નહિ.....!!

રંગ છે મારા સાધુઓને...

કોઈ ઘોડાનો કસબી સોદાગર એના યુવાન વછેરાને પલોટે તેમ પાસે આવીને રહેલા સંતોને શ્રીજીમહારાજ પલોટતા. એમને દેશ-દેશમાં ફરવા મોકલતાં.

આવું એક સંતોનું મંડળ ભગવાન શ્રીહરિએ ધ્રાંગધ્રા ફરવા માટે મોકલ્યું અને આજ્ઞા કરી કે ત્રીજે દિવસે ગામમાંથી વિદાય લેવી. એમ ત્રણ દિવસ એક ગામમાં રોકાવું. આમ, ઘણી ઘણી ભલામણો કરતા કરતા શ્રીજીમહારાજ સંતોને ગઢપુરના પાદર સુધી વળાવવા માટે આવ્યાં.

વૈરાગ્યના રંગે રંગાયેલા સંતોના કાષાય વસ્ત્રો હવામાં ઊડતા દેખાયા ત્યાં સુધી શ્રીજીમહારાજ જોતા રહ્યાં.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણને તથા સંતોને ખબર હતી કે, ધ્રાંગધ્રામાં પાશેર અનાજ પણ મળશે નહીં. પણ એની ચિંતા વળી

શી ? પાગરણ અને પત્રાવળીની જોગવાઈ સાથે લઈને ફરે તે વળી સાધુ શાનાં ? અને જ્યાં માનપાનની જોગવાઈ હોય ત્યાં જ મોકલે એ ભગવાન પણ શાનાં ? સંસારના બંધન કાપ્યાની મોજ એમાં થોડી મળે ?

ધ્રાંગધ્રામાં એક ખાખીનો મઠ (રામમહોલ) હતો. શ્રીજીમહારાજના સંતોનું મંડળ કીર્તન ગાતું ગાતું તેમાં દાખલ થયું. એમને એમ કે સાધુની જગ્યામાં વળી નિમંત્રણ કેવા ને પૂછવાનું શું ? બસ, જઈને ઊભા રહ્યાં.

ગોપાળદાસ બાવાજી બહાર આવ્યા. આંખો સતેજ કરીને પૂછ્યું : “કહાંકી મંડળી છે?” હિન્દી ભાષાના શબ્દો વજનદાર હોય છે. અને એમાંય બાવાજીનો બુલંદ સ્વર.

સાધુઓએ પોતાની ઓળખ આપી.

“અલ્યા, તમે સ્વામિનારાયણના સાધુ છો?” બાવાએ ભરાડો પાડ્યો.

“હા, અમે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સાધુ છીએ.” સાધુઓ મલકી રહ્યા ને બે હાથ જોડીને બોલ્યા : “બાવાજી ! જય સ્વામિનારાયણ...”

બાવો તો સમસમી રહ્યો, સંતો તો ફરી કહેવા લાગ્યા : “બાવાજી ! બોલો જય સ્વામિનારાયણ. બોલો... બોલો...”

બાવાનો પિત્તો આસમાને પહોંચ્યો અને બારસાખની આગળ રાખેલી લાકડી તરફ હાથ લંબાવ્યો ને અગ્નિ ઓકવા લાગ્યો : “અલ્યા ઓ..... મારું મંદિર અભડાવ્યું. અબ ઘડી જ અહીંથી નીકળી જાઓ.”

પરંતુ સાધુઓ શાના નીકળે ! શ્રીજીમહારાજે તો એક સ્થાનમાં ત્રણ દિવસ રોકાવાની આજ્ઞા કરી હતી.

સંતો તો હૃદય ટાઢું કરીને કહેવા લાગ્યા : “બાવાજી ! આજનો દિવસ અહીં રહેવા ઘો, કાલે જતાં રહીશું.” સંતોને એમ કે એકાદ દિવસના બહાને અહિં રોકાઈ જઈએ ને કથાવાર્તા કરીને બાવાનું હૃદય પલટાવી નાંખશું.

સંતો તો ધર્મશાળામાં નિરાંતે ફરવા લાગ્યા. કોઈએ ગ્રંથો કાઢ્યા, કોઈ કૂવેથી પાણી કાઢી વસ્ત્રો ધોવા લાગ્યા, કોઈએ મઠની વાડીમાં નિંદામણ શરૂ કર્યા, તો કોઈ મંદિરની સફાઈ કરવા લાગ્યા. જાણે ઘરની જ વાડી હોય તેમ સૌ સંતો કામે લાગી ગયા અને બાવો તો સંતોને ધમકાવતો રહ્યો. સંતોએ બાવાના શબ્દો તરફ ધ્યાન ન આપ્યું, તેથી બાવો થાક્યો ને દરબારમાં ગયો. ત્યાં દરબારને ફરિયાદ કરી. દરબારે બે સિપાઈઓ મોકલ્યા પણ કાનમાં કહી દીધું કે તમે કોઈ સાધુને હાથ ન અડાડશો અને અપશબ્દ ન કહેશો, ફક્ત ડારો જ દેજો.

સિપાઈઓએ આવીને સંતોને સમજાવ્યા. પણ સંતો એકના બે ન થયા. સંતો કહે ચિંતા ન કરો, અમારા ઈષ્ટદેવની આજ્ઞા છે તે પ્રમાણે ત્રણ દિવસ થશે એટલે અમો અમારી મેળે જ જતા રહેશું.

સિપાઈઓ પાછા દરબારમાં આવ્યા પણ બાવાજી શાના શાંત થાય ? તે ફરીને દરબારમાં ગયો ને દરબાર સામે ઘુરકીને ચાવીઓના ઝૂડાનો ઘા કર્યો ને પાછો વળ્યો.

વિશ્વામિત્ર મેનકાને છોડીને જતા હોય તેવી અદાથી દરબારને કહ્યું : “મારું આટલું વેણ ન રાખે, તેના રાજ્યમાં રહીને મારે શું કરવું...!! થૂં....”

બાવાજીથી બીજું ડગલું ન ભરાયું ત્યા દરબારે જરાય અકળાયા વિના ટાઢો ડામ દેતા હોય તેમ કહ્યું : “સુખેથી જાઓ આ ચાવીનો ઝૂડો તો બીજાને આપી દઈશ.”

બાવાજી તો દરબારના આવા શબ્દો સાંભળીને ડઘાઈ ગયા ને થૂંક ગળા હેઠું ઉતારીને આગળ વધીને ચાવીનો ઝૂડો ઉપાડીને ગામમાં ક્યાંય જતા રહ્યાં.

વહેલી પરોઢે પૂજા-પાઠ કરીને સંતોનું મંડળ જગ્યામાંથી નીકળી ગયું. સંતો મેથાણના માર્ગે વળતા હતા ત્યાં તો ગોપાળદાસ અને તેમના માણસો વેર લેવા તૂટી પડ્યાં.

૬૬ ભગવાન શ્રી

સ્વામિનારાયણના પરમહંસો ન તો સૂનમૂન બની ગયા કે ન તો બળવાળો બન્યા. અનહદ તિરસ્કાર અપમાનો અને બેરમાર પચાવી જનાર એ સંતોએ તેના બદલામાં અનેક અસાની જીવાત્માઓને અનહદ પ્રેમની વાત્સલ્યગંગામાં ભીંજવી દીધા ! એમના દર્શન માત્રથી કંઈક બળતા ઝળતા આત્માઓને શાંતિ શાંતિ થઈ જતી હતી. એમના ઉપદેશ સાંભળવા માત્રથી માયાસોના અઘમ જીવનની અંધારી ઓરડીઓના તાળાઓ ખુલ્લી જતા હતાં. તેજોદ્વેષીઓએ જેટલો ત્રાસ તેમના પર ગુજાર્યો તેટલો જ પ્રેમ એ સંતોએ સમાજને આપ્યો. કારણ કે એમના રોમે રોમમાંથી નિઃસ્વાર્થ પ્રેમનું ઝરણું વહ્યા જ કરતું હતું. ૭૭

ઓક્ટોબર
૨૦૧૧

૯ ચિંતન શ્રી સ્વામિનારાયણ

સંતોના પોટલા પીંખી નાંખ્યા, એમના વસ્ત્રો ફાડી નાંખ્યા, ઠાકોરજીના સિંહાસન તોડી નાંખ્યા, મૂર્તિઓ ભાંગી નાંખી અને તુંબડા પાત્રના ચૂરા કર્યા.

ત્યાં તો બાવાજીએ ભોંય ઉપર મૂકેલી તલવાર ઉપર એક સાધુની નજર પડી. તેણે બાવાજીને કહ્યું : “તમારી તલવાર હાથમાં લઈ લો. અમે ઝાઝા છીએ, અમારામાં કોઈ ક્ષત્રિય વર્ણના હોય તેઓનું ખમીર ઉકળી ઉઠશે ને શૂરાતન ચડશે તો અમારો ધર્મ લોપાઈ જશે ને તમારા માથા ફૂલ થશે. તમારે તલવારનો આશરો છે તે તમારી પાસે રાખો. અમે સાધુતાના આશરે છીએ તે અમારી પાસે રહેવા દો.”

બસ... થઈ રહ્યું.

ગોપાળદાસ ઢીલા પડી ગયા. મોં સૂમળું થઈ ગયું હતું. જે માર્ગે સંતો જવાના હતા તે માર્ગે તે ચાલવા લાગ્યો. એમનાથી હવે જગ્યામાં જવાય એમ ન હતું. કારણ કે રાત્રે ગામમાં બધાએ આ સંતોના વર્તન જોયા હતા ને તેમનાથી પ્રભાવિત થયા હતા. અને બાવાના લક્ષણો ખુલ્લા પડ્યા હતા.

સંતો પાછા વળ્યા ને દરબાર પાસે ગયા, બધી વાત કરી. ત્યારે દરબાર કહે : “ગાયો ગાયો લડે તો અમે બહું બહું તો છુટી પાડીએ, અમે બીજું શું કરીએ ? તમે શાંતિથી તમારા ગુરુ પાસે જાઓ ને તે કહે તેમ કરજો.”

સંતો તો ગયા પણ દરબાર ખૂબ વિસ્મય પામ્યા કે ભોંયે મૂકેલી તલવાર સંતોએ જ પાછી સોંપી ? આ વાત તેણે બીજાને કહી, બીજાએ ત્રીજાને કહી. વાયુ વેગે વાત ગામમાં ફેલાઈ ગઈ. સંતોએ હાથ પણ ન ઉપાડ્યો ને પોતાની જાતને કેવળ ભગવાનના ભરોસે છોડી દીધી તો કેવો ચમત્કાર થયો કે બાવાનો કોપ શમી ગયો ને ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો.

સંતોનું મંડળ ભગવાન શ્રીહરિ પાસે પહોંચ્યું. અંતર્યામી મહારાજ તો બધું જાણતા જ હતાં. સંતો આવ્યા ત્યારે શ્રીજીમહારાજ મલકી રહ્યાં, સિંહાસન ઉપરથી તરત જ ઊભા થઈને બોલ્યા : “રંગ છે મારા સાધુઓને, જેમણે સત્સંગની આવી રૂડી રીત રાખી છે.”

આમ, સહનશક્તિથી દુઃખ આપનાર પણ પરિવર્તિત થઈ જાય છે.

વિશ્વામિત્રે વસિષ્ઠ ઋષિ પર

ક્રોધિત થઈને ઘણી ખરી-ખોટી સંભળાવી છતાં વસિષ્ઠજીએ શાંતિ જ રાખી. વિશ્વામિત્રે વસિષ્ઠના સો પુત્રોને મારી નાંખ્યા તોપણ વસિષ્ઠજીએ કોઈપણ પ્રકારનો પ્રતિકાર ન કર્યો ! અંતે વિશ્વામિત્રને પશ્ચાત્તાપ થયો અને તેમનું પરિવર્તન થયું. ભારતવર્ષની આ એક અદ્ભુત ઘટના છે.

માટે સહન કરવું ને ગમ બાવી તેનું જ નામ સાધુતા છે.

શ્રીજીમહારાજે પણ સંતોને આ એકજ મંત્ર આપ્યો હતો કે :-

‘ગાલિદાનં તાડનં ચ કૃતં કુમતિભિર્જનૈઃ ।

ક્ષન્તવ્યમેવ સર્વેષાં ચિન્તનીયં હિતં ચ તૈઃ ॥’

અને તે સાધુ અને બ્રહ્મચારી તેમણે કોઈક કુમતિવાળા દુષ્ટ જન હોય, ને તે પોતાને ગાળ દે અથવા મારે તો તે સહન જ કરવું, પણ તેને સામી ગાળ ન દેવી ને મારવો નહિ, અને તેનું જેમ હિત થાય તેમજ મનમાં ચિંતવન કરવું, પણ તેનું ભુંડુ થાય એવો તો સંકલ્પ પણ ન કરવો. (શિક્ષાપત્રી - શ્લોક : ૨૦૧)

ધર્મનો પ્રચાર અને સાથે સાથે સાધુતાની ચમક ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના આ ઉપદેશમાં રહેલી છે.

શ્રીજીમહારાજના આ ઉપદેશને વરેલા સંતોએ કેવળ પોતાના ઈષ્ટદેવના એ વચનને ખાતર કેટકેટલું સહન કર્યું છે તેવા પ્રસંગોને ચાલો આપણે માણીએ...

વંદન હજો હજારો હજાર...

ફડાક.. ફડાક... સંતોના વાંસામાં ચામડાનો મીઠું પાયેલો કોરડો ઝીંકાઈ રહ્યો છે. સંતો તો સ્વામિનારાયણ...

સ્વામિનારાયણ... ભજન કરે છે.

ભગવાન શ્રીહરિની આજ્ઞા છે કે, “જે કાંઈ અપમાન થાય કે માર પડે તે સહન જ કરવું ને મારનારનું હિત થાય તેમ ચિંતવવું...”

સંતોના મનમાં શ્રીજી મહારાજની આ આજ્ઞા હતી ને મુખમાં ભગવાન શ્રીહરિનું નામ. આખરે મારનાર થાક્યો. ‘સિતમને (બુલમને) હદ હોય છે પણ સહને (ધીરજને) હદ નથી હોતી.’

આ સંતોની ધીરજ પણ બેહદ હતી.

૬૭ શ્રીજીમહાજીએ યશા સંતોને આ એકજ મંત્ર આપ્યો હતો કે :-

‘ગાલિદાનં તાડનં ચ કૃતં કુમતિભિર્જનૈઃ ।

ક્ષન્તવ્યમેવ સર્વેષાં ચિન્તનીયં હિતં ચ તૈઃ ॥’

અને તે સાધુ અને બ્રહ્મચારી તેમણે કોઈક કુમતિવાળા દુષ્ટ જન હોય, ને તે પોતાને ગાળ દે અથવા મારે તો તે સહન જ કરવું, યશા તેને સામી ગાળ ન દેવી ને મારવો નહિ, અને તેનું જેમ હિત થાય તેમજ મનમાં ચિંતવન કરવું, યશા તેનું ભુંડુ થાય એવો તો સંકલ્પ યશા ન કરવો. (શિક્ષાપત્રી - શ્લોક : ૨૦૧)

માર મારનાર દરબાર થાક્યો એટલે સંતો ટાઢા હૈયે બોલ્યા : “બાપુ ! તમારું કામ પુરું થયું હોય તો આપને બે હિતની વાત કહેવી છે.”

“હે...!! મારા હિતની વાત કરવી છે તમારે?”

“હા, બાપુ ! તમારા જ હિતની.”

(કોટિયાના જસા કામળીયા શિકારે ચડ્યા છે, હરણને આંબવાની તૈયારી છે. ત્યાં જ સાંકડા રસ્તે સંતો સામા મળ્યા, ઘોડી ભડકી, હરણ છટકી ગયું ને બાપુનો પિત્તો પણ છટક્યો. સંતોને ટોરમાર માર્યો, પરંતુ લોહી નિંગળતા વાંસા સાથે સંતોએ બાપુને વાત કહેવા માંડી.)

“બાપુ ! પાપ કરે, જીવને પીડે એને પ્રભુ ક્ષમા ન કરે. કરેલા કર્મ ભોગવવા જ પડે છે.” પછી તો સંતોએ જમપુરીનું તાદૈશ્ય વર્ણન પણ કર્યું.

સંતોના આવા નિઃસ્વાર્થ ઉપદેશથી બાપુના હૃદયમાં પશ્ચાત્તાપની ગંગા વહી, આંખોએથી શ્રાવણ-ભાદરવો વહ્યો.

“અરે...! મેં પાપીએ આ સંતોને કેટલા માર્યા ? છતાં આ મહાપુરુષોને મારા પ્રત્યે તિરસ્કાર તો આવ્યો જ નહિ ને ઉલ્ટાની મારા હિતની કેવી મધુરી વાતો કહે છે !! ક્યાં આ હિમાલય જેવા મહાપુરુષોને ક્યાં ? પાપી પેટ ખાતર જીવહિંસા કરતો હું કાળમીઠ...!!!!”

બાપુને પોતાની જાત પ્રત્યે ઘિસ્કાર વધૂટ્યો - બે હાથથી સંતોના પગ પકડ્યા ને એ હાથોને સંતોએ શ્રીજીમહારાજના ચરણ સુધી પહોંચાડી દીધા.

દરબાર કુટુંબ સહિત બહુજ સારા એકાંતિક ભક્ત થયાં.

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની આજ્ઞારૂપી આકરી ભઠ્ઠીમાં શુદ્ધ કાંચન સંકાંતિવાળા શ્રેષ્ઠ સંતો થઈ ગયા છે.

અગરબત્તી બળીને અન્યને સુવાસ આપી જાય છે, દીપ પોતે બળીને જગતમાં પ્રકાશ પાથરે છે, ચંદન જાતને ઘસીને સૌને સુગંધ આપે છે, વૃક્ષો ટાઢ-તડકો, વરસાદ સહીને અન્યને શીતળ છાયા તથા મીઠાં ફળ આપે છે, શેરડી શરીર નીચોવીને અન્યને મીઠાશ આપે છે તેમ સંતોનું જીવન પણ પરોપકારને માટે હોય છે.

૬૬ ગુજરાતના વિદ્વાન સાહિત્યકાર શ્રી કનૈયાલાલ મુનશીએ શ્રીજીમહારાજની સાધુતાની ચમક પ્રસસવતી આ ઉપદેશવાણીને મોટામાં મોટી સિદ્ધિ ગણાવી હતી. એ સમયે સંતોને લોકો સ્વામિનારાયણના મુંડિયા કહેતા. ગુસ્સે ભરાતા, મારતા ને કેટલાકને માણે પણ નાંખતા. પરંતુ પરમહંસોએ કેવળ સહન જ કર્યું હતું. બિનસત્સંગીઓ ભિક્ષાત્ર આપે તેમાં ડાખળાં-પાંદડા વગેરે કચણે પણ નાંખી દે. વળી, કૂતરું પણ સૂંઘે નહિ ને કીડી પણ ચડે નહિ એવું ભોજન પાણીમાં ઝબકોળીને ગોળા વાળીને જમવાનું ને ઉપસંત વિચરણ કરવાનું....!!

૭

પાંચસો ઉપરાંત પરમહંસોનું વૃંદ સંસાર ત્યાગી સત્સંગ પ્રચાર કરવા તથા જીવોને ઈષ્ટદેવની ઓળખાણ કરાવવા, અનેકનું આત્મિક કલ્યાણ કરવા માટે રહેલું હતું. આ આકરા નિયમધારી તપ-ત્યાગપરાયણ ભક્તિમય જીવન જીવતા, માન-અપમાનથી પર થયેલા, સ્વાર્થ છોડી પરમાર્થે વિચરતા સંતો પ્રત્યે ભાવિક-દેવી મુમુક્ષુજીવો આકર્ષાય એ સ્વાભાવિક છે. પરંતુ આસુરી જીવો સંતોની આ સિદ્ધિને કેમ સહન કરી શકે ? તેને તો શીલમાં, વૈરાગ્યમાં, ત્યાગમાં ઉચ્ચ સ્થિતિવાળા કલ્યાણકારી સંતો આંખના કણાની જેમ ખૂંચવા

લાગ્યા હતા. તેથી તેઓ દ્રેષભાવે હેરાન-પરેશાન કરવા લાગ્યા. પરંતુ ભગવાન શ્રીહરિએ સંતોને કહ્યું હતું : “હે સંતો ! તમને લોકો માર મારે, તિરસ્કાર કરે તોપણ સહન કરજો. અને ધર્મ-નિયમની વાતો પણ કરજો.”

ગુજરાતના વિદ્વાન સાહિત્યકાર શ્રી કનૈયાલાલ મુનશીએ શ્રીજીમહારાજની સાધુતાની ચમક પ્રસારવતી આ ઉપદેશવાણીને મોટામાં મોટી સિદ્ધિ ગણાવી હતી. એ સમયે સંતોને લોકો સ્વામિનારાયણના મુંડિયા કહેતા. ગુસ્સે ભરાતા, મારતા ને કેટલાકને મારી પણ નાંખતા. પરંતુ પરમહંસોએ કેવળ સહન જ કર્યું હતું. બિન સત્સંગીઓ ભિક્ષાત્ર આપે તેમાં ડાખળાં-પાંદડા વગેરે કચરો પણ નાંખી દે. વળી, કૂતરું પણ સૂંઘે નહિ ને કીડી પણ ચડે નહિ એવું ભોજન પાણીમાં ઝબકોળીને ગોળા વાળીને જમવાનું ને ઉપરાંત વિચરણ કરવાનું....!!

દ્રેષી વૈરાગીઓ સંતોને ખૂબ માર મારીને આખા શરીરે ડામ આપતા. એટલું જ નહિ પણ ક્યારેક તો આ સંતોએ પોતાના ઈષ્ટદેવને રાજી કરવા માટે પોતાના પ્રાણની પણ આહુતિ આપી દીધી છે. પરંતુ ઈષ્ટદેવની ઓળખાણ અને સત્સંગ કરાવવામાં પાછી પાની ભરી નથી.

તન કરી નાંખે રે, ગુરુવચને ચૂરેચૂરા...

ભારતના સ્વાતંત્ર્ય જંગમાં દેશની સ્વતંત્રતા માટે અનેક દુઃખ સહન કરી ઝઝૂમનાર શહીદો ઇતિહાસમાં અમર થઈ ગયા. તેમ સમગ્ર માનવજાતની સાચી મુક્તિ અને શાંતિ માટે

મોતને પણ મીઠું કરનાર તેમજ અનેક ઉપાધિઓ સહન કરનાર સાચા શૂરવીર સંતો ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સેનાનીઓ ભારતના ઈતિહાસમાં સદાય ઝળહળતા રહેશે.

આ સંતોએ આજસ, પ્રમાદ અને દીર્ઘસૂત્રીપણાનો ત્યાગ કરી ભારે હિંમતથી અજ્ઞાની, અડબંગ અને દ્વેષી લોકોના અસહ્ય અપમાનો, તિરસ્કાર અને માર સહન કરી નિઃસ્વાર્થભાવે લોકોનું જે હિત કર્યું છે તે આ સંતોના જીવનનો અજોડ ઇતિહાસ ગર્વ લેવા જેવો અને માર્ગદર્શનરૂપ બની રહેશે.

સંપ્રદાયના ઉગમકાળે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ મહાપ્રભુનો ‘સર્વજીવહિતાવહ’ સંદેશ પ્રસરાવવાના કાર્યમાં નંદસંતોને વૈરાગી બાવાઓના હિંસક હુમલા ખૂબ સહન કરવા પડ્યા હતા. જેની સંપ્રદાયનો ઈતિહાસ સાક્ષી પૂરે છે. આવો આવા પ્રસંગોનું અહીં સ્મરણ કરીએ.

અમદાવાદમાં ગોમતીપુરામાં લોલંગર બાવાનો અખાડો હતો. ત્યાં ૭૦૦ બાવા રહેતા હતા. એકવાર લોલંગરને થયું કે સ્વામિનારાયણના મુંડિયા બહુ વિચરતા રહેશે તો આપણો કાંઈ પ્રભાવ રહેશે નહિ. તેણે પોતાના ૭૦૦ બાવાઓ સાબદા કર્યા કે સ્વામિનારાયણના સંતોને માર્યો પાર કરો. બાવાઓએ સાધુતાની મૂર્તિસમા મુક્તાનંદ સ્વામીને કાંકરીયા તળાવના કિનારે ખૂબજ માર માર્યો. સ્વામીની આંખોમાંથી લોહી ટપકવા લાગ્યું. તેમને ઝોળીમાં નાંખી શ્રીજીમહારાજ પાસે લાવવામાં આવ્યા. એવા સમયે પણ મુક્તાનંદ સ્વામી અને સંતો કહેતા કે, ‘ભૂંડા ભૂંડાઈ ન તજે, તો ભલા ભલાઈ કેમ તજે ?’

અદ્ભુતાનંદ સ્વામી ફરતાં ફરતાં વસો ગામમાં ગયા. કસિયાજીભાઈએ સિપાઈ મોકલીને સ્વામીને માર મારીને ગામ બહાર કાઢી મૂકેલા. સ્વામી ફરીવાર ત્યાં ગયા. ફરીવાર સ્વામીને માર મારી ગામ બહાર કઢાવ્યા. આમ બાર-બાર વખત માર મારીને વસો ગામમાંથી સ્વામીને માર મારીને કાઢી મૂકેલા છતાં પણ તેમની વખત ગયા. અને કસિયાજીભાઈના પિતરાઈ અમીન તુલસીભાઈને સ્વામીનો ગુણ આવ્યો ને પોતાના ઘરે ઉતારો આપ્યો. સ્વામીએ ત્યાં રહીને સારો સત્સંગ કરાવ્યો ને અનેકને ભગવાન શ્રીહરિના રંગે રંગીને સત્સંગી કર્યા.

સ્વામી ગાના ગામમાં ગયા ત્યાં ગામનો પટેલ મળ્યો તેણે સ્વામીને તિરસ્કાર કરી ગામ બહાર કાઢી મૂક્યાં.

એકવખત અદ્ભુતાનંદ સ્વામી તેરા ગામમાં પધાર્યા. સાંજે તળાવે ન્હાવા ગયા ત્યારે તે ગામના દ્વેષીઓએ સ્વામીના ભગવા કપડાં આંચકી લઈ ફાડી નાંખ્યા અને સ્વામીને માર પણ માર્યો છતાં સ્વામીએ સર્વે મુંગે મોઢે સહન કર્યું હતું.

એકવાર અદ્ભુતાનંદ સ્વામી નર્મદા કિનારે ભદામ ગામે સત્સંગ કરાવવા ગયા હતાં. ત્યાં પાટીદારના બે દિકરા હતા.

તેમાં એક દલાભાઈને સ્વામીએ કંઠી બાંધી વર્તમાન ધરાવ્યા હતા. બીજે દિવસે એકાદશીનો ઉપવાસ હતો. બારસના દિવસે તે શેર ખીચડી લાવ્યા ને કુંભારને ત્યાંથી હાંડલી લાવી આપી ત્યારે સ્વામી નદી કાંઠે ખીચડી રાંધતા હતા. ખીચડી ચડતી હતી ત્યાં નાંદોદ રાજ્યનો દિવાન ગણેશજી પાટીદાર તેની હવેલીના ગોખમાં બેઠો હતો. તેને ગામના બાવાએ ચડાવ્યો કે, “આપણા બેઠા છતાં સ્વામિનારાયણનું ટીખળ આપણા ગામમાં પેસે છે. તે જુઓ પેલો મુંડિયો ખીચડી રાંધે છે.” તેમ બાવાએ કહ્યું. તે સાંભળી દિવાને સિપાઈને હુકમ કર્યો કે “જા તેને કાઢી મૂક.” સિપાઈ સ્વામી પાસે ગયો ને ચાલ્યા જવા કહ્યું. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું : “ભાઈ ! ખીચડી ચડે છે. ચડી રહેશે એટલે જમીને ચાલ્યો જઈશ.” સિપાઈએ દિવાન પાસે આવીને બધી વાત કહી. એટલે દિવાન કોઠાચમાન થયો ને કહે : “અત્યારે ને અત્યારે જ કાઢી મૂક, નહિ તો તને નોકરીમાંથી કાઢી મેલીશ.” એટલે સિપાઈ તુરત જ સ્વામી પાસે ગયો ને બધી વાત કરી ત્યારે સ્વામી કહે : “ભાઈ ! તારી નોકરી જતી હોય તો એવું અમારે નથી કરવું. અમે ચાલ્યા જઈએ છીએ. ખીચડી ચડે એટલે તું તારે ઘરે લઈ જજે.” એમ કહી સ્વામી ત્યાંથી ભૂખ્યાને ભૂખ્યા ચાલી નીકળ્યા.

એક ગામમાં અદ્ભુતાનંદ સ્વામી ભિક્ષા માગવા ગયા તે ઝોળીમાં દ્વેષીએ ઝેર નાંખ્યું. સ્વામી તો ગોળા વાળી શ્રીજીમહારાજના સ્મરણ સાથે જમી ગયા. શ્રીજીમહારાજે રક્ષા કરી પણ વૃદ્ધાવસ્થામાં ઝેરની અસરને લીધે સ્વામીને કળતર બહુ થતી તે દુઃખ સહન કરવું પડતું હતું.

સ.ગુ. શ્રી કૃપાનંદ સ્વામી સાથે ગુણાતીતાનંદ સ્વામી તેમજ મંડળના સંતો ફરતા ફરતા જુના સાવર ગામમાં આવ્યા. ગામગુરુ બાવાને આ વાતની ખબર પડી એટલે તેના અંતરમાં સૂતેલો દ્વેષનો કીડો સળવળ્યો. તુરંત જ ગામધણી દરબાર ઉગાખુમાણ પાસે ગયો.

“બાપુ ! તમને કાંઈ ખબર છે ? આપણા ગામમાં ઓલ્યા સ્વામિનારાયણના મુંડિયા આવ્યા છે.” બાવો બોલ્યો.

“તેમાં શું વાંધો ?” દરબાર કહે.

“વાંધો ? અરે એ મુંડિયા તો ગામ બગાડે, ભૂરકી નાખે. એના થાય તે એને જ ભાળે. પછી તમારું પણ નહિ માને, માટે એને ગામ બહાર કાઢો. તમે તો ગામધણી છો.”

ગુરુના વચનને શિરોમાન્ય કરી જૂનાસાવરના ગામધણી ઉગાખુમાણે બેઠેલા ડાયરામાંથી બે જણાને કહ્યું : “જાઓ તમે, મીઠા સાકરીયાને ત્યાંથી ઓલ્યા સ્વામિનારાયણના મુંડિયાને ગામ બહાર કાઢી મૂકો.”

‘ભાવતું તું ને વૈદ્યે કહ્યું’ - દરબારનો હુકમ થતાં ગુરુ પોતે પણ બીજા બે-પાંચને લઈને ગયા મીઠા સાકરીયાને ત્યાં. ગુરુ ગયા

એટલે દરબાર પણ પાછળ ગયા. સંતો તો ભજન કરી રહ્યાં હતાં. ત્યાં આ ટોળાએ સંતોની ચોટલી પકડી ઊભા કર્યા. ગાળો ભાંડી, ધક્કા માર્યા, કપાળના ચાંદલા પથ્થરથી ભૂંસ્યા, વૃદ્ધ સંત કૃપાનંદ સ્વામીની લાકડીથી જ બાવાએ સંતોને માર્યા.

આઠ-દસ સંતોમાંથી કોઈ એક શબ્દ પણ ન બોલ્યા. આ સંતોમાં કોઈ ક્ષત્રિય જ્ઞાતિમાંથી થયેલ સંત પણ હતા. સામે બાથ ભીડી શકે તેવી શક્તિ પણ હતી. પરંતુ આ તો નિર્માની સંતો !! જેમને સામનો કરવાનું તો દૂર, પરંતુ અપકારીનું પણ ભલું કરનારા સંત હતા. મુખમાં કેવળ સ્વામિનારાયણ નામ હતું.

સંતોએ ઝોળી ઉપાડી, ઠાકોરજી લઈ પડતા-આખડતાં આ સંતો ગામની બહાર જઈ એક વૃક્ષ નીચે બેઠા.

કોઈના મુખ ઉપર દુઃખની છાંય નથી. મારની વેદના નથી. ક્ષમા કર્યાનો અહંકાર તથા મારનાર પ્રત્યે મનમાં કુભાવ નથી, કેવળ શ્રીજીમહારાજની સહન કરવાની આજ્ઞા પાળ્યાનો આનંદ છે.

સહનશક્તિ એક અદ્ભુત એનર્જી (શક્તિ - ઊર્જા) છે. આ એનર્જી કેળવવા માટે સવળો વિચાર જોઈએ. એ સવળા અભિગમને આ નંદસંતોએ સારઘાર કેળવ્યો હતો.

સહનશીલતા એ મજબૂરી નથી....

સાચા હૃદયની સહનશીલતા એ મજબૂરી નથી, પણ પ્રચંડ શક્તિ છે.

જગતમાં કર્મ સંજોગે માણસ ઘણું બધું સહન કરે છે, પણ મજબૂરીથી જે સહન કરે છે તેને સહનશીલતા ન કહેવાય. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ ગઢડા પ્રથમ પ્રકરણના ૨૭મા વચનામૃતમાં કહે છે :- “સામર્થ્યે ચુક્ત થકો પણ અન્ય જીવના માન અપમાનને સહન કરે છે એ પણ મોટી સામર્થ્ય છે, કાં જે, સમર્થ થકા ઝરણા કરવી તે કોઈથી થાય નહિ, એવી રીતે ઝરણા કરે તેને અતિ મોટા જાણવા...” ઝરણા કરવી એટલે ક્ષમા કરવી. બધી રીતે સમર્થ હોય, છતાં સહન કરે તેનું નામ સહનશીલતાનો ગુણ કહેવાય છે.

રામસ્નેહી સંપ્રદાયના સંત રામચરણજીએ એક સુંદર પંક્તિ લખી છે :-

‘રામચરણ ઝરણા બિના, સાધ કહાયે નાહિ;
જાકે ઘર ઝરણા નાહી, સો હી જલે જગમાંહિ.
ઝરણા સું મરણા સહલ હૈ, એક ઘાવ દોય ભાગ;
રામચરણ ઝરણા જુહુર નિત પ્રતિ મનકો દા.
મિયા તજીબો સહલ હૈ, દુર્લભ ઝરણા કામ.’

આણંદમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનું ઘોર અપમાન થયું ! ગામલોકોએ ધૂળ નાંખી, ઈંટો નાંખી, ગારો નાંખ્યો ! પણ ભગવાન શ્રીહરિએ સાથેના સંતો-હરિભક્તોને પહેલેથી જ કહી રાખ્યું હતું કે, “આણંદમાં અપમાન થવાનું જ છે માટે કોઈએ આંખ રાતી કરવી નહિ.” ક્ષત્રિય હરિભક્તો અપમાન સહન કરીને નીચા મોઢે ગામ બહાર નીકળી ગયા, ત્યારે શ્રીજીમહારાજ કહે : “આજે આપણે ઈંડરિયો ગઢ જીત્યા !” ક્ષત્રિયો કહે :- “મહારાજ ! લોકોને ખબર પડશે કે આ કાઠીઓ આણંદમાં માર ખાઈને આવ્યા છે, તો રાજ્યમાં અમને તો કોઈ નોકરીએ પણ રાખશે નહિ !” ત્યારે કોઈને ભગવાન શ્રીહરિની વાત સમજાણી નહિ, પરંતુ થોડા સમયમાં જ સમજાઈ ગઈ.

શ્રીજીમહારાજ અપમાન સહન કરીને નીકળી ગયા પછી ગામલોકોને ખૂબ પશ્ચાત્તાપ થયો, શ્રીજીમહારાજનો ગુણ આવ્યો ને મહિમા સમજાયો. વડતાલ આવીને સૌએ ભગવાન

૬૬ સાચા હૃદયની

સહનશીલતા એ મજબૂરી નથી, પણ પ્રચંડ શક્તિ છે. જગતમાં કર્મ સંજોગે માણસ ઘણું બધું સહન કરે છે, પણ મજબૂરીથી જે સહન કરે છે તેને સહનશીલતા ન કહેવાય. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ ગઢડા પ્રથમ પ્રકરણના ૨૭મા વચનામૃતમાં કહે છે :- “સામર્થ્યે ચુક્ત થકો પણ અન્ય જીવના માન અપમાનને સહન કરે છે એ પણ મોટી સામર્થ્ય છે, કાં જે, સમર્થ થકા ઝરણા કરવી તે કોઈથી થાય નહિ, એવી રીતે ઝરણા કરે તેને અતિ મોટા જાણવા...” ઝરણા કરવી એટલે ક્ષમા કરવી. બધી રીતે સમર્થ હોય, છતાં સહન કરે તેનું નામ સહનશીલતાનો ગુણ કહેવાય છે. ૭૭

શ્રીહરિની માફી માંગી. ફરીથી આણંદમાં પધરામણી કરાવી હાથી પર બેસાડી શ્રીજીમહારાજનું સન્માન કર્યું. અને બધા ગામલોકો વડતાલ મંદિરમાં જેટલી વપરાય તેટલી તમામ તુવેરની દાળનો ધર્માદો આપતા થયાં.

બધા એટલી દાળ ધર્માદામાં આપતા કે તેનું પહેલું ગાડું વડતાલમાં હોય ને છેલ્લે ગાડું છેક આણંદમાં, એટલી લાંબી ધર્માદાના ગાડાંની લાઈન લાગી જતી!

એ વખતે જો ક્ષત્રિયોએ બરછી ને તલવાર ઉગામી હોત તો? બે-ચાર માણસ મરત, પણ ફરીથી કોઈ દિવસ એ ગામમાં પગ પણ મૂકાત નહિ!

ગૌતમ બુદ્ધે ભિક્ષુઓને ધર્મસંદેશના પ્રસાર માટે નીકળવાનું કહ્યું ત્યારે તેમના શિષ્ય પૂર્ણ સાથેનો તેમનો સંવાદ પ્રસિદ્ધ છે. પૂર્ણ પ્રશ્ન કરતો રહે છે અને ભગવાન બુદ્ધ ઉત્તર આપતા રહે છે.

“કોઈ અમારી વાત નહિ સાંભળે તો?”

“તમારે સંતોષ લેવાનો કે તમને કાઢી તો મૂક્યા નથી ને!”

“અને અમને કાઢી મૂકશે તો?”

“તો તમારે માનવું કે અમને ગાળો તો દીધી નથી ને!”

“કોઈ અમને ગાળો દેશે તો?”

“તો તમારે સંતોષ લેવાનો કે તમને તેણે માર્યા તો નથી ને!”

“કોઈ અમને મારશે તો?”

“તો તમારે માનવાનું કે તમને મારી તો નાખ્યા નથી ને!”

સહનશીલતા અને ક્ષમાના આ સંદેશથી જ બૌદ્ધ ધર્મ સર્વત્ર વિસ્તર્યો હતો.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖

જેતલપુરના યજ્ઞ વખતે શ્રીજીમહારાજે અહિંસા યજ્ઞનું પ્રતિપાદન કરીને હિંસામય યજ્ઞનું ખૂબ ખંડન કર્યું. તેથી શક્તિસંપ્રદાયના બ્રાહ્મણોને આ ન ગમ્યું. અને તેમણે વિચાર્યું કે સ્વામિનારાયણના યજ્ઞો બંધ કરાવવા જોઈએ. નહિ તો આપણી આજીવિકા ટળી જશે. બધા બ્રાહ્મણો અમદાવાદ ગયા અને ત્યાંના સુબાને ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ પ્રત્યે ઉશ્કેર્યો.

એટલામાં થોડા સમય પછી શ્રીજીમહારાજને અમદાવાદ જવાનું થયું. ભગવાન શ્રીહરિ અમદાવાદ પધાર્યા ત્યારે તેમની સાથે કેટલાક શૂરવીર માણસો પણ હતા. સુબાએ તથા બધા

શક્તિ સંપ્રદાયના બ્રાહ્મણોએ એવો વિચાર કર્યો કે આ લોકોને જો પકડવામાં આવશે અને કેદ કરવામાં આવશે તો ઘણું તોફાન થશે ને ઘણાં માણસો મરી જશે. એટલે આપણે સ્વામિનારાયણને પધરામણીનું આમંત્રણ આપીએ અને ભદ્રમાં જે સો મણ તેલ સમાય એવડું ટાંકું છે તેના ઉપર એવી યુક્તિથી ગાદિતકિયા ગોઠવીએ કે સ્વામિનારાયણ જેવા ત્યાં બેસવા જાય કે તરત જ ટાંકામાં પડે અને મરણ પામે.

આમ, દુષ્ટલોકોએ આ પ્રમાણે વિચાર કર્યા બાદ **ષડ્ચંત્ર** ગોઠવ્યું અને શ્રીજીમહારાજને પધરામણી કરવાનું આમંત્રણ આપ્યું. પરંતુ ભગવાન શ્રીહરિ તો **સર્વજ્ઞ** હતા. સુબાની **મેલી મુરાદ**ને તેઓ સારી રીતે જાણતા હતા. આમ છતાં તે આમંત્રણનો **સ્વીકાર** કર્યો અને તે મુકામે જવા માટે તેઓ તૈયાર થયા. ત્યાં બધા પહોંચ્યા ત્યારે શ્રીજીમહારાજ સિવાય બીજા કોઈને પણ અંદર જવાની **પરવાનગી** આપવામાં આવી નહિ. પરંતુ દેવાનંદ દંડી સંન્યાસી તથા બીજા એક બે પાર્ષદો બળપૂર્વક અંદર શ્રીજીમહારાજની સાથે દાખલ થયા. સુબાએ ભગવાન શ્રીહરિને ગાદી ઉપર વિરાજમાન થવા **વિનંતિ** કરી. ત્યારે શ્રીજીમહારાજે કહ્યું : “આવી **ઊંચી ગાદી** તો તમારા જેવા રાજવીઓના કામની ગણાય. અમારાથી એના ઉપર ન બેસાય.” આમ કહીને મહારાજ ત્યાં પડેલી એક **ખુરશી** ઉપર ચપળતાથી બેસી ગયા.

થોડી વાતચીત પછી સુબાએ યુક્તિથી શ્રીજીમહારાજને કહ્યું : “આપ આ ગાદી ઉપર કૃપા કરીને બેસો, જેથી મારી ગાદી **પવિત્ર** થાય.”

ત્યારે શ્રીજીમહારાજે ઊભા થઈને કહ્યું : “રાજવી ! તમારો બહુ **આગ્રહ** છે તો લ્યો, આ સોટીથી તમારી ગાદીને **પવિત્ર** કરીએ.” આમ કહીને પોતાની પાસે જે સોટી હતી તેને **વજન** આપીને ગાદી ઉપર દબાવી એટલે ગાદીની નીચેના **પાતળા વાંસ** ભાંગી ગયા અને ગાદી-તકિયા ટાંકામાં પડી ગયા.

આ જોઈને શ્રીજીમહારાજ ની સાથે આવેલા પાર્ષદો તથા દેવાનંદ દંડીને અત્યંત કાળજાળ **ક્રોધ** વ્યાપ્યો અને તેઓ શાપ દેવા **તત્પર** થયા કે, ‘સબ અમદાવાદ કો દટન સો પટન કરું.’ - આખું અમદાવાદ ઊંધું વળી જાઓ. ત્યારે શ્રીજીમહારાજે એમના મોઢા

આગળ હાથ દઈ કહ્યું : “સ્વામી ! આવું કશું બોલશો નહિ, હજુ તો આપણે આખા અમદાવાદને **સત્સંગી** કરવાનું છે.” શ્રીજીમહારાજના ઈશારે **ચૂપચાપ** બધા બહાર નીકળી ગયા.

ત્યારે સુબાએ શ્રીજીમહારાજને **હુકમ** કર્યો : “તમારે અમારા રાજ્યમાં કદી આવવું નહિ.”

“ભલે, જ્યાં સુધી તમારું રાજ્ય હશે ત્યાં સુધી અમે નહિ આવીએ.” શ્રીજીમહારાજે સરળતાથી **જવાબ** આપ્યો.

આ..હા..હા.. કેટલી સહનશક્તિ !! પરમ શક્તિમાન, **અનંતકોટિ બ્રહ્માંડના અધિપતિ** હોવા છતાં, જેમની આજ્ઞામાં કાળ, કર્મ, માયા, અહોનિશ રહે છે, સૂર્ય, ચંદ્ર જેમની આજ્ઞા લોપી શકતા નથી, બ્રહ્મા જેમની આજ્ઞાથી સૃષ્ટિનું **સર્જન** કરે છે, વિષ્ણુ **પાલન** કરે છે, મહેશ **સંહાર** કરે છે, અનંત ઈશ્વરો તથા દેવો જેમની આજ્ઞામાં વર્તે છે. આવા **સમર્થ હોવા છતાં** એક સામાન્ય સુબાએ કરેલું **અપમાન** સહન કરે એજ **સહનશીલતાની ચરમસીમા** છે.

આપણા દેશની સંસ્કૃતિનો આ **મહાન ગુણ** છે.

દ્રોપદી તથા સીતાજી જેટલાં **દુઃખો** કોણ **સહન** કરી શકે ?

એકવાર દ્રૌપદીએ ભગવાન શ્રીકૃષ્ણની પટરાણી સત્યભામાને કહ્યું હતું : ‘દુઃખેન સાધ્વી લભતે સુખાનિ ।’ - દુઃખમાંથી જ સુખ પ્રાપ્ત થાય છે. મેં ઘણી જ મુશ્કેલી સહન કરી છે, જેને કારણે અત્યારે મારા મનમાં **આનંદ** વર્તે છે. સારમાં સાર એ છે કે સહન કરનારને લાંબે ગાળે ફાયદો જ થાય છે.

જેટલી સહનશક્તિ વધારે તેટલી જ તેની ભક્તિ શ્રેષ્ઠ...

66

વિકટ સંજોગોમાં અને સંઘર્ષોના કંઈક મહા-મંથનો વચ્ચે એમની સ્થિરતા અને એમની ધીરજતા સામાન્ય માનવ હૃદયને અજાયબી પમાડે દે એવી હતી. ચાહે લોલંગર બાવાની જમાતના ખાખી બાવાઓનો જીવલેણ ત્રાસ હોય કે ચાહે વેતર્યા વિનાના બાવળના કાંટાવાળા ઘોડાનો માર બાવો પડે કે સમાજમાં બધીજ જગ્યાએથી અપમાનો અને તિરસ્કાર પામીને એકમાત્ર શાંતિ અને સુખનું સ્થાન એવા શ્રીજીમહાસજ્જનો ૧૧૪ કઠણ વર્તમાનરૂપી કસણી હોય, સામાન્ય માનવથી સહન ન થઈ શકે તેવી કપરી કસોટીઓમાં આ પરમહંસોએ કઈ ક્ષેત્રે ચિત્તમાં સ્થિરતા ઘાસી શકતા હશે ? 99

સમર્થ હોવા છતાં
ધીરજ ધારવી...,
શૂરવીર હોવા છતાં
સ્થિરતા રાખવી...,
જ્ઞાન હોવા છતાં
ગંભીરતા જાળવવી...,
ઐશ્વર્ય હોવા છતાં
પીડતા રાખવી...,

આપત્તિઓમાં **અકળાવું** નહીં...,
ઉપાધિઓમાં **ઉચાટ** નહીં...,
સંઘર્ષોમાં **સ્થિર** રહેવું..., અને
પ્રલાપો વચ્ચે **ગંભીર** રહેવું...,
એ ભગવાન શ્રી
સ્વામિનારાયણના પરમહંસ
નંદસંતોની તાસીર હતી. વિકટ
સંજોગોમાં અને સંઘર્ષોના કંઈક

મહા-મંથનો વચ્ચે એમની સ્થિરતા અને એમની ધીરજતા સામાન્ય માનવ હૃદયને અજાયબી પમાડી દે એવી હતી. યાહે લોલંગર બાવાની જમાતના ખાખી બાવાઓનો જીવલેણ ત્રાસ હોય કે યાહે વેતર્યા વિનાના બાવળના કાંટાવાળા ધોકાનો માર ખાવો પડે કે સમાજમાં બધીજ જગ્યાએથી અપમાનો અને તિરસ્કાર પામીને એકમાત્ર શાંતિ અને સુખનું સ્થાન એવા શ્રીજીમહારાજની ૧૧૪ કઠણ વર્તમાનરૂપી કસોટી હોય, સામાન્ય માનવથી સહન ન થઈ શકે તેવી કપરી કસોટીઓમાં આ પરમહંસો કઈ રીતે ચિત્તમાં સ્થિરતા ધારી શકતા હશે ?

સાગરનો પરિચય એના ધૂધવતાં મોજાં નથી, એની ગહેરાઈમાં પડેલી ગંભીરતા છે. તેમ આ પરમહંસોનો પરિચય તેઓ પુરુષોત્તમનારાયણના સંત છે એવો નથી, પરંતુ તેમના અંતરની ગહેરાઈમાં રહેલી સ્થિરતા-ધીરતા અને ગંભીરતા છે.

માનવીની ધીરજ કે સ્થિરતાની કસોટી રોજ નથી હોતી, ક્યારેક જ હોય છે. પરંતુ ભગવાન શ્રીહરિના પરમહંસ સંતો એમાં અપવાદ છે. એમની ધીરજની કસોટી તો પળે પળે થઈ છે. જેમણે કોઈએ ઘેર્યના પાઠ શીખવા હોય તેમણે એ નંદસંતોના જીવનનું અવલોકન અવશ્ય કરવું જ રહ્યું. સંતોના જીવનનું એક-એક અવલોકન આપણાં હૃદયના તારને ઝણઝણાવી જાય છે.

‘सत्यं शौचं क्षान्तिस्त्वागः सन्तोष मार्जवम् ।
शमो दमस्तपः साम्यं तितिक्षोपरतिः श्रुतम् ॥
ज्ञानं विरक्तिरैश्वर्यं शौर्यं तेजो बलं स्मृतिः ।
स्वातन्त्र्यं कौशलं कान्तिर्यैर्यं मार्दवमेव च ॥
प्रागल्भ्यं प्रश्रयः शीलं सह ओजो बलं भगः ।
गाम्भीर्यं स्थैर्यमास्तिक्यं कीर्तिर्मानोऽनहंकृतिः ॥’

(શ્રીમદ્ ભાગવત : ૩/૧૬/૨૬-૨૮)

આ તમામ ભગવાનના કલ્યાણકારી ગુણો છે.

શ્રીજીમહારાજ ગઢડા પ્રથમ પ્રકરણના ૬૨માં વચનામૃતમાં કહે છે : “એ કલ્યાણકારી ગુણ ભગવાનના છે તે સંતમાં આવે છે...” “તેમ જેને ભગવાનના સ્વરૂપનો દૈવ નિશ્ચયે કરીને સંબંધ થાય છે તેને વિષે ભગવાનના કલ્યાણકારી ગુણ આવે છે. પછી જેમ ભગવાન સર્વ પ્રકારે નિર્બંધ છે અને જે ચહાય તે કરવાને સમર્થ છે તેમ એ ભક્ત પણ અતિશય સમર્થ થાય છે અને નિર્બંધ થાય છે.”

ભગવાન શ્રી હરિના આ

વચન અનુસાર એ પરમહંસ નંદસંતો આ તમામ કલ્યાણકારી ઓગણચાલીસ ગુણો યુક્ત હતાં. અને ભગવાન જેવી સામર્થ્ય ધરાવનારા હતા.

દયા, ક્ષમા, સરળતા, મૃદુતા વગેરે ગુણોની વિલક્ષણ અનુભૂતિ કરાવનાર આ સંતોમાં શૌર્ય, તેજ અને સ્વતંત્રતા આદિક ગુણો પણ સાંગોપાંગ રહેલા હતા, છતાં એમનું શૌર્ય કોઈને હણતું-પીડતું ન હતું. તેમનું બ્રહ્મતેજ કોઈનેય દગડતું ન હતું, કોઈનેય પરાજિત કરવાને બદલે તેને પ્રકાશિત કરતું હતું. તેમના શૌર્યનું દર્શન થતું ધર્મપાલનમાં, સિદ્ધાંતના રક્ષણમાં, શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞાપાલનમાં...,

સામાન્ય રીતે વિવિધ શાસ્ત્રોમાં વર્ણવેલા સંતના લક્ષણોમાં શૌર્યમ્, તેજઃ અને સ્વાતંત્ર્યમ્ - આ ત્રણ ગુણત્રિપુટીનો સમાવેશ નથી. પરંતુ ભગવાનના નિશ્ચયે કરીને તેમના કલ્યાણકારી આ સદ્ગુણોથી અલંકૃત એમના સંત બને છે.

પોતાનો અપરાધ કરનારના અપરાધોને, ખરેખર તે અપરાધ છે જ નહિ તેમ માનીને હંમેશ માટે ભૂલી જવું તે ક્ષમાની એક વધુ ઉચ્ચતર કક્ષા છે. અને તેથીય આગળ વધીને, અપરાધ કરનારના અપરાધોને સદંતર ભૂલી જઈને તેનું ભલું ઈચ્છવું, ભલું કરવું એ તો ક્ષમાની સર્વોચ્ચ કક્ષા છે. ક્ષમા અને સહનશીલતા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના પરમહંસ નંદસંતોની ભક્તિ હતી.

ભક્તિનું લેવલ માપવું હોય તો તે વ્યક્તિની સહનશક્તિ માપી લો. જે વ્યક્તિની જેટલી સહનશક્તિ વધારે તેટલી જ તેની ભક્તિ શ્રેષ્ઠ હોય છે. અને આવી ભક્તિના સુવર્ણ શિખરે પહોંચેલા તે પરમહંસ નંદસંતો હતા.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖

૬ માનવીની ધીરજ કે સ્થિરતાની કસોટી સેજ નથી હોતી, ક્યારેક જ હોય છે. પરંતુ ભગવાન શ્રીહરિના પરમહંસ સંતો એમાં અપવાદ છે. એમની ધીરજની કસોટી તો પળે પળે થઈ છે. જેમણે કોઈએ ઘેર્યના પાઠ શીખવા હોય તેમણે એ નંદસંતોના જીવનનું અવલોકન અવશ્ય કરવું જ રહ્યું. સંતોના જીવનનું એક-એક અવલોકન આપણાં હૃદયના તારને ઝણઝણાવી જાય છે. ૭

આણંદની આસપાસના પ્રદેશને ‘ચરોતરદેશ’ કહેવાય છે. વિજ્ઞાનનંદ નામના સંત ત્યાં સત્સંગ પ્રચારાર્થે ફરે. ફરતા ફરતા સ્વામી ‘મોગરી’ ગામે પધાર્યા. રાત્રે રામજી મંદિરને ઓટલે કીર્તનભક્તિ દ્વારા પરમાત્માની આરાધના શરૂ કરી. થોડીવારમાં લોકોની મેદની જામી ગઈ. સ્વામીએ શ્રીજીમહારાજના મહિમાની ને આચારશુદ્ધિની વાતો શરૂ કરી. તો મજ મનુષ્યદેહના દુર્લભપણાની પણ વાતો કરી.

ગામમાં આ વાતની ખબર પડી. તેજોદ્રેષીઓના અંતરમાં ઈર્ષ્યાનો કીડો સળવળ્યો : “અરે ! આ તો સ્વામિનારાયણના મુંડીયા !!! ઈ તો ભૂરકી નાંખે - ભોળવી લે, કાઢો આને...” ભરસભામાં દ્રેષીઓએ સંતોનો તિરસ્કાર કર્યો, ગાળો ભાંડી. જવાબમાં સંતોએ મંદહાસ્ય અને ભગવાન શ્રીહરિનું સ્મરણ જ કર્યું. તેથી તો દ્રેષીઓ વધારે ઉશ્કેરાયા. પછી તો કાદવ, કીચડ અને ઈંટોના ટૂકડાઓની ઝડી વરસી - ધક્કા મારી ગામ બહાર કાઢ્યા.

પરંતુ સંતોના હૃદયમાં શ્રીજીપ્રભુનું સ્મરણ ને શુભ ભાવના ઝાંખી ન પડી. એમણે તો બધાને આશીર્વાદ આપ્યા : “હે મહારાજ ! આ બધાનું ભલું કરજો ને એમને રૂડી બુદ્ધિ આપજો.”

સંતોની આ ક્ષમાશીલતાએ લોકહૃદયને હચમચાવી નાંખ્યા. બધાને લાગ્યું કે આ ઠીક નથી થયું.

આ ઘટનાને ત્રણ વર્ષ વીતી ગયા. વિજ્ઞાનાનંદ સ્વામી પાછા એજ ગામમાં પધાર્યા. ત્યારે પણ એમની આંખો આશંકાથી પર હતી. નર્યું અમી જ વરસતું હતું એ આંખોમાંથી.

સાંજે ચોરે સભા ભરાઈ. સત્સંગ રંગ રેલાયો. ફરી અમૃતના મેઘ મંડાયા. લોકોના પશ્ચાત્તાપથી બળતા હૃદયો શાંત થયા. અનેક મુમુક્ષુ જીવાત્માઓ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના આશ્રિત થયા.

સંતોએ અપરાધીઓને આપેલો આશીર્વાદ ફળ્યો.

સાંગાવદરને પાદર ફૂવો હતો ત્યાં મુક્તાનંદ સ્વામી પોતાના હાથ-પગ ધોતા હતા. ફૂવાનો ધણી કુસંગી હતો. તેણે આવીને સ્વામીનું માથું ઝાલીને ધક્કો માર્યો એટલે સ્વામી પડી ગયા ને સ્વામીને કહ્યું : “એય બાવલીયા ! આહી શું બેઠો છો ? મારા બળદ ભડક્યા.” ધૂંઆપૂંઆ થતો પટેલ તો ફાવે તેમ બોલવા માંડ્યો. સ્વામી તો તેની સામે એક પણ શબ્દ કે કોઈપણ પ્રકારનો પ્રતિકાર કર્યા વિના જ ‘સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ...’ બોલતા બોલતા ચાલી નીકળ્યા. કેટલી ક્ષમાશીલતા !!!

અમદાવાદમાં સંતો ભિક્ષા માગવા નીકળ્યા હતા તે વખતે ખોખરા-મહેમદાવાદના લોલંગર બાવાએ પોતાના બાવાઓને સ્વામિનારાયણના મુંડીયાને દેખો ત્યાં મારી-પકડીને મઠમાં કેદ કરવાનું ફરમાન કરેલું. બાવાઓ પણ જમગણની જમાત જેવા હતા. એમના હાથમાં સ્વામિનારાયણી ચાર સંતો ઝડપાઈ ગયા. તેમાંના એક હતા યોગાનંદ સ્વામી, કલ્યાણાનંદ સ્વામી, અરિહંત્રાનંદ સ્વામી અને ચિદ્રુપાનંદ સ્વામી. આ ચારેય સંતો પર બાવાઓએ ચીપિયા-ત્રિશૂળનો વરસાદ વરસાવ્યો, ઝોળીઓ ઝૂંટવી લોહીલુહાણ ને ભેભાન કરી નાંખ્યા. મઠમાં ખેંચી જઈને થાંભલે બાંધી દીધા.

શ્રીજીમહારાજે લાલદાસ ગોરામાં પ્રવેશ કર્યો. તેઓ ત્યાં ગયા ને મોટી રસોઈ આપવી છે વગેરે વાતચીત કરીને કહ્યું : “આ સાધુઓને છોડી દો તો રસોઈ મળે.” ત્યારે લોલંગર બાવાએ આદેશ દીધો : “છોડ દો...છોડ દો... ઈનકું, બડા માલ મિલ રહ્યા છે.” પછી ચાર સંતો છૂટ્યા.

લોહીલુહાણ સંતો ભગવાન શ્રીહરિ પાસે આવ્યા. સંતોના વસ્ત્રો લોહીથી ખરડાયેલા જોઈ શ્રીજીમહારાજની આંખોમાંથી આંસુ ટપકી ગયા ને જાતે પાટાપીંડી કરી. સંતોની આવી તિતિક્ષા જોઈને શ્રીજીમહારાજ તેમના પર વારી ગયા.

સંતો પર અવારનવાર આવો અત્યાચાર થતો જોઈને સોમલાખાયરથી રહેવાયું નહિ. તેમનો જીવ કકળી ગયો. અને મહારાજને કહી દીધું : “અમને ખાંડાના ખેલ ખેલી લેવા દો, મહારાજ ! આ સંતોને પડતા મારથી અમારા કાળજાં કપાઈ જાય છે. અંતરમાં આગ ભભૂકી ઊઠે છે.”

૬૭ લોહીલુહાણ સંતો ભગવાન શ્રીહરિ પાસે આવ્યા. સંતોના વસ્ત્રો લોહીથી ખરડાયેલા જોઈ શ્રીજીમહારાજની આંખોમાંથી આંસુ ટપકી ગયા ને જાતે પાટાપીંડી કરી. સંતોની આવી તિતિક્ષા જોઈને શ્રીજીમહારાજ તેમના પર વારી ગયા. સંતો પર અવારનવાર આવો અત્યાચાર થતો જોઈને સોમલાખાયરથી રહેવાયું નહિ. તેમનો જીવ કકળી ગયો. અને મહારાજને કહી દીધું : “અમને ખાંડાના ખેલ ખેલી લેવા દો, મહારાજ ! આ સંતોને પડતા મારથી અમારા કાળજાં કપાઈ જાય છે. અંતરમાં આગ ભભૂકી ઊઠે છે.”

શ્રીજીપ્રભુ હળવેકથી કહે : “ક્ષમા તો સંતોનું ભૂષણ છે, રાખજો.”
દરબાર!”

“પણ ક્યાં સુધી ક્ષમા! ક્ષમાની અવધિ તો હોય ને પ્રભુ!”

“થશે, સૌ સારા વાનાં થશે. હજી લોકોને આપણી ભક્ત છે. સમજાશે તેમ આપણાં જ ગુણ ગાશે.”

“પણ મહારાજ ! હાલ તો આ સંતોને આ કાળમુખા અસુરોથી બચાવવા કાંઈક ઉપાય કરવો જ પડે.”

થોડીવાર વિચાર ભગવાન શ્રીહરિએ કહ્યું : “ઉપાય છે, અને તે આજથી જ અમલમાં મુકાવીશું. બોલાવો આનંદાનંદ સ્વામીને...”

આનંદાનંદ સ્વામી આવ્યા. દંડવત પ્રણામ કરીને મહારાજને કહ્યું : “બોલો મહારાજ ! શી આજ્ઞા છે ?”

“તમે સાંઠ સંતોનું મંડળ લઈને ગામડાઓમાં ચાતુર્માસ કરવા જાઓ. અને હા, આ ભગવા વસ્ત્રો ઉતારી સફેદ પહેરો, રામાનંદી સાધુ જેવો વેષ ધરો. માથે નરસિંહ ટોપી ને રૂમાલ વીંટો, અંગરખું ને ધોતિયું, જનોઈ ને તુલસીની કંઠી પહેરો.”

ભગવાન શ્રીહરિનો પડ્યો બોલ ઝીલનાર આ સંતોએ ભાગવતી દીક્ષા તજીને રામાનંદી ગ્રહણ કરી. ઉજળા ચેતહંસોની પંક્તિ શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞા લેવા ખડી થઈ ગઈ.

શ્રીજીમહારાજે પૂજવા માટે રામ-સીતા ને લક્ષ્મણની મૂર્તિઓ સિંહાસન સાથે આપી. સાથેના સંગીતજ્ઞ સંતોને મૃદંગ, નગારાં, ઝાંઝ ને તુરઈ આપ્યા. વિદ્વાન સંતોને તુલસી રામાયણ, વાલ્મિકી રામાયણ અને ભાગવત-ગીતાના ગ્રંથો આપ્યા.

ચાલતી વેળાએ ભીની આંખે પોતાના બાલા સંતોને વિદાય આપતી વખતે ભગવાન શ્રીહરિએ ભલામણ કરી : “હે સંતો ! અસુરોનો ઉત્પાત સહન કરજો, ક્ષમા એ સંતોનો સનાતનધર્મ છે, શસ્ત્રધારીઓ સામે ક્ષમાનું શસ્ત્ર ધરજો. તે સાધુતાના તેજથી જિતાર્થ જશે. ભયંકર અગ્નિ પણ જળના પ્રતાપથી ઓલવાઈ જાય છે. સૌ આકાશસમા નિર્લેપ અને પાણી જેવા શીતળ રહેજો. દત્તાત્રેયની જેમ સૌમાંથી ગુણ ગ્રહણ કરજો. સાધુના વચન તો અમૃતથીયે મીઠાં હોય અને હૃદય બાવના ચંદન જેવા પરહિતાકારી હોય, અસાધુના ઝેર પર તમારું અમૃત વરસાવજો. ધન અને સ્ત્રીનો ત્યાગ

ભગવાન શ્રીહરિના ઉપદેશવચનોનું અમૃતપાન કરી સાંઠેય સંતોએ મસ્તક નમાવ્યાં. ચરણસ્પર્શ કરી ગામડાઓની વાટ પકડી.

આ જ રીતે શ્રીજીમહારાજે અન્ય સંતોના મંડળોને પણ રામાનંદી સાધુનો વેષ ધરાવી સમાજમાં ફરતા કર્યા. કીર્તનકારો ઝાંઝ-મૃદંગના થાપ સાથે ‘રામ-સિયારામ’ની ધૂન મચાવે, રણશિંગા ને શંખનો નાદ કરે. કમળબીજની કાળી માળા પહેરે.

આનંદાનંદ સ્વામીનું મંડળ ફરતું ફરતું દ્વાંગદ્વા આવ્યું. અન્ય મંડળો પણ ભેગા થઈ ગયાં. રામજી મંદિરના વિશાળ સંકુલમાં મહંત ગોપાળદાસે બધાને સત્કાર્યા. એમને એમ કે આ તો આપણા જ જાતભાઈઓ છે, તેથી ખૂબ બરદાસ્ત કરીને ત્રણ દિવસ રાખ્યા. માલપૂડા ને દૂધપાકની રસોઈથી સંતોને તૃપ્ત કર્યા. ચોથે દિવસે ચાલવા સમયે એક સંતને જોરથી છીંક આવી અને ‘સ્વામિનારાયણ’ શબ્દ મુખેથી નીકળી ગયો !

અને મહાદુઃખનો પ્રારંભ થયો. વૈરાગીઓ વીફર્યા, ઢોરમાર શરૂ કર્યો. રખે પોતાના હાથે આ સ્વામિનારાયણના મુંડિયાને કંઈ થઈ ગયું તો જેલ થશે એમ વિચારી જવા દીધા. પરંતુ સીમાડે જઈને બૂરી રીતે મારવાનો મનસૂબો ઘડ્યો. અને ગામમાંથી થોડા કોળી લૂંટારાઓને પોતાની સાથે લીધા.

આ વૈરાગીઓએ ઘણા વખત પછી હાથમાં આવેલા સ્વામિનારાયણના આ સાધુઓને મારવામાં કોઈ મણા રાખી નહિ. હાથમાં ધોકા લીધા, ત્રિશૂળ લીધા. સંતો તો ભયના માર્યા મેથાણના માર્ગે ઝડપથી જતા હતા. પાંચેક ગાઉ ઉપર

બકરીઓના ટોળા પર જરખ ત્રાટકે તેમ અસુરો ત્રાટક્યા. વેરાન ભૂમિ, નિર્જન વગડો, ઢાલ-તલવાર સાથે સૌ તૂટી પડ્યા. રામ-સીતા-લક્ષ્મણ સહિત સિંહાસન તોડી નાખ્યું. મૂર્તિઓ ફગાવી લીધી, વસ્ત્રો ઉતરડી લીધાં.

લોહીલુહાણ થયેલા સંતો તો ‘સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ...’ બોલતા લથડીયા લેતા..., અથડાતા-પડતા..., ઊભા થતા રસ્તો કાપે છે. પાછળ પાછળ જમગણ જેવા આ વૈરાગીઓ કચડતાં મારતા ચાલ્યા આવે છે. એવામાં જ ‘સબૂર... ખબડાઈર...’ એવો

૬ લોહીલુહાણ થયેલા સંતો તો ‘સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ...’ બોલતા લથડીયા લેતા..., અથડાતા-પડતાં..., ઊભા થતા રસ્તો કાપે છે. પાછળ પાછળ જમગણ જેવા આ વૈરાગીઓ કચડતાં મારતા ચાલ્યા આવે છે. એવામાં જ ‘સબૂર... ખબડાઈર...’ એવો

પહાડી અવાજ સંભળાયો. બોકાની બાંધેલા કેટલાક ઊંટસવારોએ વેરાગીઓને આંતરી લીધા. સૌ થંભી ગયા. સવારોએ સંતોને ઓળખી લીધા.

ક્યાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સૌમ્ય સંતોને ક્યાં જમગણ જેવા જમાતી બાવાઓ.....!!!

ઊંટસવારો હતા બાબા સાહેબના કટકના સિપાહીઓ. શ્રીજીમહારાજે તેમાં પ્રવેશ કર્યો હતો. તેમણે ઊંટોને ઝોકાર્યા. એક-એક બાવાને પકડ્યા, બાંધ્યા. કોળી તસ્કરો તો ધૂજી ગયા.

આમ, ગાય જેવા સંતોની ભગવાન શ્રીહરિએ રક્ષા કરી.

હરિ રીખાવન કારણ...

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સંતો-પરમહંસોએ આટ-આટલું સહન કર્યું તેની પાછળ એક જ કારણ હતું કે શ્રીજીમહારાજને રાજી કરવાનો ખપ હતો. અને એટલે જ ૧૧૪ પ્રકરણોમાંથી પણ તેઓ સારઘાર પસાર થઈ ગયા. (પ્રકરણ એટલે ‘પ્રકૃષ્ટેન કરણમ્’ સર્વોત્તમ રીતે ઘડતર કરવું.) આ પ્રકરણોનો ઉલ્લેખ સંપ્રદાયના ગ્રંથોમાં આવે છે. જેમ કે -

- ❖ મન માગે તે ન આપવું.
- ❖ શિયાળામાં પાણીમાં બેસવું.
- ❖ રાત્રે વગડામાં એકબીજાનો શબ્દ ન સંભળાય તેમ રહેવું.
- ❖ ખટરસ (મધુર-કડવો-તીખો-તૂરો-ખાટો ને ખારો આ છયે પ્રકારના રસ) ન ખાવા.
- ❖ દિગંબર રહેવું.
- ❖ ટાટ-કંતાન પહેરવું.
- ❖ સ્ત્રીનું લાલ વસ્ત્ર દેખાય તો ઉપવાસ કરવો.
- ❖ ભિક્ષામાં જે આવે તે વસ્ત્રમાં એકદું કરી પાણીમાં સારી પેટે ઝબોળવું. પછી તેના ગોળા વાળીને એકવાર જ જમવું.
- ❖ નિત્ય એક જીવને વર્તમાન ધરાવવા. જો કોઈ વર્તમાન ન લે, તો એક લીલા ઝાડને વર્તમાન ધરાવીને પછી જમવું.
- ❖ પાથર્યા વિના પૃથ્વી પર સૂવું.
- ❖ સૂતા પછી જગાય તો ફરી સૂવું નહિ.

૬૬ એય મુંડિયા ! આ ચીપિયા જોયા છે ? મૂકી દે સ્વામિનારાયણ નામ.” બાવાએ ડાસે દેતા ચીપિયો ઊંચો કર્યો.

સ્વામી તો ઘીરજ રાખીને જવાબ આપ્યો : “એ તો શિર સાટે છે. સ્વામિનારાયણ નામ તો નહિ મૂકાય.”

બાવાએ ખૂબ ખૂબ ડસવીને સ્વામીને બહુ માર માર્યો. તેમ છતાંય સ્વામી તો ‘સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ...’ બોલે છે. ૭૭

આદિક....

સામાન્ય મનુષ્યથી ન ખમી શકાય તેવા આવા ૧૧૪ આકાર વર્તમાનો સંતો-પરમહંસોએ કોડે કોડે પાળ્યા હતા. કારણ કે તેમને ભગવાન શ્રીહરિને રાજી કરવાનું જ એક તાન હતું.

આ વર્તમાનો પાળવામાં તેમણે દેહની દરકાર કે મૃત્યુની પણ ચિંતા લેશમાત્ર રાખી નથી. જેની તત્કાલીન કે નિકટવર્તી ગ્રંથકારોએ પોતાના ગ્રંથોમાં પ્રસંગોપાત આછેરી નોંધ પણ કરેલી છે.

જેમણે મોતને પણ મીઠાં કર્યા...

હર્યાનંદ નામના સંત ગામડામાં વિચરણ કરતા હતાં. તેવામાં એક ખાખી બાવાની જમાતમાં સપડાઈ ગયા. બાવાઓએ સ્વામીને પકડીને સ્વામિનારાયણ નામ મૂકી દેવાનું કહ્યું. સ્વામીએ તો ચોખ્ખી ના પાડી દીધી : “એ નહિ બને !”

“એય મુંડિયા ! આ ચીપિયા જોયા છે ? મૂકી દે સ્વામિનારાયણ નામ.” બાવાએ ડારો દેતા ચીપિયો ઊંચો કર્યો.

સ્વામી તો ઘીરજ રાખીને જવાબ આપ્યો : “એ તો શિર સાટે છે. સ્વામિનારાયણ નામ તો નહિ મૂકાય.”

બાવાએ ખૂબ ખૂબ ડસવીને સ્વામીને બહુ માર માર્યો. તેમ છતાંય સ્વામી તો ‘સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ...’ બોલે છે.

આખરે બાવાઓ માર મારીને થાક્યા છતાં પણ સ્વામીએ

- ❖ પગ લાંબા કર્યા વિના સૂવું.
- ❖ ધનુષ્યવા દૃષ્ટિ નિયમમાં રાખીને ચાલવું.
- ❖ ક્રોધ જેનામાં આવે તે ક્રોધ ઊતરે ત્યાં સુધી બીજાએ તેને ‘હડ કૂતરી... હડકૂતરી...’ કરવું.
- ❖ શેરડીમાંથી ઊપજે તે ન ખાવું.
- ❖ સર્વ ક્રિયામાં ભગવાનની મૂર્તિની સ્મૃતિ રાખવી.
- ❖ નવ પ્રકારની ભક્તિ કર્યા વિના નવરું ન રહેવું.
- ❖ પુરુષોત્તમપણાની વાત કરવી ને સૌને સમજાવવી.
- ❖ શરીરમાં ખંજોળ આવે તો પણ ખંજોળવું નહિ.
- ❖ આંખનું મટકું ભરવું નહિ.

ધીરજ ન મૂકી. એટલે એક બાવો લાલચોળ તપાવેલો ચીપિયો લઈ આવ્યો ને જમાતના મોવડીને આપ્યો. તેણે ચીપિયો લઈને સ્વામીને ધમકાવતાં શિખા પકડીને વાંસામાં ધગધગતો ચીપિયો અડાડી દીધો. ચીપિયો અડતાં જ સ્વામીના મુખમાંથી ‘સ્વામિનારાયણ...’ એમ ઊંચેથી સાદ નીકળી ગયો ને આંખોમાંથી આંસુ વહેવા લાગ્યા.

“હે દયાળુ ! હે કૃપાળ ! સ્વામિનારાયણ... હે મહારાજ, કૃપાનિધાન ! સ્વામિનારાયણ !” એમ ઊંચે અવાજે બોલવા લાગ્યા.

આ સાંભળતા તો બાવો વધુ ભભૂક્યો. ફરી ધગાવેલો ચીપિયો લાવ્યો ને સ્વામીના શરીરે અડાડવા લાગ્યો. જ્યાં ચીપિયો શરીર પર અડે તેટલા ભાગમાં મોટું ચાંભુ કે છિદ્ર પડી જાય ત્યાં સુધી ચીપિયો અડાડી રાખે.

કાળના દૂત સમા એ વૈરાગી બાવાને દયા આવતી નથી, તેમજ સ્વામીની પણ ધીરજ ખૂટતી નથી. તેમનો આત્મવિશ્વાસ વધતો ગયો ને ઊંચા અવાજે ‘સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ...’ બોલવા લાગ્યા.

સ્વામીના શરીર પર એટલા બધા ડામ દેવામાં આવ્યા કે અંતે સ્વામી ભેભાન થઈ ગયા. પૃથ્વી પર ઢળી પડ્યા, આંખો બંધ થઈ ગઈ. બાવાઓને એમ કે સ્વામી દેહ મૂકી ગયા છે. તેથી ઉપાડીને ઝાડીઓમાં નાંખી આવ્યા. થોડા સમય પછી સ્વામી ભાનમાં આવ્યા. લોહીલુહાણ શરીરે ગટપુર પહોંચ્યા ને શ્રીજીમહારાજના ચરણોમાં પડીને કહેવા લાગ્યા : “મહારાજ ! કાં તો દેહમાંથી જીવ લઈ લો ને કાં તો જીવમાંથી તમારો નિશ્ચય કાઢી લો. હવે આ વૈરાગીઓના માર સહન થતા નથી.”

સંતોની આ વેદના જોઈને શ્રીજીમહારાજની આંખોમાંથી પણ આંસુ સરી પડ્યા ને ઊભા થઈને સંતોને ભેટી પડ્યા. અને સંતોના આંસુ લૂછતા લૂછતા કહેવા લાગ્યા : “હે સંતો ! હું જાણું છું કે તમારાથી આ કષ્ટો સહન થતા નથી, પરંતુ તમારે સમાજમાં કેવળ ઉપદેશ આપીને જ બેસી રહેવાનું નથી. પણ તમારા જીવનમાં સર્વોચ્ચ આચાર પણ કેળવવાનો છે. તમારે સમાજને ઘડવાનો છે. તે માટે તમારે પોતાની તમામ ઈન્દ્રિયો પર કાબૂ રાખવાનો છે. તમારા જીવનમાં ઘડતર માટે આવા કઠિન પ્રકરણો ફેરવીને તમારી કસોટી કરું છું.”

૬૬ સંતોની આ વેદના જોઈને શ્રીજીમહારાજની આંખોમાંથી પણ આંસુ સરી પડ્યા ને ઊભા થઈને સંતોને ભેટી પડ્યા. અને સંતોના આંસુ લૂછતા લૂછતા કહેવા લાગ્યા : “હે સંતો ! હું જાણું છું કે તમારાથી આ કષ્ટો સહન થતા નથી, પરંતુ તમારે સમાજમાં કેવળ ઉપદેશ આપીને જ બેસી રહેવાનું નથી. પણ તમારા જીવનમાં સર્વોચ્ચ આચાર પણ કેળવવાનો છે. તમારે સમાજને ઘડવાનો છે. તે માટે તમારે પોતાની તમામ ઈન્દ્રિયો પર કાબૂ રાખવાનો છે. તમારા જીવનમાં ઘડતર માટે આવા કઠિન પ્રકરણો ફેરવીને તમારી કસોટી કરું છું.”

આ સાંભળીને સંતો પણ ખુમારીભર્યા સ્વરે બોલી ઊઠ્યા : “હે મહારાજ ! અમારી ચિંતા તમે કરશો નહિ. તમે ગમે તેવા કઠણ વર્તમાન ચલાવશો તોપણ અમે અમારી ધીરજ ક્યારેય છોડીશું નહિ. આપ કહો તો અમે આજીવન ભૂખ્યા રહીએ, આપ કહો તો અંગે વસ્ત્ર ન પહેરીએ, ક્યારેય વસ્તીમાં ન આવીએ, અરે ! આપ કહો તો નિદ્રાનો આજીવન ત્યાગ કરી દઈએ, મહારાજ ! આપ કહોને શું ન થાય ?”

સંતોના આવા બળભર્યા શબ્દો સાંભળીને ભગવાન શ્રીહરિ ગદ્ગદ કંઠ થઈ જઈને સંતોને મનોમન વંદન કરી લેતા ને બોલી ઊઠતા : “ધન્ય છે મારા સંતોને...”

પોતાના આત્મચિંતક કલ્યાણ-શ્રેય માટે ભારતના ખૂણે ખૂણેથી મોટા મોટા મઠાધીશો-મહામંડલેશ્વરો, સંન્યાસીઓએ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ પાસે આવીને સાધુદીક્ષા લીધી હતી.

જેમાં...

- ▶ ગોવિંદાનંદ સ્વામી અને સ્વયંપ્રકાશાનંદ સ્વામી બંગાળના હતા.
- ▶ કૃપાનંદ સ્વામી, નિત્યાનંદ સ્વામી મધ્યપ્રદેશના વિદ્વાન પંડિત બ્રાહ્મણો હતા.
- ▶ નૃસિંહાનંદ સ્વામી પૂર્વ દેશના હતા.
- ▶ વ્યાપકાનંદ સ્વામી અને સ્વરૂપાનંદ સ્વામી ઉત્તરપ્રદેશના હતા.
- ▶ આત્માનંદ સ્વામી અને બ્રહ્માનંદ સ્વામી રાજસ્થાનના હતા.
- ▶ મહાનુભાવાનંદ સ્વામી કુરુક્ષેત્રના હતા.
- ▶ શતાનંદ સ્વામી મિથિલાપુરીના હતા.
- ▶ આનંદાનંદ સ્વામી અયોધ્યાના હતા.
- ▶ અદ્વૈતાનંદ સ્વામી દ્રાવીડ દેશના હતા.

શ્રીજીમહારાજે કરેલી આકરી કસોટીઓમાં સત્સંગના ખપવાળા આ સર્વે પાર પડી ગયા. ‘પટ્ટન સો ડટ્ટન’ કરી નાખે એવા મગ્નિરામ જેવા ખૂબાર સિદ્ધોને પણ ભગવાન શ્રીહરિએ પોતાની આજ્ઞામાં રાજીપે રાખ્યાં.

જેના હૃદયમાં ‘ખપ’ હોય તે અસાધ્ય કાર્ય પણ સિદ્ધ કરી બતાવે છે. ‘સત્સંગનો ખપ હશે તો થાંભલે બાથ ભીડીને પણ રહેવું પડશે’ એવું રામાનંદ સ્વામીએ જ્યારે કહેવડાવ્યું ત્યારે નીલકંઠ વર્ણી વેષે શ્રીજીમહારાજે તરત ઊભા થઈને થાંભલાને બાથ લીધી.

અહીં ખપ એટલે ગરજ, આવશ્યકતા, સ્વાર્થ વગેરે અર્થ તો છે જ, પરંતુ ખપ એટલે ‘સો ટચની શુદ્ધ મુમુક્ષુતા’ એ અર્થ વધુ બંધ બેસે છે.

મોક્ષનો ખપ રાખવા માટે સ.ગુ. શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ ભીમનાથના રાંકાનું દૃષ્ટાંત આપ્યું છે. સં. ૧૮૬૮માં મહાભીષણ દુષ્કાળ પડ્યો હતો. તે વખતે ક્યાંય અનાજ રહ્યું નહિ. ભીમનાથ મહાદેવની જગ્યાએ ધર્માદાના ઘઉંના કોઠાર ભરેલા હતા. લોકો ત્યાં સિધ્ધું લેવા આવતા. જગ્યાના મહંતે થૂલું રાંધીને કડછો કડછો આપવાનો ઝંદોભસ્ત કર્યો હતો. લોકો ભૂખના માર્યા નીલકા નદીની ભેખડ ચઢીને ઉપર આવે, માગણનો ભરાવો થાય અને થૂલું આપનાર માણસ પર ધસી હલ્લો કરે, ત્યારે આપનાર કંટાળે ને ધક્કો મારે, તે નદીની ગરમ રેતીમાં સરકતાં-ગબડતાં નીચે જાય. રેતી ખંખેરી ઊભા થાય. નિર્માનીપણે એજ સ્થાને ફરી થૂલું લેવા આવે. ફરી પેલો માણસ ધક્કો મારે, લોકો ગરમ રેતીમાં ગબડે અને ઊભા થાય. પાછા તે જ જગ્યાએ ભેગા થાય. કારણ કે કડછો થૂલું અહિં સિવાય કોઈ સ્થળે મળતું નહોતું. જીવવાનો ખપ હતો તો કડછો થૂલું લેવા લોકો હડધૂત થતા, તિરસ્કાર સહેતા.

લોચા પ્રકરણના ત્રીજા વચનામૃતમાં ‘શું ન થાય ?’ એમ કહી શ્રીજીમહારાજ ખપવાળાને ‘માહાત્મ્યજ્ઞાને સહિત નિશ્ચયવાળા’નું બિરુદ આપે છે.

એક વહાણના સઢ ઉપર કાગડો બેસતો. ખલાસીઓ એને પૂરી-રોટલી ખવરાવે. થોડા દિવસ પછી વહાણ વિદેશ જવા રવાના થયું. કાગડો પણ સાથે જ રહ્યો. વહાણ મધ્ય દરિયે પહોંચ્યું. ખલાસીઓ તેને પથ્થર મારી ઉડાવવા લાગ્યા, પરંતુ કાગડો થોડું ઊડીને ફરીથી પાછો આવે તે એજ સઢ ઉપર બેસે.

એ ઊડીને જાય પણ ક્યાં ?

એને વહાણ સિવાય હવે કોઈ આશરો ન હતો...

આ પ્રસંગને સ.ગુ. શ્રી મુક્તાનંદ સ્વામીએ સર્વોચ્ચ ખપના દૃષ્ટાંત તરીકે એમના કીર્તનમાં વણી લીધું છે :

‘નાવ કે કાગડી ગતિ ભયી મેરી,
જહાં દેખું તહાં જલનિધિ ખારાં.
મેરે તો તુમ પ્રભુ એક આધારા...’

સ.ગુ. શ્રી સચ્ચિદાનંદ સ્વામી કહેતા કે, “સત્સંગનો ખપ કેવો રાખવો ? તો આ મારા પગ છે તેને ઢીંચણથી ભાંગી નાંખે તો પણ ઢસડાતો ઢસડાતો જ્યાં સાધુના એકાં પતરાવાળા નાંખે છે તે ઠેકાણે ઝોળી પાથરીને બેસું અને કહું કે, ‘હે મહાપુરુષો ! આ ઝોળીમાં કાંઈક એટું નાંખો.’ પછી તે એઠવાડ ખાઈને સત્સંગમાં પડ્યો રહું ! પરંતુ સત્સંગ ન મેલું, કેમ કે હાડ-ચામડી આ સત્સંગની છે.”

આમ, અનેક કપરી કસોટીઓ રૂપી એરણ પર ચડેલા એ સંતોને શ્રીજીમહારાજ ગામડે ફરવા મોકલે ત્યારે સંતોની આંખોમાંથી બે આંસુઓ ટપકી પડતાં. તે માન-અપમાન સહન કરવા પડશે તે માટે નહિ પણ ભગવાન શ્રીહરિ પાસેથી છેટું જવું પડે છે તેના આંસુઓ હોય.

સંતોને વળાવીને શ્રીજીમહારાજ પાછા પધારે ત્યારે બે ઘડી તેઓ પણ ગાંભીર બની જાય ને વિચારે કે કેવા આજ્ઞાકિત છે મારા સંતો !!

ભગવાન શ્રીહરિ તેમને ફરવા મોકલતાં રહ્યા ને તેમની સહનશક્તિની જીત થઈ. તેમની ક્ષમાશીલતા લોકોના હૃદયમાં વસી ગઈ અને સત્સંગનો ખપ કેવો હોવો જોઈએ તે આદર્શ તેમના જીવનને પૂરો પાડ્યો. શ્રીજીમહારાજ સંતોને બિરદાવ્યા ને પરિણામે સંતોનો આત્મવિશ્વાસ વધતો રહ્યો. ગામડાં ફરીને સંતો બાવાઓના મારથી લોહીલુહાણ થઈને પાછા ફરતા, છતાં મનમાં જરાય દુઃખ નહીં !!! ઈષ્ટદેવને રાજી કરવા માટે, અનેક આત્માઓના ઉદ્ધાર માટે કેવું આત્મસમર્પણ !!! કેવી કુરબાની !!!

અંતમાં... એ સંતોની કુરબાનીને ફરી ફરી (પુનઃ પુનઃ) વારંવાર યાદ કરીને સર્વના તારણહાર, સર્વવિતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણને પ્રસન્ન કરવા માટે નંદસંતોની માફક આપણે પણ આત્મવિશ્વાસ ગુમાવ્યા વિના એ સંતોની કુરબાનીઓને આદર્શરૂપે જીવન સામે રાખી કંઈક અંશે કરીને પણ આપણું પોતાનું જીવન ઘડતર કરીને આપણે સૌ સત્સંગની શાન વધારતા રહીએ.....!!! એમાં જ આપણું અને સાથોસાથ અનેક આત્માઓનું પણ આત્યંતિક શ્રેય-સર્વોચ્ચ કલ્યાણ સમાયેલું છે.

અસ્તુ જય શ્રી સ્વામિનારાયણ...

ભારતીય વૈદિક
હિન્દુ ધર્મ સંસ્કૃતિમાં

શિખાનું

સવિશેષ મહત્વ !!! શા માટે ?

હિન્દુ ધર્મ સંસ્કૃતિમાં ઋષિ-મહર્ષિઓ દ્વારા અપનાવેલ
સોળ સંસ્કાર માંહિનું એક ‘ચૂડાકરણ’ સંસ્કાર

- સાધુ યોગેશ્વરદાસ તથા પા. હરિકૃષ્ણ ભગત ગુરુ : પૂ. સ. ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

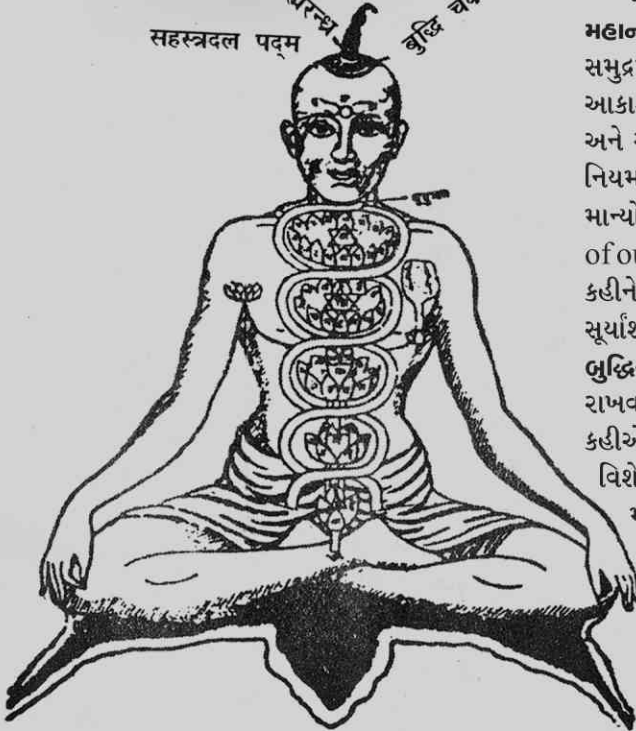
ગતાંકથી ચાલુ...

૧. શિખા આપણી જ્ઞાનશક્તિને ચૈતન્ય રાખીને તેને સદાને માટે સર્વદા અભિવૃદ્ધિ તરફ અગ્રેસર રાખે છે. એ વાત પૈજ્ઞાનિક છે કે, કાળો રંગ સૂર્યની ગરમીને જલ્દીથી શોષણ કરે છે. અર્થાત્ તાપ અને શક્તિ મેળવે છે. આ વસ્તુની સાબિતી માટે દૂર જવાની જરૂર નથી, પરંતુ તાપમાં કાળા અને સફેદ રંગના કાપડ મૂકીને તમો જોશો તો કાળા રંગનું કાપડ જલ્દી ગરમી પકડે છે. આ રીતે કાળા અને સફેદ રંગના અલગ-અલગ પદાર્થો લો અને તાપમાં મૂકો. જેથી વધારે ખ્યાલ આવશે કાળારંગમાં સૂર્યના પ્રખર કિરણોને આત્મસાત કરવાની શક્તિ હોય છે.

૨. બીજો નિયમ એ છે કે, કોઈપણ વ્યક્તિ મહાન ગુણો કેળવીને મહાનતા પ્રાપ્ત કરે છે. બધી જ નદીઓના જળ સમુદ્ર તરફ ખેંચાઈને સમુદ્રમાં ભળે છે, પૃથ્વીના ગુરુત્વાકર્ષણ બળથી કોઈપણ પદાર્થ આકાશમાંથી પૃથ્વી તરફ જ આવે છે. તે રીતે શક્તિનો ભંડાર સૂર્ય છે. અને એટલે શિખા ઉર્ધ્વગામી જોવા મળે છે. અંડપિંડવાદ પ્રમાણે આ નિયમ શરીરમાં લાગુ પડે છે. આપણી બુદ્ધિને શાસ્ત્રોએ સૂર્યનો અંશ માન્યો છે. પશ્ચિમી વિજ્ઞાનીઓએ ‘The Sun is the first cause of our life’ અર્થાત્ સૂર્ય એ પૃથ્વી પરના પ્રથમ સત્યવનું કારણ છે એમ કહીને સૂર્યને જીવનશક્તિનું મૂળ કારણ તરીકે સ્વીકાર કર્યો છે. આથી સૂર્યાશ આધારિત બુદ્ધિ તથા પ્રાણશક્તિને જાગૃત કરવા માટે ઋષિઓએ બુદ્ધિકેન્દ્ર મસ્તિષ્ક પર ‘ગોક્ષુર’ અર્થાત્ ગાયના ખુર જેટલી શિખા રાખવાનું વિધાન કહેલ છે. વાળનો આ ગુચ્છો કે જેને આપણે શિખા કહીએ છીએ એ કાળા રંગનો હોવાથી સૂર્યમાંથી મેધા પ્રકાશની શક્તિનું વિશેષ આકર્ષણ કરીને ઉર્ધ્વામુખી બુદ્ધિને વધારે ઉન્નત કરવામાં મદદરૂપ થાય છે. આ વાતમાં કોઈ જ શંકા નથી.

આપેલા ચિત્રોને ધ્યાનપૂર્વક જુઓ, તમને જાણ થશે કે શિખા સ્થાપના બરાબર નીચે મજાજા તંતુઓ દ્વારા નિર્મિત બુદ્ધિચક્ર અને તેમની બાજુમાં બ્રહ્મરંધ્ર છે. આ બંનેમાં સહસ્રરૂપ કમળમાં અમૃતરૂપી બ્રહ્મનું અધિષ્ઠાન છે. શાસ્ત્રવિધિ મુજબ જ્યારે મનુષ્ય પરમ કૃપાળુ પરમાત્માનું ધ્યાન કરે છે અથવા વેદાદિ શાસ્ત્રોનો

સહસ્ત્રદલ પદ્મ
બ્રહ્મરંધ્ર
બુદ્ધિ ચક્ર

અભ્યાસ કરે છે ત્યારે આ અધિષ્ઠાન સમુત્પન્ન અમૃત તત્ત્વ વાયુવેગથી આ સહસ્રદળ કણિકામાં પ્રવેશે છે. આ અમૃત તત્ત્વ અહીં જ નથી રોકાતું. પરંતુ પોતાના કેન્દ્ર સ્વરૂપ સૂર્યમાં લીન થવા માટે શિખાથી બહાર નીકળવા માટે પ્રયાસ કરે છે. શિખા ગ્રંથિથી ટકરાઈને તે અમૃત પાછું વળીને સહસ્રદળ કણિકામાં રોકાઈ જાય છે. ક્યારેક શિખા ખુલ્લી હોય કે ન જ હોય ત્યારે તે અમૃત તત્ત્વ તે દ્વારથી નીકળીને અલ્પવેગવાળું હોવાથી સૂર્યમાં નહિ, પરંતુ અંતરીક્ષમાં વિલીન થઈ જાય છે. આથી મનુરાજા આદિ ધાર્મિક શાસ્ત્રકારોએ સ્નાન, સંધ્યા, ધ્યાન, જપ, હોમ, દાન આદિ કર્મો વખતે શિખાને બાંધીને આ કાર્યો કરવાનું વિધાન કરેલ છે :- ‘સ્નાને દાને જપે હોમે સંધ્યાયાં દેવતાર્ચને । શિખાગ્રંથિં સદા કુર્યાદિત્યેતન્મનુરબ્રવીત્ ।’ (મનુસ્મૃતિ)

આ અમૃત તત્ત્વને કેટલાક વિચારકો ઓરાશક્તિ નામથી ઓળખે છે. પશ્ચિમી સંસ્કૃતિ આ શક્તિને ‘મિસ્ટીરીયસ ફોર્સ’ (Mistirian Force)ના નામથી ઓળખે છે.

સંપૂર્ણ પ્રકૃતિમંડળમાં ફેલાયેલી એક બીજી શક્તિ એ છે કે જેનું આપણે સતત ધ્યાન યા તો ચિંતન દ્વારા આપણા શરીરમાં પ્રવેશ પામે છે અને તે છે ‘ઓજ શક્તિ’ (vrillic power). દુનિયાના મહાત્મા તથા અધ્યાત્મિક મહાપુરુષો સતત ધ્યાન દ્વારા મનુષ્યના મન પર પોતાનો અદ્ભુત પ્રભાવ પાથરી શકે છે. શિખા બાંધીને ઉપરના કાર્યોના અનુષ્ઠાન કરતા થકા આપણે એ સ્થિતિમાં આવી જઈએ છીએ કે આપણા શરીરની વિદ્યમાન શક્તિ જે રોમ દ્વારા બહાર નીકળી ક્રમશઃ ક્ષીણ થતી જાય છે તે ક્ષીણ નથી થતી અને અન્ય શક્તિઓનું આકર્ષણ સુગમતાપૂર્વક કરે છે. તમે ઘણીવાર એવા પાત્રો જોયા હશે કે જેમાં પ્રવાહી આદિ તરલ પદાર્થો ભરીને ઊંધા રાખવાથી પણ તે નીચે પડતું નથી તે રીતે જ શિખાબદ્ધ મનુષ્યોની સ્થિતિ હોય છે.

સુપ્રસિદ્ધ પાશ્ચાત્ય વિચારક તથા વેદ ભાષ્યકાર મૅક્સમૂલરે શિખા દ્વારા પ્રાપ્ત થતી શક્તિઓ વિષે વિચાર કરતા કહ્યું છે :- ‘The Concentration of mind upwords sends a rush of this power through the top of the head.’ - અર્થાત્ શિખા દ્વારા માનવ મસ્તિષ્ક સુગમતાથી આ

ઓજ શક્તિ કે પ્રવાહને ધારણ કરી શકે છે.

આ તથ્યની પુષ્ટિમાં સ્વામી દયાનંદજીએ પોતાના પુસ્તક ‘ધર્મવિજ્ઞાન’માં પશ્ચિમ જગતના સુપ્રસિદ્ધ વિજ્ઞાનીક વિક્ટર ઈ. ક્રોમર (Victor E. Cromir) લિખીત પુસ્તકનું નીચેનું ઉદાહરણ આપ્યું છે :-

‘In meditation one receives the vrillic influk, while concentrating one pours it out. If one however, concentrates one’s mind upon God there is an out going and an inflowing process set up. The concentration of the mind up words sends a rush of this force through the top of the head and the response comes as a fine rain of soft magnetism. These two forces cause a beautiful display of colour to the higher vision, the out pouring from above is beautiful beyond description.’

અર્થાત્ ધ્યાનના સમયે ઓજશક્તિ પ્રકટ થાય છે. કોઈપણ વસ્તુ પર ચિંતન એકાગ્ર કરવાથી ઓજશક્તિ તેના તરફ ગતિ કરે છે. જો પરમાત્મા પર ધ્યાન કેન્દ્રીત કરવામાં આવે તો પરમાત્માથી શક્તિ તે જ રસ્તા દ્વારા આપણી અંદર ગતિ કરે છે. સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિ ધરાવતા યોગીઓ આ બંને શક્તિઓના સુંદર રંગને પણ જોઈ શકે છે. જે શક્તિ પરમાત્માથી આપણી અંદર આવે છે. તેમની તુલના કરી શકાતી નથી.

શારીરિક વિજ્ઞાન પ્રમાણે જે સ્થાન પર શિખા રાખવામાં આવે છે તેને પિનલ જૅયંડ કહે છે. આની નીચે એક વિશેષ પ્રકારની ગ્રંથી હોય છે જેને ‘પિર્યુટરી’ કહે છે. આ ગ્રંથીમાં એક વિશેષ પ્રકારનો રસ બને છે. જે સ્નાયુઓ દ્વારા સંપૂર્ણ શરીરમાં વ્યાપ્ત થઈને શરીરની વૃદ્ધિ કરે છે અને બળવાન બનાવે છે. શિખા દ્વારા આ ગ્રંથીઓને પોતાનું કાર્ય કરવામાં ઘણી સહાયતા પ્રાપ્ત થાય છે તથા તે લાંબા સમય સુધી પોતાનું કાર્ય કરતી રહે છે. તેનાથી મનુષ્ય ફક્ત

૬૭ મુસલમાનો ઘઢી અને ટોપી ઝાળવાનું ચૂકતા નથી અને આજે હિન્દુત્વની વાતો કરનારાના માથે જ હિન્દુત્વના ચિહ્ન રૂપ શિખા હોતી નથી. આજે દેશના સજ્જાતકોમાં અમુક પક્ષો પોતાને હિન્દુ સમજે છે, પરંતુ પક્ષના કોઈ નેતા કે કાર્યકર્તામાં હિન્દુના ચિહ્નસમાન શિખા જોવા મળતી નથી. જે હિન્દુના માથા ઉપર શિખા ન હોય તેઓએ હિન્દુ હોવાની માન્યતા ઘસવતી ખોટી કુટેવને વહેલાસર છોડી દેવી જોઈએ. ૧૭

લાંબા સમય સુધી દીર્ઘાયુ રહે છે એટલું જ નહિ, પરંતુ પોતાની જ્ઞાનશક્તિ પણ અક્ષીણ બનાવે છે. (સ્મૃતિલોપ અટકે છે, યાદશક્તિ વધે છે)

વિગતમાં તો પાશ્ચાત્ય વૈજ્ઞાનિકોએ આ બાબતે સંશોધનો કરી સાક્ષાત્કાર કર્યા છે અને તેનો આભાસ-ઝલક તેમના લેખોમાં સારી રીતે થાય છે.

સર ચાર્લ્સ લ્યૂકસ :

શિખાનો શરીરના જરૂરી અંગમાં સમાવેશ છે જેનાથી જ્ઞાન, વૃદ્ધિ અને તમામ અંગોનું સંચાલન થાય છે. જ્યારથી મેં આ આવિષ્કાર કર્યો છે ત્યારથી હું ખુદ ચોટી (શિખા) રાખું છું.

ડૉ. હાચમન

મેં કેટલાય વર્ષો ભારતમાં રહીને ભારતીય સંસ્કૃતિનું અધ્યયન કર્યું છે. અહીંના રહેવાસીઓ ઘણા સમયથી શિખા રાખે છે, જેનો ઉલ્લેખ વેદોમાં પણ છે. તેમની બુદ્ધિ પ્રતિભાની વિલક્ષણતા જોઈને હું અત્યંત પ્રભાવિત થયો છું. માથા પર શિખા અથવા વાળ રાખવા અત્યંત લાભદાયી છે. મારો તો હિન્દુ ધર્મમાં અગાધ વિશ્વાસ છે. હું ખુદ પણ ચોટી રાખવાનો આગ્રહ રાખું છું.

(ગાર્ડ મેગેઝીન - ૨૫૮, પેજ નં. ૧૨૨, સન ૧૮૮૮)

ઉપરોક્ત વૈજ્ઞાનિક તથ્યોથી પરિચિત હોવાને કારણે ફક્ત ભારતના જ નહિ, પરંતુ પશ્ચિમ જગતના બધા વૈજ્ઞાનિકો, વિચારકો, લેખકો તથા કવિઓ શિખા જ નહોતા રાખતા; પણ માથા પર જટાની જેમ લાંબા વાળ સાથે જોવા મળતા હતા. સ્મૃતિકારોના શબ્દોમાં આપણે તેને પંચશીખી કહીએ તો કોઈ અતિશયોક્તિ નથી.

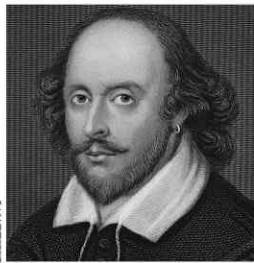
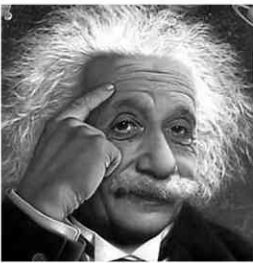
સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ, શ્રીરામચંદ્રજી ભગવાન, શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન તથા ભારતના મહર્ષિ - યાણક્ય, યાજ્ઞવલ્ક્ય, વાલ્મિકિ, વેદવ્યાસ, વિશ્વામિત્ર, છત્રપતિ શિવાજી,

મહારાણા પ્રતાપ, વિશ્વના મહાન વૈજ્ઞાનિકોમાં આલ્બર્ટ આઈન્સ્ટાઈન, એડીસન, ન્યૂટન, ભારતના પૂર્વ રાષ્ટ્રપતિ એ.પી.જે અબ્દુલ કલામ, મહાન સંગીતકારોમાં ઝાકિર હુસૈન, શિવકુમાર શર્મા, યાત્રી, પંડિત ભવાનીશંકર વગેરેના ચિત્રો અહિં આપેલા છે. તેને તમે ધ્યાનથી જુઓ. તે અવતાર-અવતારી, મહાપુરુષોમાં તમને અન્ય સામાન્ય પુરુષો કરતા એક પ્રકારની વિશિષ્ટતા દેખાશે. જગતભરના મહાપુરુષોએ કાં તો જટા ધારણ કરી હશે કાં તો શિખા ધારણ કરી હશે, અને કાં તો લાંબા વાળ રાખેલા હશે. મહાપુરુષોની આ જ એક આગવી વિશિષ્ટતા છે.

ભારતના આર્ષદંષ્ટા અને મહાપુરુષોએ સમાજમાં જીવતા માનવસમુદાયને માટે જટા કે લાંબા વાળ યોગ્ય ન લાગતા બ્રહ્મરંધ્રમાં જ લાંબા વાળ રાખી બીજા વાળોને (કેશોને) કપાવી શિખાનો આવિષ્કાર કર્યો છે.

આ લેખ સાથે આપેલા ચિત્રોથી આપ આ બાબતને સરળતાથી સમજી શકશો કે, વાળમાં વધારો રાખવો તે બૌદ્ધિક જીવન સાથે કેટલો ઊંડો સંબંધ ધરાવે છે. રંધ્ર ભાગ શિખા સ્થાનથી નીચે ખૂલે છે. જેમ કે ચિત્રમાં દર્શાવ્યા મુજબ આ સ્થાન બ્રહ્મરંધ્ર અને બુદ્ધિતત્ત્વનું કેન્દ્ર છે. કહેવાય છે કે સાધારણ દિવસોમાં જ્યારે આપણા શરીરમાં અન્ય રોમ પરસેવા દ્વારા શારીરિક ઉષ્માને બહાર ફેંકે છે. સુષુપ્ત્ત કેન્દ્રના વાળ દ્વારા તેજ (દિવ્ય શક્તિ) બહાર નિસરણ થાય છે. તેને રોકવા માટે શિખામાં ગંથીનું વિદ્યાન છે. જેનાથી તે તેજ શરીરમાં જ રોકાઈને મન, શરીર તથા મસ્તિષ્કને ઉન્નત કરી શકે. આ વિચારનું અનુમોદન પણ પશ્ચિમી દાર્શનિકોએ કરેલ છે.

સુપ્રસિદ્ધ ડૉ. આર્થ.ઈ. ક્લાર્ક (એમ.એ.ડી.)એ કહ્યું છે : “જ્યારે હું ચીન ભ્રમણ કરવા ગયો ત્યારે મેં ત્યાં જોયું કે ચીની

લોકો પણ હિન્દુસ્તાનીઓની જેમ માથા પર ચોટલી (શિખા) રાખે છે. મેં જ્યારથી આ વિજ્ઞાનની ખોજ કરી છે ત્યારથી મને વિશ્વાસ થઈ ગયો છે કે હિન્દુઓનો દરેક નિયમ વૈજ્ઞાનિક તથ્યોથી સભર છે. ચોટી રાખવાથી હિન્દુઓનો ધર્મ જ નહિ પરંતુ સુષુપ્ત કેન્દ્રોની રક્ષાને માટે ઋષિમુનિઓની શોધ એ અદ્ભુત ચમત્કાર છે.”

આ પ્રકારે મિ. અર્લ થામન સાહેબે ‘એલાર્મ મેગેઝીન’ ૧૯૨૧ના વાર્ષિક અંકમાં પાન નં. ૧૯૮૪માં લખ્યું છે :- “સુષુપ્તની રક્ષા માટે હિન્દુ લોકો ચોટી રાખતા હોય છે. જ્યારે અન્ય દેશોમાં લોકો માથામાં લાંબા વાળ રાખે છે. અથવા ટોપી પહેરીને તેને બચાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે. આ બધામાં ચોટી રાખવી જરૂરી છે.”

માનવ શરીરને પ્રકૃતિએ એટલા સબળ બનાવ્યા છે કે મોટા મોટા આઘાત, ચોટ, આદિ સહન કરવાથી પણ હુવિત રહી શકે છે. પરંતુ પછી પણ શરીરમાં એવા કેટલાક સ્થાન છે કે જેના પર આઘાત થવાથી મનુષ્યનું તત્કાળ મૃત્યુ થઈ શકે છે. એવા સ્થાનોને મર્મસ્થાન કહેવાય છે. આયુર્વેદમાં કેટલાય પ્રકારના મર્મ સ્થાનોના વર્ણન કરેલ છે. શિખાના અઘો ભાગમાં પણ એક મર્મ સ્થાન હોય છે. જેના માટે સુશ્રુતકારે લખ્યું છે :-

‘મસ્તકાભ્યન્તરોપરિષ્ટાત્ શિરાસંધિસન્નિપાતો ।
રોમાવર્તોઽધિપતિસ્ત્રાપિ સઘોમરણમ્ ॥’

(સુશ્રુત : ૬/૭૧)

અર્થાત્ માથાની અંદર ઉપરની તરફ જ્યાં વાળનો આવર્ત (ગોળાકાર ધૂમરી) થાય છે ત્યાં સંપૂર્ણ નાડીયો તથા સંધિઓનો સંનિપાત (સમુદાય કે સંયોગ) છે તેને અધિપતિ (મુખ્ય) મર્મ કહે છે. ત્યાં ચોટ લાગવાથી તત્કાળ મૃત્યુ થઈ શકે છે.

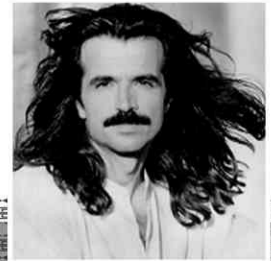
શિખા આ અત્યંત કોમળ તથા સઘોમારકના માટે પ્રકૃતિ

પ્રદત્ત કવચ છે. જે ન કેવળ આકસ્મિક આઘાતોથી જ આ મર્મને બચાવે છે પરંતુ ઉગ્રશીત આદિ આપત્તિથી બચવા માટે ટોપી ધારણ કરે છે. જેની નકલ આજકાલ ભારતના નવસભ્ય સમાજમાં ખૂબ થઈ રહી છે. પરંતુ પ્રકૃતિ પ્રદત્ત થોડા વજન વાળી શિખારૂપી ત્રાણની સરખામણીમાં લગભગ અડધો શેર વજનનો (હેલ્મેટનો) ખોટો ભાર માથા પર ઉઠાવીને ફરવું એ કેટલી બુદ્ધિમત્તા છે તે સ્વયં સમજી શકાય છે.

આપ પ્રશ્ન કરશો કે, ટોપીની સરખામણીમાં શિખાનું મહત્વ શું છે ? પરંતુ વસ્તુ વિજ્ઞાનની દૃષ્ટિએ જોઈએ તો શિખામાં ટોપીથી ઓછા ગુણ નથી, પણ વધારે છે. આ વાતને તમે કેટલાક ઉદાહરણ દ્વારા સમજી શકો છો. આપ સૌ જાણો છો કે ઊન શું છે. ઊન એ ઘેટા-બકરાના શરીર પર જોવા મળતા વાળ પણ એવા જ છે કે જેવા આપણા માથા પર વાળ જોવા મળે છે. આથી આ બંનેમાં ગુણોની સમાનતા હોવી આવશ્યક નથી. સાંસારિક વ્યવહારમાં તેનો ઉપયોગ થાય છે તથા તેમની વિશેષતાઓથી પૂરો સંસાર પરિચિત છે. અહીં તેનાથી આપણે સરળતાથી શિખાની વિશેષતા વિશે પરિચિત થઈ શકીશું.

એમની પ્રથમ વિશેષતા એ છે કે બાહ્ય શીત આદિથી રક્ષા કરવી. ઉદાહરણ તરીકે : પશુઓને જુઓ, પ્રકૃતિએ તેના શરીર પર વાળ એટલા બધા ઘાટા આપ્યા છે કે ઠંડીથી પોતાની રક્ષા કરી શકે. બરફીલા પહાડો પર જોવા મળતા રીંછ આદિ પ્રાણીઓની રક્ષા તેમના વાળના કારણે થાય છે. અન્યથા તેમનું મૃત્યુ નિશ્ચિત હોય છે.

ઠંડીની જેમ આ ગરમી સામે પણ શરીરને રક્ષણ આપે છે. તમે જોયું હશે કે બરફને ગરમીથી બચાવવા તેના પર ધાબળો અથવા બોરીમાં લપેટવામાં આવે છે. જેનાથી બરફ પીગળે નહિ. ઊની વસ્ત્રોમાં લપેટેલા બરફને બહારની ગરમીની અસર થતી

નથી.

ઊન વીજળીના પ્રવાહને અંદરથી બહાર કે બહારથી અંદર નથી આવવા દેતો. આ માટે કોઈપણ વ્યક્તિને **વીજળીનો કરંટ** લાગ્યો હોય તેને જો ધાબળો ઓઢાડવામાં આવે તો કરંટ અટકી શકે છે.

શરીરમાં રાખેલા વાળમાં આ ગુણ સર્વદા જોવા મળે છે. શરીર પરના વાળમાં આ ગુણોનું હોવું **આશ્ચર્યપ્રદ** નથી, તે તો સ્વાભાવિક **કુદરતી દેણ** છે, પરંતુ મનુષ્યોને શિખા દ્વારા જે રીતે શારીરિક રક્ષણની સાથે અધ્યાત્મ **પોષણ** મળે છે તે તો પરમેશ્વર નિર્મિત **વિદિ-વિધાન** પાળવાથી સર્જાતો અનેરો **ચમત્કાર** જ ગણી શકાય.

શિખા આર્યજાતિનું એક પવિત્ર **સામાજિક ચિહ્ન** છે. જેમણે સેંકડો જાતિ, સંપ્રદાય, ઉપજાતિ આદિ ભેદોમાં **વિભક્ત** થઈ હોવા છતાં પણ આ જાતિની એકતાને **અખંડિત** રાખવામાં **મહત્વનો ભાગ** ભજવ્યો છે. જેમણે ભૂમંડળ ઉપર લાખો માઈલમાં ફેલાયેલા વિશાળ **હિન્દુ સમાજ**ને સાંસ્કૃતિક અને ધાર્મિક એકતાના **સૂત્ર**માં પરોવીને એક રાખેલ છે. એમ તો

ઘણી સભા-સોસાયટીઓ પોતાના સમાજ સદસ્યોને માટે વિભિન્ન પ્રકારના **ચિહ્ન** નિશ્ચિત કરતા હોય છે. જે ચિહ્નો જે તે સંસ્થાના સભ્યોએ ધારણ કરવાના હોય છે. અને તેમનામાં પરસ્પર પ્રેમ તથા એકત્વની **ભાવના**નો **સંચાર** થાય છે. જેમ મુસલમાનોની તુર્કી ટોપી, ઈસાઈઓનો ક્રોસ, શીખોને કેશ ને કીરપાણ, આર્યસમાજીઓને ઓમ્ ટોપી, રાજનીતિમાં ગાંધીટોપી, આરએસએસની કાળી ટોપી-ખાખી ચડી વગેરે **પારિવારિક ચિહ્નો** છે.

પરંતુ જરા ધ્યાનથી વિચાર કરો, આ બધા ચિહ્ન કૃત્રિમ હોવા છતાં **ઉપયોગી** છે. જ્યાં એક સરખા ચિહ્નો ધારણ કરાયેલા હોય ત્યાં ટોપી આદિ ખોવાઈ જવાનો **ભય** પણ રહે છે. એક સમય

૬૭ સને ૧૮૪૭માં થયેલા હિન્દુ-મુસ્લિમ કોમી રમખાણોને ધ્યાનમાં રાખતા જોવા મળે છે કે હિન્દુઓ માટે ચોટી-શિખા રાખવું કેટલું હિતકારક છે. આનાથી વિપરીત પશ્ચિમી સંસ્કૃતિથી અંજાયેલા ભારતીય હિન્દુઓએ શિખાને વાળંદને ભેટ ઘસી દીધી. આ શિખાનો ગૌરવમય, ઉજ્જવળ ઈતિહાસ ફક્ત શિખાના પ્રશ્ન પર પોતાના અમૂલ્ય જીવનની આહુતિ આપનાર જોસવસંસિંહ અને ફતેસિંહના વંશજો પણ આંખોથી ઓજલ (અદૃશ્ય) કરતા રહ્યા છે. સદીઓ સુધી ચાલતી રહેલી યવનોની બેઘાણી તલવારની વચ્ચે પણ શિખા અખંડિત આજ સુધી રહી છે, જેને આજના શિક્ષિત નામધારી હિન્દુ સ્વયં કપાવીને યવનોની નૈતિક વિજયની ઘોષણા કરી રહ્યા છે. ૧૧

એવો પણ હતો જ્યારે પુરુષ અનિચ્છાથી ક્યાંય જઈ ચડે તો પોતાના સમાજની સદસ્યતાનું નિશ્ચિત પ્રમાણ ન આપે ત્યાં સુધી તેને સ્વીકારવામાં આવતો નહોતો. પરંતુ શિખા આર્યપ્રકૃતિ માટે એક એવું **ચિહ્ન** છે કે જેમાં ન સંભાળની ચિંતા છે કે ન ખોવાયાની ચિંતા. ક્યારેક મનુષ્યનું અવસાન **અજ્ઞાત સ્થાને** થાય ત્યારે તેની શિખાને જોઈને તેને **અગ્નિસંસ્કાર** કરી શકાય છે.

સને ૧૮૪૭માં થયેલા **હિન્દુ-મુસ્લિમ કોમી રમખાણો**ને ધ્યાનમાં રાખતા જોવા મળે છે કે હિન્દુઓ માટે **ચોટી-શિખા** રાખવું કેટલું **હિતકારક** છે. આનાથી વિપરીત પશ્ચિમી સંસ્કૃતિથી અંજાયેલા ભારતીય હિન્દુઓએ શિખાને વાળંદને ભેટ ધરી દીધી. આ શિખાનો ગૌરવમય, ઉજ્જવળ **ઈતિહાસ** ફક્ત શિખાના પ્રશ્ન પર પોતાના અમૂલ્ય જીવનની **આહુતિ** આપનાર જોરાવરસિંહ અને ફતેસિંહના વંશજો પણ આંખોથી ઓજલ (અદૃશ્ય) કરતા રહ્યા છે. સદીઓ સુધી ચાલતી રહેલી યવનોની બેઘાણી તલવારની વચ્ચે

પણ શિખા **અખંડિત** આજ સુધી રહી છે, જેને આજના શિક્ષિત નામધારી હિન્દુ સ્વયં કપાવીને યવનોની નૈતિક વિજયની **ઘોષણા** કરી રહ્યા છે.

આ સમયમાં ભારતમાં અચાનક **ક્રાંતિકારી પરિવર્તન** થયા, ભારતદેશ સ્વતંત્ર થયો અને ગોરા શાસનને હંમશને માટે અહીંથી વિદાય આપી. પરંતુ બ્રિટીશ શાસકોએ દેશમાં **ક્રાંતિકારી ચિનગારી** વર્ષોથી બુઝાવી દીધી છે. આ એક **જવાળામુખી** પ્રશ્ન બની ગયેલ છે. ભારત તથા પાકિસ્તાન હિન્દુ તથા મુસ્લિમ આદર્શોના બે વિભિન્ન રાષ્ટ્રો. કાફીરો અને મોમીનોની બે વસ્તી, મિ. ઝીણાના ચિર આકાંક્ષિત **સ્વપ્ન**નું સત્ય અને સોનેરી **પ્રતિસ્વરૂપ** પાકિસ્તાન, કે જ્યાં હિન્દુઓ માટે શું આશા ?

પરિણામ એક એવું ભીષણ ગૃહ વિપ્લવ થયો જેને આજનો માનવી ક્યારેય ભૂલી નહિ શકે. આવા સમયમાં આપણે જોયું કે જનોઈ તથા શિખા આ બે ચિહ્નો જેના દ્વારા શત્રુ મિત્રની ઓળખ થઈ શકે. આ સમયે પૂર્વીય પંજાબ તથા પશ્ચિમ બંગાળની રક્તરંજિત ભૂમિમાં આ બંને ચિહ્નો વિના કોઈ વ્યક્તિને બહાર નીકળવું ખતરાથી ખાલી નહોતું. પ્રતિ હિંસામાં હિન્દુઓને પણ પકડી પકડીને મારવામાં આવતા હતા. એ સમયે જનોઈ અને શિખા-ચોટી જ વ્યક્તિના જીવ બચાવવા માટે સમર્થ હતી.

આપણે જોયું છે કે ઓફિસ, સ્કુલ, કોલેજ વગેરે જગ્યાએ ફેશનેબલ લોકોએ ચોટીને જૂની ફેશન ગણીને અલવિદા કરી દીધી. પરંતુ આ બાબતે સામાજિક ચિહ્ન તરીકે પણ હિન્દુઓએ શિખા રાખવી જોઈએ એ હિન્દુઓનું પરમ કર્તવ્ય છે.

શિખા અને સંસારની વિભિન્ન જાતિઓમાં શિખા રાખવાની પ્રથાનો જો કે આજ દ્વાસ થઈ રહ્યો છે. અને હિન્દુજાતિના અતિરિક્ત અન્ય જાતિના પુરુષો શિખા વિજ્ઞાનની અજ્ઞાનતાના કારણે શિખાહીન થઈ ગયા. પરંતુ એક સમય એવો હતો જ્યારે બધા દેશોમાં બધી જાતિઓમાં શિખા રાખવાની પ્રથા વિદ્યમાન હતી. ઈસાઈઓના ધર્મશાસ્ત્ર બાઈબલમાં સામસન એગોનસ્ટીસ (Samson Agonostis)ના સંબંધમાં એક કથા આવે છે કે તે એક પ્રતાપીરાજા હતો. તેણે પોતાના શત્રુઓને પરાજિત કરવા માટે બધાજ પ્રકારના ઉપાયો કર્યા પણ તે સફળ થઈ ન શક્યા. પરંતુ તેમણે શિખા ધારણ કરી ત્યાં સુધી તે અજેય રહ્યા. (At Last they discovered that all his power lay on account of the tuft on his head) પણ જ્યારે પોતાની શિખા કપાઈ ગઈ ત્યારે તે પરાજિત થયા છે. આ સંવાદવાર્તા પરથી એ સમજી શકાય કે ઈસાઈ ધર્મમાં પણ શિખાનું મહત્વ છે.

ડૉ. આઈ. ઈ. કલાર્કના ઉદાહરણમાં ચીનમાં શિખા ધારણ કરવાની રીતિને સારી રીતે જાણી શકાય છે. હિન્દુ જાતિના માન્ય

ગ્રંથમાં આ પ્રકારના કેટલાય વર્ણન હતા. જેમાં જોઈ શકાય છે કે આ જાતિમાં પણ શિખા રાખવાની પદ્ધતિ પ્રચલિત હતી.

મુસલમાનોએ ચોટી કાપી નાખી, પરંતુ એનાથી એ બચી ન શક્યા. તે તેની ટોપીમાં દેખાય આવી, એની ટોપીને જોઈએ તો કાળા બે દોરાનું રેશમી ચોટી જેવું ગુચ્છ ટોપી ઉપર લટકેલું અવશ્ય જોવામાં આવે છે. આ હિન્દુનો ભૈતિક વિજય સિવાય બીજું શું છે ?

મુસલમાનો દાઢી અને ટોપી રાખવાનું ચૂકતા નથી અને આજે હિન્દુત્વની વાતો કરનારાના માથે જ હિન્દુત્વના ચિહ્ન રૂપ શિખા હોતી નથી. આજે દેશના રાજકારણમાં અમુક પક્ષો પોતાને હિન્દુ સમજે છે, પરંતુ પક્ષના કોઈ નેતા કે કાર્યકરોમાં હિન્દુના ચિહ્નસમાન શિખા જોવા મળતી નથી. જે હિન્દુના માથા ઉપર શિખા ન હોય તેઓએ હિન્દુ હોવાની માન્યતા ધરાવતી ખોટી કુટુંબને વહેલાસર છોડી દેવી જોઈએ.

આ પ્રકારે ધાર્મિક, વૈજ્ઞાનિક, સાંસ્કૃતિક, સામાજિક અને ઐતિહાસિક કોઈપણ દૃષ્ટિએ વિચાર કરવાથી શિખાનું માનવજીવનમાં મહત્વપૂર્ણ સ્થાન રહે છે. આર્ય જાતિનો તો લાખો વર્ષોની પરંપરાઓનો ઇતિહાસ એમની સાથે જોડાયેલ છે. વીર શિવાજી, ગુરુ ગોવિંદસિંહજી વગેરેની ઉજ્જવલ વીરતાનો ઇતિહાસ શિખા સૂત્રનો ઇતિહાસ છે. વીર બાળક જોરાવરસિંહ અને ફતેહસિંહએ હિન્દુ ધર્મની રક્ષાને માટે દીવાલોમાં ચણાઈને હસતા મોઢે શહાદત વહોરી લીધી હતી, પરંતુ શિખા સૂત્રને કપાવી નહોતી.

આ પ્રકારે મહત્વપૂર્ણ ચિહ્નની તરફ થઈ રહેલી ઉપેક્ષા વિચારણીય છે. જેનો સત્વરે ઉપાય થવો જોઈએ, કોઈપણ હિન્દુ ચાહે તે કોઈપણ જાતિનો કેમ ન હોય. તેનાથી પણ વધારે હું તો કહીશ કે પોતાની બુદ્ધિ, આયુષ્ય, તેજ, વૃદ્ધિ માટે પણ શિખા અવશ્ય ધારણ કરવી જ જોઈએ... અસ્તુ જય શ્રી સ્વામિનારાયણ

ગઢપુરને આંગણે ઠાકોરજીની પ્રસાદિના રસ્તેથી જ્યાં સુધી ન નીકળે ત્યાં સુધી

દરરોજ ૧૦ કલાક શ્રી સ્વામિનારાયણ મહામંત્ર ધૂન

પૂ. કોઠારી સ્વામીના અન્ન ત્યાગ બાદ સમગ્ર શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના હરિભક્તો દ્વારા જ્યાં સુધી ઠાકોરજીની પાલખી ન નીકળે ત્યાં સુધી દરરોજ ૧૦ કલાક 'શ્રી સ્વામિનારાયણ મહામંત્ર ધૂન' ગઢપુરમાં કરવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે.

આપ યા આપના ગામના ભક્તજનો આપણા ઈષ્ટદેવની પાલખી રોકવાના અપમાનનો વિરોધ કરી ભગવાનની પાલખી નીકળે અને કોઠારી સ્વામીના ઉપવાસ પૂર્ણ થાય તે કાર્યરૂપ ધૂનમાં જોડાવા માંગવા હો તો આપની તારીખની નોંધ આજે જ કરાવો..

સંપર્ક :- પૂ. છપૈયાપ્રકાશ સ્વામી - મો. ૯૪૨૬૮૦૪૧૦૯ ધૂનનો સમય :- સવારે ૮.૦૦ થી સાંજે ૬.૦૦ સુધી

ઓક્ટોબર
૨૦૧૧

૨૭

શ્રી સ્વામિનારાયણ
ચિંતન

સત્સંગ સમાચાર પત્રિકા

- સ્વામી ધનશ્યામદાસજી તથા શા. સ્વામી સર્વમંગલદાસજી તથા સાધુ ધર્મવલ્લભદાસજી

આણંદ

ને આંગણે પ.પૂ. ઇ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદથી રોકડીયા હનુમાન મંદિર દ્વારા યોજાયેલ 'જલ્મીલણી મહોત્સવ' પ્રસંગે પધારતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી (તા.૯-૯-૧૧)

ખંભાત

ને આંગણે પ.પૂ. ઇ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદથી યોજાયેલ 'ગણેશ વિસર્જન મહોત્સવ' પ્રસંગે પધારતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી (તા.૯-૯-૧૧)

વાંસખીલીયા

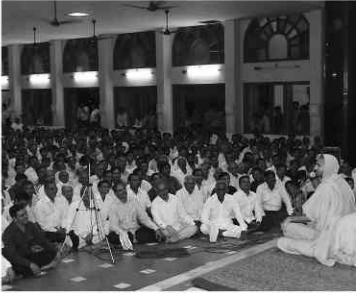
(આણંદ)ને આંગણે યોજાયેલ 'જલ્મીલણી મહોત્સવ' પ્રસંગે સત્સંગ સભામાં દર્શન-અમૃતવાણીનો લાભ આપતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી (તા.૯-૯-૧૧)

હેજરાબાદ (ખેડા) થી ગઢપુર સુધી યોજાયેલ પદયાત્રા સંઘમાં દર્શન આપતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી.

વરજંગ જાળિયા શ્રીજી મંદવાડ ગ્રહણસ્થાન વરજંગ જાળિયાને આંગણે યોજાયેલ કથા-પારાયણ પ્રસંગે પધારતા પ.પૂ. નાના લાલજી મહારાજશ્રી (તા.૧૧-૮-૨૦૧૧)

સુરત આંગણે યોજાયેલ સોમવાર અઠવાડિક સત્સંગ સભામાં સત્સંગ કથાવાર્તાનો લાભ આપતા પૂ. સ્વામી અને કથાનો લાભ લેતા હરિભક્તો (તા.૧૮-૮-૨૦૧૧)

પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યમાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી હીરાબાપા ઠક્કરના વંશજો દ્વારા આયોજીત મંદવાડ ગ્રહણસ્થાન વરજંગ જાળિયાને આંગણે

શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન સમાહ પારાયણ

-: વક્તા :-

પૂ. પુરાણી સ્વામી શ્રી શ્રીહરિદાસજી
વરજંગ જાળિયા મંદિર

-: તારીખ :-

૨૯-૧૦-૨૦૧૧ થી
૪-૧૧-૨૦૧૧

-: નિમંત્રક :-

અ.નિ. તરૂણભાઈ નરોત્તમદાસ કાછેલા
હ. ચેતનભાઈ કાછેલા (હાલ - ચોરવાડ)

કથાસ્થળ :- 'આહિર સમાજની વાડી' મું. વરજંગ જાળિયા, તા. ઉપલેટા, જી. રાજકોટ.

ઓક્ટોબર
૨૦૧૧

૨૬ ચિંતન શ્રી સ્વામિનારાયણ

બૃહદ મુંબઈ સમસ્ત પરાવિસ્તાર ધર્મકુળ આશ્રિત શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સમાજ દ્વારા યોજાયેલ

સેલણ મહોત્સવ તથા નવદિનાત્મક દિવ્ય સત્સંગ સભા

સં. ૧૮૭૯ના પંચાંગમાં ભગવાન શ્રીહરિએ કુલડોળ ઉત્સવ કર્યો અને ગ્રામજનોને તથા આહિરભક્તોને સેલણનો મહાપ્રસાદ જમાડી મોક્ષભાગી બનાવ્યા હતા તેની દિવ્ય સ્મૃતિરૂપે સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ધર્મકુળ મુગટમણિ લાલજી શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી તા. ૨૦ થી ૨૯-૯-૨૦૧૧ સુધી 'સેલણ મહોત્સવ' તથા નવદિનાત્મક 'દિવ્ય સત્સંગ સભા'નું પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના વક્તાપદે આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. તેમાં મુંબઈ પરાવિસ્તારના દહિસર, બોરિવલી, મલાડ, કાંદિવલી, વાશી, ભૂલેશ્વર, ફૂલા-કાજુપાડા, થાણા, ડોંબવલી તેમજ પુના, વલસાડ, બીલીમોરા, નવસારી, સુરત, અમદાવાદ વગેરે શહેરોમાં પૂ. સ્વામીએ સત્સંગ કથાવાર્તાનો અલભ્ય લાભ આપ્યો હતો.

બોરિવલી

તા. ૨૦-૧૨-૨૦૧૦ મંગળવાર (સમય : રાત્રે ૯ થી ૧૧.૦૦ કલાકે) સ્થળ :- શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - બોરિવલી

દહિસર

તા. ૨૧ થી ૨૨-૯-૨૦૧૦ (સમય : રાત્રે ૯ થી ૧૧.૦૦ કલાકે) સ્થળ :- શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - દહિસર

વાશી

તા. ૨૩-૯-૨૦૧૦ શુક્રવાર (સમય : રાત્રે ૮.૩૦ થી ૧૧.૩૦ કલાકે) સ્થળ :- અંબાવીભાઈ વાવીયાની સાર્ડડ, સ્વેચ્છી પ્રોપર્ટી

ભૂલેશ્વર

તા. ૨૫-૧૨-૨૦૧૦ રવિવાર (સમય : રાત્રે ૮ થી ૧૧.૦૦ કલાકે) સ્થળ :- લાડની વાડી, સી.પી. ટેન્ક

કુર્લા-કાજુપાડા

તા. ૨૫-૯-૨૦૧૦ રવિવાર (સમય : સાંજે ૪ થી ૧૦.૦૦ કલાકે) સ્થળ :- સેન્ટ જ્યુડ હાઈસ્કૂલ (કાજુપાડા પાઈપલાઈન) વેસ્ટ

થાણા

તા. ૨૬ થી ૨૭-૯-૨૦૧૦ રવિવાર (સમય : રાત્રે ૮ થી ૧૧.૦૦ કલાકે) સ્થળ :- કાંતી વિસરીયા હોલ

ડોંબીવલી

તા. ૨૯-૯-૨૦૧૦ ગુરુવાર (સમય : રાત્રે ૮ થી ૧૧.૦૦ કલાકે) સ્થળ :- શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - ડોંબીવલી

ઓક્ટોબર
૨૦૧૧

૩૧

ચિંતન

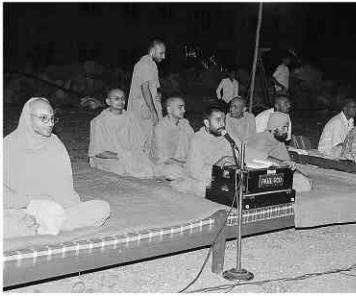
કતારગામ-સુરત ને આંગણે યોજાયેલ સત્સંગ સભામાં સત્સંગ કથાવાર્તાનો લાભ આપતા પૂ. સ્વામી અને કથાનો લાભ લેતા હરિભક્તો (તા. ૧૯-૯-૨૦૧૧)

શ્રીજીમંદિર-સુરત ને આંગણે યોજાયેલ સોમવાર અઠવાડિક સત્સંગ સભામાં સત્સંગ કથાવાર્તાનો લાભ આપતા પૂ. સ્વામી અને કથાનો લાભ લેતા હરિભક્તો (તા. ૩૦-૯-૨૦૧૧)

ગઢડા ને આંગણે શ્રી સ્વા. મલાડ મંદિર દ્વારા યોજાયેલ કથાપારાયણમાં પધારતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી (તા. ૨-૧૦-૨૦૧૧)

સરધાર ને આંગણે પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદથી ઉજવાયો શરદપૂર્ણિમા મહોત્સવ (તા. ૧૧-૧૦-૨૦૧૧)

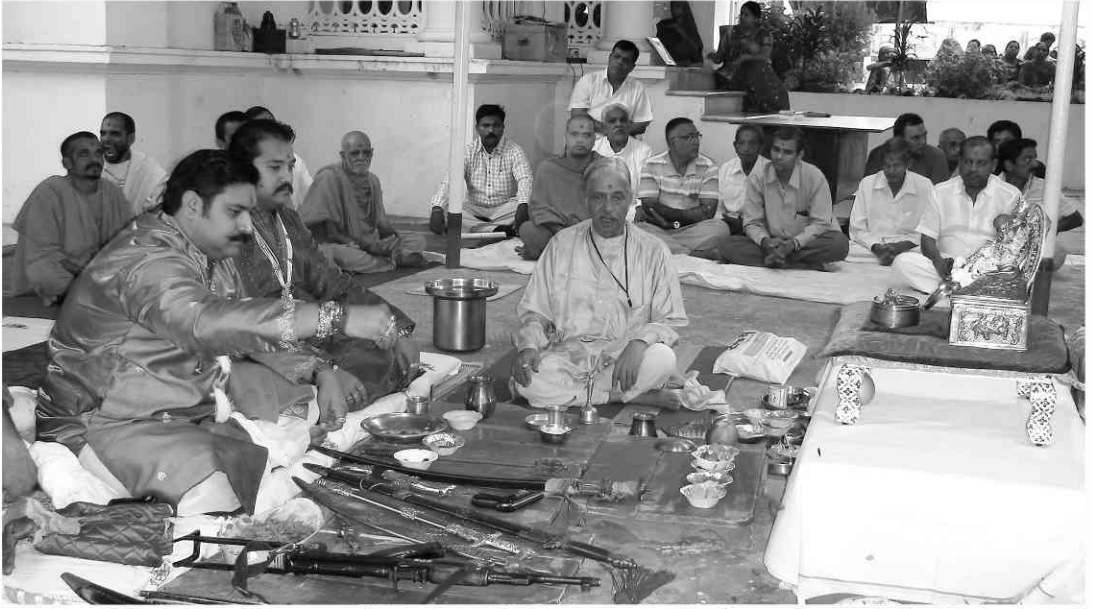
સુરતને શહેરને આંગણે ધર્મકુળ આશ્રિત શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સમાજ દ્વારા આયોજીત
'ત્રિમાસિક સત્સંગ સભા'માં દર્શન-અમૃતવાણીનો લાભ આપતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી તથા
લાભ લેતા વિશાળ સંખ્યામાં નિષ્ઠાવાન સત્સંગી ભક્તજનો. (તા. ૨૫-૯-૨૦૧૧)

ઓક્ટોબર
૨૦૧૧

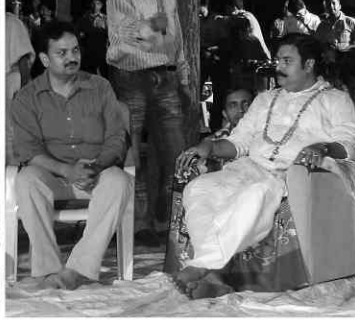
33

ચિંતન શ્રી સ્વામિનારાયણ

શ્રી રઘુવીરવાડી-વડતાલને આંગણે બંને પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના દિવ્ય સાંનિધ્યમાં ઉજવાયો 'દશેરા શસ્ત્રપૂજનવિધિ મહોત્સવ'

તા. ૬-૧૦-૨૦૧૧ દશેરા (વિજયા દશમી)ના શુભ દિવસે શ્રી રઘુવીરવાડી - વડતાલ ખાતે બંને પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી દ્વારા શ્રીજીમહારાજના પ્રસાદિભૂત તલવાર, ધર્મદંડ આદિક શસ્ત્રોનું સંપ્રદાયના પુરોહિત શ્રી ભગવતભાઈ શુકલે વેદોક્તવિધિથી શાસ્ત્રાનુસાર પૂજન કરાવ્યું હતું. આ શસ્ત્રપૂજનવિધિનો લાભ બંને પૂ. જીજીજી તેમજ પૂ. સંતો અને વિશાળ સંખ્યામાં ઉપસ્થિત હરિભક્તોએ લીધો હતો.

શ્રી રઘુવીરવાડી-વડતાલ ને આંગણે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના દિવ્ય સાંનિધ્યમાં ઉજવાયો શરદપૂર્ણિમા મહોત્સવ (તા. ૧૨-૧૦-૨૦૧૧)

દર મહિનાના પહેલા રવિવારે સરધાર અને મહિનાના છેલ્લા શનિવારે રાજકોટમાં યોજાતી

અભયદાન સત્સંગ સભા

:: સરધાર ::
તા. ૬-૧૧-૧૧
સમય :-
સવારે ૮ થી ૧

:: રાજકોટ ::
સરધારમાં સોળમી
શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ
છાવણી હોવાથી સભા
બંધ રાખેલ છે.

સંપર્ક :- શ્રી સ્વા. મંદિર - સરધાર,
ફો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૮૧૨૧૧. મો. ૯૮૭૯૭૫૮૫૦૩
શ્રી મહેન્દ્રભાઈ રાજકોટ - મો. ૯૪૨૬૨૨૯૫૫૮,
શ્રી કરશનભાઈ રાજકોટ - મો. ૯૪૨૬૭૮૧૧૭૯

આપ આજે જ વસાવો.. નિત્ય ગૃહોપયોગી પંચાંગ

કેલેન્ડર ડહા

:: પ્રસિદ્ધ કર્તા ::
પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮
શ્રી આચાર્ય શ્રી ગજેન્દ્રપ્રસાદજી
મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. ૧૦૮
શ્રી ધર્મકુળ મુગટમણિ લાલજી
શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના
રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - શ્રીજીનગર (સુરત)

પ્રાપ્તિસ્થાન :- શ્રીજીનગર(સુરત). મો. ૯૮૭૯૭૫૮૫૧૩.
વડતાલ. ફો.નં. ૯૮૨૫૧૩૪૧૦૮. ગાઢડા. ફો.નં. ૦૨૮૪૭
- ૨૫૨૮૦૦. **શ્રી સ્વા. મંદિર - જૂનાગઢ.** ફો.નં. ૦૨૮૫ -
૨૬૫૦૬૮૦. **સરધાર.** ફો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૮૧૨૧
બગસરા. ફો.નં. ૦૨૭૯૬ - ૨૨૨૫૪૧.

ઓક્ટોબર
૨૦૧૧

૩૫ શ્રી સ્વામિનારાયણ

સુરત શહેરમાં થતી સત્સંગ પ્રવૃત્તિઓથી માહિતગાર થવા આજે જ LOGIN કરો...

www.shreejimandir.org

:: આ વેબસાઈટમાં આપ નીચે મુજબની વિગતો મેળવી શકશો ::

- ❖ સુરતનાં થનાર આગામી ઉત્સવ-સમૈયાની માહિતી...
- ❖ પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સુરતના કાર્યક્રમની માહિતી...
- ❖ પૂ. સંતોની સભાઓની માહિતી...
- ❖ શ્રી લ. દેવ યુવક મંડળ સંચાલીત યુવક-મંડળોના એડ્રેસો...
- ❖ ફોટો ગેલેરી, વિડીયો, રીંગટોન અને વોલપેપર વગેરે...
- ❖ ઓનલાઈન શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન માસિક...

દરેક ઘરની દિવાલોને શોભાવે તેવું નૂતન વર્ષનું તિથિ-તારીખ કેલેન્ડરનું પ્રકાશન...

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25
26	27	28	29	30

પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ધર્મકુળ મુગટમણિ લાલજી શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - જૂનાગઢ દ્વારા બહુરંગી પૃષ્ઠો સાથે પવિત્ર તહેવારો, જાહેર રજાઓ, તિથિઓ, વિવિધ મુહૂર્તો તેમજ પંચાંગની માહિતી આપતું આકર્ષક ભગવાન શ્રીહરિ સ્થાપિત, શ્રી રાધારમણ દેવ, શ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજની નયનરમ્ય મૂર્તિ સહિત વડતાલ, ધોલેરા, ગઢડાના આરાધ્ય દેવો સાથે તિથિ-તારીખનું કેલેન્ડર દરેક ભાવિક ભક્તજનોને સહેજે આનો લાભ મળે તેવા શુભ હેતુથી ખાસ ડીસ્કાઉન્ટ સાથે છપાઈ રહ્યું છે. જેની દરેક ભક્તોએ નોંધ લેવી.

નોંધ :- જેમને ધંધા કે ઓફિસ, કંપની, ફેક્ટરી યા તો દુકાનની જાહેરાત માટે છપાવવા હોય તેમને ઓછામાં ઓછા ૫૦૦ નંગ સાથે જાહેરાત છપાવીને આપવામાં આવશે.

સંપર્ક :- વિશાલ પટેલ - રાજકોટ. મો. ૯૮૭૯૯૧૨૭૬૮, ૮૧૨૮૬૯૧૫૧૦. શ્રી સ્વા. મંદિર - જૂનાગઢ. ફો.નં. ૦૨૮૫ - ૨૬૫૦૬૮૦. ગઢડા. ફો.નં. ૦૨૮૪૭ - ૨૫૨૮૦૦. સરધાર. ફો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૮૧૨૧ વડતાલ. ફો.નં. ૯૮૨૫૧૩૪૧૦૮. શ્રીજીનગર(સુરત). મો. ૯૮૭૯૫૮૫૧૩. બગસરા. ફો.નં. ૦૨૭૯૬ - ૨૨૨૫૪૧.

॥ શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ્ ॥

પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યમાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી દેસાઈ પરિવાર દ્વારા આયોજીત કમી કેરાળાને આંગણે

**શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન
મહાકથા પારાયણ**

-: વકતા :-

પૂ. સ્વામી શ્રી વિવેકસ્વરૂપદાસજી - બગસરા

તારીખ :- ૪-૧૧-૨૦૧૧ થી

૧૦-૧૧-૨૦૧૧

**કથાસ્થળ :- મું. કમી કેરાળા,
તા.ચલાલા, જી. અમરેલી**

॥ શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ્ ॥

પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યમાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી **પરચમ**ને આંગણે

**શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન
સપ્તાહ પારાયણ**

-: વકતા :-

પૂ. સ્વામી શ્રી પૂર્ણસ્વરૂપદાસજી - વડતાલ
(હાલ - સરધાર)

તારીખ :- ૧૨-૧૧-૨૦૧૧ થી

૧૮-૧૧-૨૦૧૧

**કથાસ્થળ :- મું. પરચમ,
તા.ધંધુકા, જી. અમદાવાદ**

ચિંતન

૩૬

ઓક્ટોબર
૨૦૧૧

પ.પૂ. સનાતન ધ.પુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યમાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ધર્મકુંજ મુગટમણિ શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર પ્રકાશિત

શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન

પ.પૂ. શ્રી શતાનંદ સ્વામી દ્વારા વિરચિત શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયનો મહાન સમ્રાટ ગ્રંથ (મૂળ શ્લોક સહિત ગુજરાતી ભાષાંતર)

સંશોધક :- સ્વામી આનંદસ્વરૂપદાસજી (વેદાંતાચાર્ય)

પ્રયોજક :- પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

ટૂંક સમયમાં જ ત્રીજી આવૃત્તિનું પ્રકાશન...

જે કોઈ હરિભક્તો તરફથી રૂ. ૧૫૦૦/-નું સૌજન્ય આપવામાં આવશે તેમનું આ ગ્રંથમાં દાતાની નામાવલિમાં નામ લખાશે તેમજ તેમને રૂ. ૧૫૦૦/- દીઠ એક ગ્રંથ ભેટ આપવામાં આવશે. (આ પ્રમાણે રૂ. ૩૦૦૦/- લખાવશે તેને બે સેટ અને રૂ. ૧૫,૦૦૦/- લખાવશે તેને દશ સેટ ભેટ આપવામાં આવશે. તેમ આગળ રકમ પ્રમાણે ગ્રંથ ભેટ આપવાનું યથાયોગ્ય જાણી લેવું.) વિશેષમાં દાતા-ભક્તજનો દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલા સૌજન્યને આભારી આ ગ્રંથની કિંમત ઓછી થશે, જેથી નાનામાં નાના ભક્તો પણ આ ગ્રંથને પોતાને ઘેર વસાવીને ગ્રંથ સેવનથી કૃતાર્થ થશે અને દાતા-ભક્તોને પણ એક 'શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન' ના દાન જેટલું ફળ શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવનમાં કહ્યા મુજબ ભગવાન શ્રીહરિની કૃપાથી અવશ્ય પ્રાપ્ત થશે. આ ગ્રંથમાં ફૂલ નહિ તો ફૂલની પાંખડી સ્વરૂપે સેવા લખાવી પોતાની સંપત્તિનું સદ્વ્યય કરવાપૂર્વક ગ્રંથલાભ સહિત શ્રીજીમહારાજનો રાજીપો પ્રાપ્ત કરવા ઈચ્છતા ભક્તજનો, શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધારના નામથી ચેક/ડ્રાફ્ટ કે રોકડ રકમ મોકલી શકશે. જેની મંદિર તરફથી પાકી પહોંચ આપવામાં આવશે. (નોંધ : આ પહોંચને ગ્રંથ ભેટ પ્રાપ્તિ સુધી સાચવીને રાખવી જરૂરી છે.)

ખાસનોંધ :- આ ગ્રંથમાં જે કોઈ સેવા-સૌજન્ય લખાવવા માંગતા હોય તેમણે સરધાર મંદિર અથવા તો પૂ. સંતોનો સંપર્ક કરવા વિનંતી.

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર, તા.જ. રાજકોટ, કો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૮૧૨૧૧, મો. ૯૮૭૯૭૫૮૫૦૩/૧૦, ૯૪૨૮૮૮૦૨૧૧

॥ શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયંતેરામ ॥

વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. સનાતન ધ.પુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યમાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ધર્મકુંજ મુગટમણિ શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી જસાણી પરિવાર આયોજીત ગારિયાધારને આંગણે

શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા પારાયણ

વક્તા :- પૂ. સ્વામી શ્રી પૂર્ણસ્વરૂપદાસજી - વડતાલ (હાલ-સરધાર)

પ્રારંભ

તા. ૪-૧૧-૨૦૧૧
કારતક સુદ - ૯

પ.પૂ. પ.પૂ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી

પૂર્ણાહુતિ

તા. ૧૦-૧૧-૨૦૧૧
કારતક સુદ - ૧૫

પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ધર્મકુંજ મુગટમણિ શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી

પ્રયોજક
પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

કથા સમય :- બપોરે ૩.૩૦ થી ૬.૩૦ રાત્રે ૮.૩૦ થી ૧૧.૩૦

કથાસ્થળ

'શ્રી સ્વામિનારાયણ ધામ'
વાવ પ્લોટ, ડો. મહેતા સાહેબની બાજુમાં, ગારિયાધાર

નિમંત્રક

પ.ભ. શ્રી પોપટભાઈ કાનજીભાઈ જસાણી પરિવાર

સંપર્ક : શ્રી પોપટભાઈ કાનજીભાઈ જસાણી - મો. ૯૪૨૬૭૭૭૮૮૮, ૯૪૨૬૪૬૮૧૪૦

ઓક્ટોબર
૨૦૧૧

૩૭

શ્રી સ્વામિનારાયણ

પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી ધર્મમાર્તંડ, ધર્મકુળ યુગમણી વિદ્યામાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ધર્મકુળ મુગટમણિ શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના દેશ-વિદેશમાં સુપ્રસિદ્ધ વક્તા પૂ. સ.ગુ. સ્વામી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે તૈયાર થયેલ

નૂતન મંદિર મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવો તથા કથાપારાયણોની તિથિ તવારીખ

ક્રમ	તારીખ	તિથિ	વિગત/પ્રતિષ્ઠા	મહોત્સવ કથા સ્થળ
૧.	૯-૧૧-૨૦૧૧	કારતક સુદ - ૧૪	શાકોત્સવ	મુ. દેથલી તા. માતર, જી. ખેડા. મો. ૯૯૨૫૯૦૩૪૪૧
૨.	૧૦-૧૧-૨૦૧૧	કારતક સુદ - ૧૫	શાકોત્સવ	મુ. ડભોઈ તા. સોજીત્રા, જી. આણંદ. મો. ૯૭૩૭૨૨૯૭૯૭
૩.	૧૧-૧૧-૨૦૧૧	કારતક વદ - ૧	શાકોત્સવ	મુ. ખુનવાડ તા. શંખેડા, જી. વડોદરા. મો. ૯૯૧૩૭૭૫૭૮૦
૪.	૧૨-૧૧-૨૦૧૧	કારતક વદ - ૨	શાકોત્સવ	મુ. રાસ તા. બોરસદ, જી. આણંદ. મો. ૯૮૨૫૮૨૪૩૭૭
૫.	૧૩-૧૧-૨૦૧૧	કારતક વદ - ૩	શાકોત્સવ	મુ. પાળજ તા. સોજીત્રા, જી. આણંદ. મો. ૮૧૨૮૮૩૬૧૦૦
૬.	૧૬-૧૧-૨૦૧૧	કારતક વદ - ૫	શાકોત્સવ	મુ. જોલાપુર તા. રાજુલા, જી. અમરેલી. મો. ૯૭૨૩૩૮૨૫૫૮
૭.	૧૭-૧૧-૨૦૧૧	કારતક વદ - ૬	શાકોત્સવ	મુ. કરમદીયા તા. મહુવા, જી. ભાવનગર. મો. ૯૮૨૫૩૩૫૭૬૧
૮.	૧૮-૧૧-૨૦૧૧	કારતક વદ - ૭	ખાતમુહૂર્ત	મુ. શેલણા તા. સા.કુંડલા, જી. અમરેલી. મો. ૯
૯.	૧૯-૧૧-૨૦૧૧	કારતક વદ - ૮/૯	શાકોત્સવ	મુ. પીપરડી તા. ગઢડા, જી. ભાવનગર. મો. ૯૯૭૯૨૨૮૧૭૮
૧૦.	૨૦-૧૧-૨૦૧૧	કારતક વદ - ૧૦	શાકોત્સવ	મુ. શંકરપરા - બોટાદ જી. ભાવનગર મો. ૯૮૨૪૮૫૯૨૩૮
૧૧.	૨૨-૧૧-૨૦૧૧	કારતક વદ - ૧૨	શાકોત્સવ	મુ. વાંદરવડ તા. ભેંસાણ, જી. જૂનાગઢ. મો. ૯૪૨૭૩૭૮૨૩૧
૧૨.	૨૩-૧૧-૨૦૧૧	કારતક વદ - ૧૩	શાકોત્સવ	મુ. માલવણ તા. જી. અમરેલી. મો. ૯૪૨૮૭૫૯૭૪
૧૩.	૪-૧૧-૨૦૧૧ થી ૧૦-૧૧-૨૦૧૧	કારતક સુદ - ૯ થી કારતક સુદ - ૧૫	શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા	વાવ પ્લોટ, ડો. મહેતા સાહેબની બાજુમાં, ગારિયાધાર સંપર્ક :- મો. ૯૪૨૬૭૭૮૯૮, ૯૪૨૬૪૬૮૧૪૦
૧૪.	૧૨-૧૧-૨૦૧૧ થી ૧૮-૧૧-૨૦૧૧	કારતક વદ - ૨ થી કારતક વદ - ૭	શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા	મુ. પચ્છમ તા. ધંધુકા, જી. અમદાવાદ સંપર્ક :- મો. ૯
૧૫.	૨૬-૧૧-૨૦૧૧ થી ૩૦-૧૧-૨૦૧૧	માગશર સુદ - ૧ થી માગશર સુદ - ૬	માગશર સુદ - ૩ તા. ૨૭-૧૧-૨૦૧૧	મુ. પડવલા તા. કોટડા સાંગાણી, જી. રાજકોટ. સંપર્ક :- મો. ૯૮૨૪૨૪૭૯૨૪, ૯૩૨૭૮૫૩૦૦૦
૧૬.	૨૭-૧૧-૨૦૧૧ થી ૧-૧૨-૨૦૧૧	માગશર સુદ - ૩ થી માગશર સુદ - ૭	માગશર સુદ - ૭ તા. ૧-૧૨-૨૦૧૧	મુ. નાંદોલી તા. માતર, જી. ખેડા સંપર્ક :- મો. ૯૪૨૭૧૭૬૨૫૪, ૯૬૨૪૫૭૩૬૨૧
૧૭.	૩-૧૨-૨૦૧૧ થી ૯-૧૨-૨૦૧૧	માગશર સુદ - ૯ થી માગશર સુદ - ૧૪	શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા	મુ. વાંસખીલીયા તા. જી. આણંદ સંપર્ક :- પૂ. ઘનશ્યામ સ્વામી - મો. ૯૮૨૫૧૩૪૧૦૮
૧૮.	૮-૧૨-૨૦૧૧	માગશર સુદ - ૧૩	નૂતન મંદિરખાતમુહૂર્ત	મુ. વસો તા. નડિયાદ જી. ખેડા.
૧૯.	૧૫-૧૨-૨૦૧૧ થી ૨૩-૧૨-૨૦૧૧	માગશર વદ - ૮ થી માગશર વદ - ૩૦	શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા	ભાવનગર સંપર્ક :- મો. ૯૪૨૬૩૧૪૩૬૮
૨૦.	૨૫-૧૨-૨૦૧૧	પોષ સુદ - ૧	શાકોત્સવ	શ્રી સ્વા. મંદિર - સરદાર, સંપર્ક :- મો. ૭૬૦૦૦૫૮૫૦૩
૨૧.	૨૪-૧-૨૦૧૨ થી ૨૮-૧-૨૦૧૨	મહા સુદ - ૧ થી મહા સુદ - ૫	મહા સુદ - ૩ તા. ૨૬-૧-૨૦૧૨	મુ. દેથલી તા. માતર, જી. ખેડા સંપર્ક :- મો. ૯૯૨૫૯૦૩૪૪૧

ક્રમ	તારીખ	તિથિ	વિગત/પ્રતિષ્ઠા	મહોત્સવ કથા સ્થળ
૨૨.	૨૫-૧-૨૦૧૨ થી ૨૯-૧-૨૦૧૨	મહા સુદ - ૨ થી મહા સુદ - ૬	મહા સુદ - ૬ તા. ૨૯-૧-૨૦૧૨	મુ. ડભોઈ તા. સોજીત્રા, જી. આણંદ સંપર્ક :- મો. ૯૭૩૭૨૨૯૭૯૭
૨૩.	૨૯-૧-૨૦૧૨ થી ૨-૨-૨૦૧૨	મહા સુદ - ૬ થી મહા સુદ - ૧૦	મહા સુદ - ૧૦ તા. ૨-૨-૨૦૧૨	મુ. ખુનવાડ તા. શંખેડા, જી. વડોદરા સંપર્ક :- મો. ૯૯૧૩૭૭૫૭૮૦
૨૪.	૧-૨-૨૦૧૨ થી ૫-૨-૨૦૧૨	મહા સુદ - ૯ થી મહા સુદ - ૧૩	મહા સુદ - ૧૦ તા. ૨-૨-૨૦૧૨	મુ. મોરજ તા. તારાપુર, જી. ખેડા સંપર્ક :- મો. ૯૮૯૮૯૩૨૧૪૧, ૯૮૭૯૬૫૦૭૦૮
૨૫.	૮-૨-૨૦૧૨ થી ૧૪-૨-૨૦૧૨	મહા વદ - ૧ થી મહા વદ - ૭	મહા વદ - ૫ તા. ૧૨-૨-૨૦૧૨	મુ. પાળજ તા. સોજીત્રા, જી. આણંદ સંપર્ક :- મો. ૮૧૨૮૮૩૬૧૦૦
૨૫.	૧૫-૨-૨૦૧૨ થી ૨૧-૨-૨૦૧૨	મહા વદ - ૮ થી મહા વદ - ૩૦	શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા	મુ. સારસા તા. રાજપીપળા, જી. ભરુચ સંપર્ક :- મો. ૯૯૭૯૮૮૬૧૯૬
૨૬.	૨૨-૨-૨૦૧૨ થી ૨૬-૨-૨૦૧૨	ફાગણ સુદ - ૧ થી ફાગણ સુદ - ૪	ફાગણ સુદ - ૪ તા. ૨૬-૨-૨૦૧૨	મુ. માલવણ તા. જી. અમરેલી સંપર્ક :- મો. ૯૪૨૮૭૯૫૯૭૪
૨૮.	૨૨-૨-૨૦૧૨ થી ૨૬-૨-૨૦૧૨	ફાગણ સુદ - ૧ થી ફાગણ સુદ - ૪	ફાગણ સુદ - ૪ તા. ૨૬-૨-૨૦૧૨	મુ. વાંદરવડ તા. ભેંસાણ, જી. જૂનાગઢ સંપર્ક :- મો. ૯૪૨૭૩૭૮૨૩૧
૨૯.	૨૬-૨-૨૦૧૨ થી ૧-૩-૨૦૧૨	ફાગણ સુદ - ૪ થી ફાગણ સુદ - ૮	ફાગણ સુદ - ૫ તા. ૨૭-૨-૨૦૧૨	મુ. જોલાપુર તા. રાજુલા, જી. અમરેલી સંપર્ક :- મો. ૯૭૨૩૩૮૨૫૫૮
૩૦.	૨૭-૨-૨૦૧૨ થી ૩-૩-૨૦૧૨	ફાગણ સુદ - ૫ થી ફાગણ સુદ - ૧૦	ફાગણ સુદ - ૫ તા. ૨૭-૨-૨૦૧૨	મુ. કરમદીયા તા. મહુવા, જી. ભાવનગર સંપર્ક :- મો. ૯૮૨૫૩૩૫૭૬૧, ૯૭૨૩૬૬૧૮૯૨
૩૧.	૯-૩-૨૦૧૨ થી ૧૩-૩-૨૦૧૨	ફાગણ વદ - ૧ થી ફાગણ વદ - ૬	ફાગણ વદ - ૫ તા. ૧૨-૩-૨૦૧૨	મુ. શંકરપરા, ખસ રોડ, બોટાદ જી. ભાવનગર સંપર્ક :- મો. ૯૮૨૪૮૫૯૨૩૮, ૯૪૨૮૧૦૮૧૭૫
૩૨.	૯-૩-૨૦૧૨ થી ૧૫-૩-૨૦૧૨	ફાગણ વદ - ૧ થી ફાગણ વદ - ૮	ફાગણ વદ - ૫ તા. ૧૨-૩-૨૦૧૨	મુ. પીપરડી તા. ગઢડા, જી. ભાવનગર સંપર્ક :- મો. ૯૯૭૯૨૨૮૧૭૮, ૯૯૭૯૬૧૩૩૩૭
૩૩.	૧૨-૩-૨૦૧૨ થી ૧૮-૩-૨૦૧૨	ફાગણ વદ - ૫ થી ફાગણ વદ - ૧૧	ફાગણ વદ - ૫ તા. ૧૨-૩-૨૦૧૨	મુ. વેળાવદર તા. ગારીયાધાર, જી. ભાવનગર સંપર્ક :- મો. ૯
૩૪.	૨૪-૩-૨૦૧૨ થી ૩૦-૩-૨૦૧૨	ચૈત્ર સુદ - ૨ થી ચૈત્ર સુદ - ૭	શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા	મુ. કોટડા સાંગાણી તા. જી. રાજકોટ સંપર્ક :- મો. ૯૮૨૫૪૧૬૯૯૮
૩૫.	૩૧-૩-૨૦૧૨ થી ૬-૪-૨૦૧૨	ચૈત્ર સુદ - ૨ થી ચૈત્ર સુદ - ૭	શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા	મુ. ચિત્તલ તા. જી. અમરેલી સંપર્ક :- મો.
૩૬.	૧૫-૪-૨૦૧૨ થી ૨૧-૪-૨૦૧૨	ચૈત્ર વદ - ૧૦ થી ચૈત્ર વદ - ૩૦	શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા	કાંદિવલી (મુંબઈ) સંપર્ક :- મો. ૯૯૨૧૨૨૫૫૮૮
૩૭.	૨૨-૪-૨૦૧૨ થી ૨૮-૪-૨૦૧૨	વૈશાખ સુદ - ૧ થી વૈશાખ સુદ - ૮	શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા	મુ. મોટા ભમોદ્રા તા. સાવરકુંડલા, જી. અમરેલી સંપર્ક :- મો. ૯૭૧૪૧૦૮૧૯૬
૩૮.	૨૯-૪-૨૦૧૨ થી ૫-૫-૨૦૧૨	વૈશાખ સુદ - ૮ થી વૈશાખ સુદ - ૧૪	શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા	મહુવા સંપર્ક :- મો. ૮૧૨૮૬૯૧૫૧૫
૩૯.	૭-૫-૨૦૧૨ થી ૧૩-૫-૨૦૧૨	વૈશાખ વદ - ૨ થી વૈશાખ વદ - ૮	શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા	રાજકોટ. સંપર્ક :- મો. ૮૧૨૮૬૯૧૫૧૦
૪૦.	૧૭-૫-૨૦૧૨ થી ૨૦-૫-૨૦૧૨	વૈશાખ વદ - ૧૨ થી વૈશાખ વદ - ૩૦	બાળ-યુવા મહોત્સવ	શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરઘાર સંપર્ક :- મો. ૭૬૦૦૦૫૮૫૦૩, ૯૮૭૯૭૫૮૫૦૩

ઓક્ટોબર
૨૦૧૧

૩૯

શ્રી સ્વામિનારાયણ
ચિંતન

શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા મહોત્સવ - ૨૦૧૧ જગન્નાથપુરી (ઓરિસ્સા રાજ્ય)

:: ખાસ નોંધ ::

હાલા ભક્તજનો ! જય શ્રી સ્વામિનારાયણ સાથ જણાવવાનું કે, આગામી તા. ૨૬-૧૨-૨૦૧૧ થી ૩-૧-૨૦૧૨ સુધી ‘શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા મહોત્સવ’ જગન્નાથપુરીને આંગણે ઉજવાવનારો હતો. પરંતુ માન. રાજ્યમંત્રીશ્રી તથા શ્રી કલેક્ટર સાહેબ દ્વારા મહોત્સવ માટે પરમીશન મળ્યા પછી ઓરિસ્સા રાજ્યમાં આ ચોમાસા દરમ્યાન અતિ વૃષ્ટિ અને વરસાદથી હોનારત સર્જાતા હજારો લોકો ઘરબાર વિનાના થવાથી અને લોકોને જમવાનું મળવું પણ મુશ્કેલ થયું છે ત્યારે માન. રાજ્યમંત્રીશ્રી તથા શ્રી કલેક્ટર સાહેબે મહોત્સવને હાલ પૂરતો મોકુફ રાખવાની વિનંતિ કરી. તેઓની વિનંતીને માન આપીને પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની આજ્ઞાથી હાલના તબક્કે મહોત્સવ મોકુફ રાખવામાં આવેલ છે. સાનુકુળ સમયે જગન્નાથપુરીને આંગણે આ મહોત્સવ અતિ ભવ્યાતિભવ્ય ઉજવાશે. જેની વિગત આગામી ‘ચિંતન’ સામયિકમાં જણાવવામાં આવશે.

હાલ મહોત્સવ મોકુફ રાખવામાં આવ્યો હોવાથી આ મહોત્સવમાં જોડાવા માટે જે કોઈ ભક્તોએ વિમાન કે ટ્રેનની ડીપોઝીટ ભરી છે તેને જો જમા રાખવી હોય તો જમા રાખી શકશે અથવા પોતે ડીપોઝીટ પાછી મેળવી શકશે. જેની દરેકે ખાસ નોંધ લેવી.

લી. કથા મહોત્સવ આયોજક સમિતિ - જગન્નાથપુરી

છાવણીની મહત્તા

- જગતના નાશવંત પદાર્થમાંથી મનને મોકળુ કરી ભગવાન શ્રીહરિમાં જોડી દેવું તેનું નામ જ છાવણી.

- મન તો માયાનું છે તેને ભીડામાં લીધા સિવાય તે ભગવાન શ્રીહરિમાં લાગે તેમ નથી. તેવા મનને ભીડામાં લઈ ભગવાન શ્રીહરિમાં જોડી દેવું તેનું નામ જ છાવણી.

- બાર દિવસ સુધી સંસારની વિટમણામાંથી સંપૂર્ણપણે બાકાત થઈ જગત ભૂલી જગદીશશ્વરમાં જોડાઈ જવું તેનું નામ જ છાવણી.

- ભગવાન શ્રીહરિને રીજવી તેના મહા અલૌકિક સુખમાં ડુબી શકાય છે. ભગવાન શ્રીહરિની મૂર્તિમાં સંપૂર્ણપણે જોડાઈ જઈ ભગવાનને વ્હાલા લાગીએ તેવું જીવન બની જાય તેનું નામ જ છાવણી.

ખાસ નોંધ :- આ છાવણીમાં પુરુષભક્તો તથા સ્ત્રી ભક્તો તેમ બંને લાઈ શકશે. માટે જોજયો તમો આ મહા અલૌકિક લાભ લેવાનું ચુકી ન જતા....!!!

છાવણીના મહાદિવ્ય કાર્યક્રમની રૂપરેખા

સવાર

૪-૩૦ થી ૬-૦૦	સ્નાનાદિક - પૂજાવિધિ
૬-૦૦ થી ૬-૩૦	પ્રભાતફેરી
૬-૩૦ થી ૭-૦૦	પ્રભાતિયા
૭-૦૦ થી ૮-૦૦	કીર્તન વિવેચન
	વક્તા :- પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી
૮-૦૦ થી ૮-૧૫	પરચા પ્રકરણ કથા વક્તા :- પૂ. સ્વામી શ્રી પૂર્ણસ્વરૂપદાસજી
૮-૧૫ થી ૮-૪૫	ધ્યાન અનુષ્ઠાન
૮-૪૫ થી ૧૦-૧૫	જ્ઞાનગોષ્ઠી
૧૦-૧૫ થી ૧૧-૩૦	વચનામૃત વિવેચન
	વક્તા :- પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી
૧૧-૩૦ થી ૧૨-૦૦	પ્રવચન, માનસી પૂજા
૧૨-૦૦ થી ૧-૦૦	મહાપ્રસાદ

બપોર

૧-૦૦ થી ૨-૦૦	વચનામૃત કથા, પ્રશ્નોત્તરી
૨-૦૦ થી ૩-૩૦	વિશ્રાંતી
૩-૩૦ થી ૩-૪૫	માનસી, ફગવા, કીર્તન-ભક્તિ
૩-૪૫ થી ૫-૦૦	પરચા પ્રકરણ કથા વક્તા :- પૂ. સ્વામી શ્રી પૂર્ણસ્વરૂપદાસજી
૫-૦૦ થી ૬-૧૫	સ.ગ. શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીની વાતો
	વક્તા :- પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી
૬-૧૫ થી ૭-૩૦	પ્રવચન, ગોડી, આરતી, સ્તુતિ
૭-૩૦ થી ૮-૩૦	મહાપ્રસાદ
૮-૩૦ થી ૮-૦૦	નિયમચેષ્ટા
૮-૦૦ થી ૧૦-૦૦	વ્યાખ્યાનમાળા
૧૦-૦૦ થી ૪-૩૦	વિરામ

પ્રધારો
સરધાર...

પ્રસાદિભૂત મહાન તીર્થધામ સરધારને આંગણે
દિપાવલીના શુભ અવસર ઉપર ધનતેરશથી આઠમ સુધી...

ચાલો
સરધાર...

પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યમાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી વિશ્વશાંતિ અને ભગવાન શ્રીહરિની પ્રસન્નતાયે આગામી દ્વિતીય ચરણ આંતરરાષ્ટ્રીય 'શ્રી સ્વામિનારાયણ મહામંત્ર મહોત્સવ - જૂનાગઢ'ના ઉપક્રમે સરધારધામને આંગણે સોળમી

શ્રી સ્વામિનારાયણ
સત્સંગ ધાવણી
સરધાર ૨૦૧૧

:: તારીખ ::

૨૪-૧૦-૨૦૧૧ થી ૩-૧૧-૨૦૧૧

અધ્યક્ષ પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ધર્મકુળ મુગટમણિ શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી

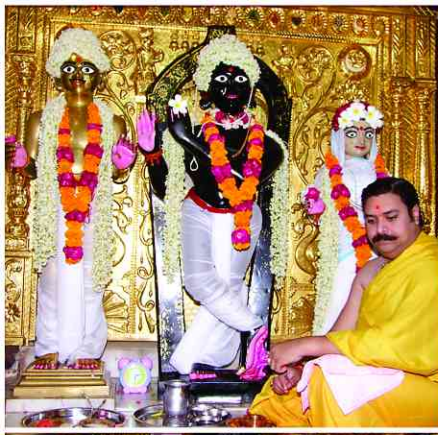
પ્રયોજક

પૂ. સદ્. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

સર્વાવતારી અક્ષરાધિપતિ પૂર્ણ પુરૂષોત્તમ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ જ્યાં ચાર ચાર માસ સુધી રોકાયા છે. તથા ગુરુવર્ય ઉદ્ધવાવતાર મહા મુક્તરાજ સદ્ગુરુપદને શોભાવતા શ્રી રામાનંદ સ્વામી તથા સત્સંગમાં જેમને ખુદ ભગવાન શ્રીહરિએ “મા” નું બિરૂદ આપીને વારંવાર બિરદાવેલ છે એવા સ.ગુ. મુક્તાનંદ સ્વામીનું પ્રથમ મિલન થયું છે. અને પાંચસો પરમહંસોના મહા મંગલમય પદ પંકજથી પુનિત થયેલ અક્ષરધામ તુલ્ય સરધારધામની દિવ્ય ભૂમિમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તથા દક્ષિણ વિભાગ વડતાલ દેશ ગાદી પીઠાધિપતિ પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યમાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના આજ્ઞા અને રૂડા આશીર્વાદથી તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ધર્મકુળ મુગટમણિ શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના અધ્યક્ષપદે અને દેશ-વિદેશમાં સુપ્રસિદ્ધ વક્તા પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે આપણા સૌના સહિયારા પુરુષાર્થથી તા. ૨૪-૧૦-૨૦૧૧ આસો વદ - ૧૩ થી તા. ૩-૧૧-૨૦૧૧ કારતક સુદ - ૮ સુધી સોળમી ‘શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ ધાવણી’ નું વિશાળ ફલક ઉપર ભવ્ય આયોજન કરવામાં આવેલ છે. ત્યારે આ વાતને આપ સુધી પહોંચાડતા અમારા હૃદયમાં અતિ આનંદ થઈ રહ્યો છે. આપ સર્વ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના અનન્ય આશ્રિત છો અને મહારાજને પામવાના સાચા તાનવાળા છો તો આપણા પ્રાણપ્યારા પ્રિયતમ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણને રીજવવાનો આ સુવર્ણ અવસર છે તો આ ધાવણીમાં શ્રીહરિસામૃતનું પાન કરવા જરૂર સહભાગી થાશોજી.

સ્થળ :- ‘શ્રી સ્વામિનારાયણ બાગ’ શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર
ફો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૮૧૨૧૧, મો. ૯૮૭૯૭૫૮૫૦૩, ૭૬૦૦૦૫૮૫૦૩

Online : www.sardharkatha.org www.swaminarayanvadtalgadi.org

ગઢપુરને આંગણે ભગવાન શ્રીહરિ સ્થાપિત શ્રી ગોપીનાથજી મહારાજ આદિક દેવોના '૧૮૨મા વાર્ષિક પાટોત્સવ' પ્રસંગે
પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સાંનિધ્યમાં યોજાયેલ 'દિવ્ય સત્સંગ સભા'માં ઉપસ્થિત પૂ. સંતો, યજમાનશ્રીઓ અને ભક્ત સમુદાય (૮-૧૦-૨૦૧૧)

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન, ઓક્ટોબર - ૨૦૧૧ (૪૩)

પધારો સરધાર

॥ શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ્ ॥

પધારો સરધાર

દિપાવલીના શુભ અવસર ઉપર ધનતેરશથી આઠમ સુધી...

પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી વિદ્યમાન આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી ના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી

પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ધર્મકુળ મુગટમણિ શ્રી નૃજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી ના અધ્યક્ષપદે

સરધારધામને આંગણે સોળમી

શ્રી સ્વામિનારાયણ
સંતસંગ ધાવણી
સરધાર ૨૦૧૧

તારીખ

૨૪-૧૦-૨૦૧૧ થી ૩-૧૧-૨૦૧૧ સુધી

પ્રયોજક

પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

સ્થળ

શ્રી સ્વામિનારાયણ બાગ, સરધાર

આયોજક

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર, તા.જી. રાજકોટ.
ફો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૮૧૨૧૧, મો. ૯૮૭૯૭૫૮૫૦૩

પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રી

પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી

છબીકતા : ધર્મેશ જોષી - ગદડા., શ્રીહરિકૃષ્ણ વિડિયો વિઝન - સુરત (મો. ૯૪૨૮૬૮૫૫૧૩)